

LOKALE OVERHEDEN EN HET JONGERENWERK VAN DE TOEKOMST

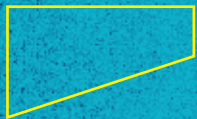

Inspiratie voor lokale besturen om
jeugdhuiswerk en jongereninitiatieven
te ondersteunen

FOR
MAAT

VOOR
HOOR

Lokale besturen hebben meer dan ooit de sleutel in handen voor een kwaliteitsvol, eigentijds jeugdhuiswerk. Nu de middelen voor jeugd niet meer op basis van een jeugdbeleidsplan verdeeld worden, hebben de gemeenten nog meer autonomie gekregen in de wijze waarop ze vorm geven aan het beleid voor kinderen en jongen in hun gemeente. Voor ons het ideale moment om de bestaande beleidskaders te evalueren en te actualiseren. Het jeugdwerk (en dus zeker ook de jeugdhuisen) staat immers voor een noodzakelijke periode van verandering.

In 2017 publiceerde Formaat een nieuwe, meer eigentijdse kijk op jeugdhuiswerk (*Later als ik jong ben*). Vandaag vertalen we deze visie in praktische handvaten voor lokale besturen die mee willen bouwen aan het jeugd(huis)werk van de toekomst. In deze publicatie zal je soms dingen lezen die we niet meer willen omdat ze volgens ons gedateerd zijn en onvoldoende aangepast aan de noden van kinderen en jongeren. Daar laten we het niet bij: we formuleren ook alternatieven en nieuwe invalshoeken.

Zo willen we bijvoorbeeld niet meer spreken over regulier en doelgroepspecifiek jeugdwerk, maar wel over jeugdwerk in het centrum en jeugdwerk in de periferie. We onderschrijven daarmee de visie die De Ambrassade en Demos formuleerden in 2016.

De jeugdorganisaties in het centrum, die een lange traditie hebben en handelen volgens beproefde methodieken, moeten gestimuleerd worden om hun doelgroep te verbreden. De jeugdorganisaties in de periferie, die andere methoden hanteren, een ander aanbod realiseren en hierdoor ook andere jongeren bereiken, moeten

meer zichtbaar worden zodat ze gemakkelijker toegang krijgen tot de beschikbare middelen. Door die dubbele beweging te maken, ontstaat een veel breder jeugdlandschap van zelforganisaties. Dit impliceert niet enkel een herverdeling van middelen maar ook een stijging van de budgetten. 'Meer geld dus', hoor ik je denken. Maar niet om meer van hetzelfde te doen. De jeugdorganisaties uit de periferie slagen er vaak als geen ander in om beleidsdoelstellingen te realiseren uit de domeinen cultuur, onderwijs, sport, werk, ondernemen, welzijn ... Vaak gebeurt dit kostenefficiënt en slagen ze erin om écht op jongerenmaat te werken, via innovatieve vormen van jeugdwerk, die de bestaande spelers uitdagen.

We willen af van het hokjesdenken uit het logge, verkokerde en verouderde lokale beleid. Het vroegere decreet lokaal jeugdbeleid verdeelde de middelen voor jeugdwerk vanuit een enge, vrijetijdsgेरichte insteek. Zeker, jeugdwerk speelt zich af in de vrije tijd. Maar er zijn meer en meer jeugdorganisaties die zich richten op thema's als ondernemerschap, tewerkstelling van kansengroepen, artistieke creatie, huistaakbegeleiding, sport, sociale inclusie, identiteitsontwikkeling ... Het wegvallen van de jeugdbeleidsplannen is in die zin een kans om jeugdwerk vanuit een veel breder kader te benaderen. In sommige buurten zal het inzetten op fuiven en feesten nog steeds relevant

zijn, in andere buurten zijn activiteiten met een meer welzijnsgerichte, culturele of sportieve insteek relevanter. Door jeugdwerk en jeugdhuiswerk op deze manier te benaderen, komen kinderen en jongeren nog meer centraal te staan.

Dat vraagt niet enkel een heroriëntering van budgetten over de beleidsdomeinen heen, we werken in deze publicatie ook een nieuw subsidiemodel voor jeugdhuisen uit. We willen af van subsidiëring die gebaseerd is op een eigen inkomstenmodel. Je mag er als overheid niet vanuit gaan dat het jeugdwerk voor een groot deel moet draaien op eigen inkomsten. Dat is wat Formaat betreft een recept uit het verleden. Een recept dat ongelijkheid in de hand werkt en eenzijdig gericht is op jeugdhuisen die de toeg een centrale plaats geven in de ruimte, de dagelijkse werking en de boekhouding. Dit zet nieuwe, maar ook vele bestaande jeugdhuisen onder te grote druk. Vrijwilligers zijn op die manier meer bezig met het vinden van geld, het organiseren van lucratieve activiteiten en de boekhouding dan met het pedagogische verhaal.

Bovenstaande is een greep uit de aanbevelingen en beleidskaders die we de komende pagina's verder uitwerken. Ook andere aspecten van jeugdhuiswerk komen aan bod: het belang van een polyvalente en duurzame infrastructuur, inzetten op diversiteit, de rol van de jeugdambtenaar en de voorwaarden voor een succesvolle tewerkstelling in jeugdhuisen.

Stil blijven staan, gewoon doen wat we al jaren doen, is geen optie. Formaat nodigt lokale besturen uit om met vertrouwen en met Formaat als partner deze boeiende transitieperiode aan te vangen. Dit vraagt durf en ambitie. Wij geven je alvast ons volledige vertrouwen.

Tom Dierckx is federatiedirecteur bij Formaat
Mei 2019

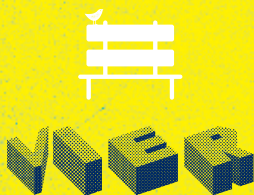
OVER LOKALE OVERHEDEN EN JEUGDHUISWERK

Inleiding **7**

Leeswijzer **9**

Wat is de kern van hedendaags jeugdhuiswerk? **10**

Cijfers en feiten **12**

JEUGDAMBTEAREN, DE LOKALE OVERHEID EN JEUGDHUISWERK

De jeugdambtenaar als regisseur **41**

Voorwaardenscheppend kader **43**

Wat met de overheid als actor? **44**

Overheidsrollen volgens Bataljong **44**

Tot slot **44**

Interview Jurgen Sprangers **46**

Interview Jeugdhuiswerk in de stad **50**

SUBSIDIES VOOR JEUGDHUISWERK

Een nieuw subsidiekader voor jeugdhuizen **15**

Technische overwegingen **21**

Tot slot **26**

JEUGDHUISWERK EN TEWERKSTELLING

De rol van beroepskrachten in jeugdhuizen **55**

Wie moet die rollen opnemen en financieren? **57**

Hoeveel tewerkstelling is nodig? **58**

Waar ligt het werkgeverschap? **59**

Is tewerkstelling overal nodig? **60**

6 jaar bovenlokale projecten in jeugdhuizen (1) **62**

Interview 6 jaar bovenlokale projecten in jeugdhuizen (2) **66**

Opiniestuk Professionalisering in het jeugdhuis – Lennert Vosselmans **72**

BETAALBARE EN KWALITATIEVE INFRASTRUCTUUR VOOR JEUGDHUISWERK

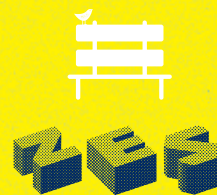
Kwalitatieve jeugdhuisinfrastructuur **29**

Een sterk infrastructuurbeleid **31**

Garanties op jeugdwerkinfrastructuur **35**

Tot slot **37**

Portretten T-Klub **38** ROJM **39** HOJE **40**

JEUGDHUISWERK EN SUPERDIVERSITEIT

Superdiversiteit? **75**

Kan jeugdwerk ongelijkheid oplossen? **78**

Hoe kunnen we werken aan een divers jeugdhuiswerk op lokaal niveau?

Vier vragen **80**

Tot slot **82**

Interview Sander Cornelis **84**

Interview Commissie diversiteit **86**

AAN DE SLAG **91**

JEUGDHUISWERK & LOKAAL BELEID

29 november 2019 | Nieuw-Island

1 / Inleiding

Hoe kan de lokale overheid jeugdhuiswerk zo goed mogelijk ondersteunen en voorbereiden op de toekomst?

In 2018 onderzocht Formaat de relatie tussen jeugdhuiswerk en de lokale overheid. We bevroegen online 57 jeugdhuisen en 19 ambtenaren uit 31 steden en gemeenten. Daarna organiseerden we focusgroepen met jeugdhuisen en 4 jeugdambtenaren uit 11 steden en gemeenten.

Deze bevragingen gaven ons meer inzicht in de manier waarop jeugdhuisen ondersteund worden door de lokale overheid en hoe ze die ondersteuning ervaren. Het gaf ook inzicht in wat jeugdhuisen zelf willen. Formaat ontwikkelde een vernieuwde visie op jeugdhuiswerk en lokaal beleid op basis van deze bevragingen.

Naar aanleiding van de studiedag rond jeugdhuiswerk en lokaal beleid op 29 november 2019, bundelden we de visie van Formaat in een beknopte inspiratiegids. In deze handleiding hernemen we kort een aantal elementen uit deze inspiratiegids. Daarna concretiseren we onze visie via uitgewerkte hoofdstukken rond subsidiëring, infrastructuur, de rol van de lokale overheid en bovenlokaal jeugdhuiswerk.

1 / Het pedagogisch project van jeugdhuiswerk is het vertrekpunt voor jeugdhuiswerk

Kinderen en jongeren staan centraal in jeugdwerk en jeugdhuiswerk. Het pedagogisch project van jeugdhuiswerk moet altijd het vertrekpunt zijn, de inhoud primeert. Enkel een stevige omkadering, waarin alle financiële, infrastructurele en inhoudelijke randvoorwaarden worden vervuld, kan garanderen dat vrijwilligers en professionals bezig kunnen zijn met de kern van jeugdhuiswerk.

Tegelijk willen we bewaken dat jeugdwerk voldoende vrijheid en onafhankelijkheid kan behouden. Op die manier wordt een subsidiërende overheid eerder een voorwaardenscheppende partner dan een controlerende instantie.

Het pedagogisch project van jeugdhuiswerk staat centraal

- Jeugdwerk is wat werkt voor jonge mensen
- Jeugdhuiswerk werkt voor én door jongeren
- Ontmoeting, Activering, Samen, Educatie vormen de basis voor jeugdhuiswerk
- Onafhankelijk, Verbindend, Hervredelend, Uitbrekend zijn de ambities voor het jeugdhuiswerk vandaag en in de toekomst

Dit is heel kort samengevat waar jeugdhuiswerk vandaag voor staat en waar Formaat voor wil gaan.

Formaat gaat samen met haar leden voor ambitieus jeugdhuiswerk dat vertrekt vanuit haar eigen identiteit: er zijn voor kinderen en jongeren, luisteren naar en antwoorden bieden op hun noden, wensen en ambities via stevig basiswerk. Op basis daarvan kan de lokale overheid gepaste ondersteuning bieden, zowel financieel, infrastructureel als inhoudelijk.

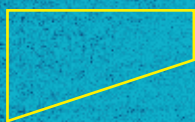
2 / De lokale overheid is een vooraanstaande partner voor jeugdhuiswerk

Formaat ziet de lokale overheid dus als de belangrijkste partner wanneer het aankomt op het creëren van fysieke en mentale ruimte voor jongeren. Meer dan ooit is er nood aan vrijplaatsen, waar jongeren kunnen 'zijn'.

Er is ook nood aan ankerplekken voor verbinding en sociale cohesie: plaatsen waar jongeren kunnen vormgeven aan de samenleving en waar ruimte is voor ont-

OVER LOKALE OVERHEDEN EN JEUGDHUISWERK

moeting tussen verschillende groepen die elkaar vandaag niet altijd vinden.

Een stevige basisinfrastructuur in combinatie met een goede financiële en inhoudelijke ondersteuning vormt het fundament van een sterk jeugdwerklandschap.

De lokale overheid heeft heel wat sleutels in handen om deze ankerplekken te ondersteunen. Daarom is de lokale overheid voor Formaat dé partner die mee kan zorgen voor een bloeiend jeugdhuiswerk, waar elke jongere aansluiting kan vinden. Want alle kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om deel te nemen aan jeugdwerk. Jeugdhuiswerk is een essentieel onderdeel van dat jeugdwerk, één van de plekken die dat recht op jeugdwerk kan meehelpen garanderen.

3 / Jeugdhuiswerk heeft nood aan financiële zekerheid

Budgetten voor jeugdhuiswerk dienen voldoende hoog te liggen om een goede werking te kunnen garanderen. Het gaat over infrastructurele kosten, over werkingskosten en in de minderheid van de gevallen over personeelskosten. De hoogte van die bedragen moet rekening houden met de reële kosten om een jeugdhuis draaiende te houden.

Formaat kant zich daarom tegen het verplichten van een percentage eigen inkomsten om aanspraak te kunnen maken op subsidies. Dit model benadeelt vormen van jeugdhuiswerk die weinig of geen inkomsten hebben en het stimuleert jeugdhuiswerk te veel richting een commercieel model.

Anderzijds moeten jeugdhuisen ook voldoende zekerheid hebben over de middelen die ze krijgen toegekend. Dit geeft gemoedsrust en zorgt ervoor dat jeugdhuisen de continuïteit van hun werking kunnen garanderen.

4 / Jeugdhuiswerk heeft nood aan kwalitatieve jeugdwerkinfrastructuur

Steden en gemeenten moeten garanties bieden op een kwalitatieve huisvesting van jeugdhuisen en jongereninitiatieven. Daarmee bedoelen we dat infrastructuur aangepast moet zijn aan noden van jongeren, dat ze polyvalent inzetbaar moet zijn en moet voldoen aan hedendaagse normen wat betreft veiligheid. Als er geen openbare infrastructuur beschikbaar is, kan de private markt een alternatief bieden. We zien dit eerder als laatste mogelijkheid en verwachten dat de overheid huurkosten in dit model compenseert en de kwaliteit van de infrastructuur bewaakt.

Infrastructuur is één van de belangrijkste voorwaarden voor jeugdwerk en jeugdhuiswerk.

Toch blijft dit een belangrijk pijnpunt en hebben heel wat jeugdhuisen te maken met onaangepaste infrastructuur.

5 / Jeugdhuiswerk heeft nood aan inhoudelijke ondersteuning

Naast het ondersteunen op vlak van infrastructuur en financiën, vragen we om ruimte te creëren voor stevige inhoudelijke opvolging. Het kan dan gaan over het ondersteunen van financiële en administratieve processen, het kan gaan over infrastructurele thema's, maar evengoed over het inhoudelijk project van jeugdhuisen, over toekomstdromen.

Deze tweedelijnssteun komt vanuit de lokale overheid, maar kan ook in samenwerking met derden wanneer extra expertise of ondersteuning nodig is. Zo ondersteunt Formaat als partner van lokale besturen het jeugdwerk in verschillende steden en gemeenten.

6 / Jeugdhuiswerk is divers

Jeugdhuiswerk is gebaat bij een open blik op jeugdwerk. Jeugdwerk en jeugdhuiswerk kan veel verschillende vormen aannemen – het voor én door jongeren staat daarbij wel centraal. En ook op dat ‘voor en door’ zijn veel variaties mogelijk.

We geloven dat diversiteit vooral op niveau van een stad of gemeente moet worden aangepakt, niet enkel op niveau van particuliere werkingen. Jeugdhuizen en andere jeugdwerkorganisaties dienen niet noodzakelijk elke jongere te bereiken, ze dienen wel bereikbaar te zijn voor elke jongere. We geloven dat steden en gemeenten verschillende vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk moeten ondersteunen, zodat er iets is wat voor elke jongere kan werken – er is geen ‘one size fits all’ formule. Elke plek vertrekt bovendien van de noden die in de omgeving liggen. Op die manier ontstaan verschillende soorten werkingen op verschillende plekken.

Een beleid dat diversiteit wil stimuleren, moet openstaan voor diversiteit van initiatieven. Formaat pleit voor hedendaagse beleidsinstrumenten die zijn aangepast aan de diversiteit van het veld en die inclusief werken. Jeugdhuiswerk is wat werkt voor jonge mensen, maar de ene jongere is de andere niet.

We geloven dat steden en gemeenten verschillende vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk moeten ondersteunen, zodat er iets is wat voor elke jongere kan werken. Er is geen ‘one size fits all’ formule.

7 / Jeugdhuiswerk heeft nood aan professionalisering

We gaven het al aan: ankerplekken voor verbinding en sociale cohesie zijn onmisbaar. In het uitbouwen van een maatschappelijk project van sociaal-cultureel werk in het algemeen wordt terecht veel aandacht gevraagd rond diversiteit. We zien dat dit in de praktijk niet erg vlot verloopt, ook al

is het jeugdwerk één van de betere leerlingen van de klas. Toch is diversiteit geen thema dat vanzelf een plaats krijgt of waar vanzelf actie op wordt ondernomen bij vrijwilligersorganisaties. Daarom is er nood aan professionele ondersteuning, om op een doorgedreven manier te kunnen werken aan verbinding.

De aanwezigheid in buurten en het sociaal weefsel is enorm belangrijk. Ook aanspreekbaarheid is essentieel. Omwille van de nood aan aanspreekbaarheid kunnen we ook hier niet alleen beroep doen op vrijwilligers. Er is nood aan professionele mensenwerkers, plekwerkers, jeugdwerkers, die aanspreekbaar zijn en die aanspreken, die jongeren in contact brengen met andere jongeren en met andere actoren in de buurt. Die kunnen een plek krijgen in en rond het jeugdhuis, maar ook in andere vormen van jeugdwerk en sociaal cultureel werk.

Maar ook de context waarin vrijwilligersinitiatieven moeten werken is sterk geëvolueerd en geprofessionaliseerd: in het contact met overheden, het voldoen aan wettelijke normen, van vzw-wetgeving, btw tot voedselveiligheid en milieunormen ... en wordt er meer en meer professionaliteit verwacht van vrijwillige jongereninitiatieven.

Ook lokale overheden werpen soms hoge drempels op. Aanvraagformulieren voor subsidies en andere vormen van ondersteuning worden steeds professioneler opgevat, met vragen naar strategische en operationele doelstellingen, impact en een sluitende begroting. Niet iedereen vindt daar zijn weg in, zeker niet zonder ondersteuning. Administratieve vereenvoudiging, simpele subsidiesystemen ... zijn meer dan welkom, om op die manier bereikbaar te zijn voor zoveel mogelijk jongeren.

Formaat pleit om deze redenen voor meer professionele omkadering binnen de sector. Wat betreft tewerkstelling in jeugdhuizen pleit Formaat voor meer particuliere beroepskrachten met een specifiek pedagogische taakstelling om zo het pedagogisch project van het jeugdhuis te versterken.

Tewerkstelling is dus niet overal nodig of wenselijk. Het grootste deel van het jeugdhuiswerk draait immers volledig op vrijwilligers. Dat is ook een onderdeel van de jeugdhuismethodiek. Wel moet in elke context op zich worden bekeken of er nood is aan een professioneel kader om de vrijwilligerswerking te omkaderen en te versterken.

Leeswijzer

Deze publicatie is als volgt opgebouwd:

In wat volgt leggen we een aantal feiten en cijfers op tafel die naar voren kwamen uit het onderzoek.

We behandelen deze thema's in zes hoofdstukken. Deze zijn telkens opgebouwd uit een kadertekst en aangevuld met een interview, reportage of opinie.

WAT IS EEN JEUGDHUIS? We sluiten dit eerste hoofdstuk af met een visie op de kern van jeugdhuiswerk.

SUBSIDIES VOOR JEUGDHUISWERK.

Formaat ontwikkelde een nieuw subsidiekader waarmee je als lokaal bestuur aan de slag kan om een breed scala aan jeugdinitiatieven en jeugdhuizen mee te ondersteunen.

BETAALBARE EN KWALITATIEVE JEUGDHUISINFRASTRUCTUUR VOOR JEUGDHUISWERK.

Formaat formuleert principes voor het voeren van een aangepast infrastructuurbeleid en geeft inzicht in een aantal jeugdhuizen.

JEUGDAMBTENAREN, DE LOKALE OVERHEID EN JEUGDHUISWERK.

Formaat onderzoekt samen met Bataljong wat de rol van de jeugdambtenaar op lokaal niveau precies kan zijn.

JEUGDHUISWERK EN TEWERKSTELLING.

Formaat beschouwt de rol van de beroepskracht en blikt terug op zes jaar bovenlokale projecten.

JEUGDHUISWERK EN SUPERDIVERSITEIT.

Formaat geeft haar visie weer op superdiversiteit en geeft tips om te werken voor een brede groep initiatieven.

2 / Wat is de kern van hedendaags jeugdhuiswerk?

Voor we in de diepte gaan is het nodig om scherp te stellen waarover we het juist hebben. Zo vermijden we misverstanden en schetsen we meteen de contouren van het veld waarop we vandaag spelen.

Eerder dan een definitie wil Formaat graag een kader schetsen over wat de kern van jeugdhuiswerk is en kan zijn: van waaruit vertrekt jeugdhuiswerk nu eigenlijk? Strakke definities over jeugdhuis zijn, omwille van de eenvoud, vaak niet genuanceerd genoeg. Terwijl aan de andere kant genuanceerde definities er dan weer te veel voor zorgen dat jeugdhuis alles en niets kunnen zijn.

De simpelste formulering is: **'Jeugdhuiswerk is wat werkt voor jonge mensen'**. Dat vertrekt vanuit de vaststelling dat jonge mensen participeren aan die vormen van jeugdwerk en jeugdhuis-

werk waar ze het gevoel hebben dat er naar hen geluisterd wordt en dat ze betrokken worden: waar ze zelf de rol kunnen spelen die ze willen, soms actief, soms passief.

Om de kern van jeugdhuiswerk concreter te kunnen benoemen gaan we met drie kaders aan de slag: de Europese definitie rond Open Jeugdwerk die gebruikt wordt door de Europese Federatie voor jeugdhuiswerk (ECYC), de jeugdhuismethodiek (2006) en de vier verhaallijnen die Formaat formuleerde in 2016.

1 / Open jeugdwerk

Jeugdhuiswerk is een vorm van **open jeugdwerk** en richt zich in hoofdzaak op jongeren tussen 14 en 30 jaar. Met open jeugdwerk bedoelen we initiatieven die voornamelijk **voor en door jongeren** werken en die een **open lidmaatschap** kennen: je hoeft geen vast lid te zijn om er te komen, om er dingen te doen of om er deel te nemen aan georganiseerde activiteiten.

Als we de Europese definitie van open jeugdwerk lezen en daarna interpreteren, krijgen we het volgende:

ECYC believes that the purpose of Open Youth Work is to offer young people, on the basis of their voluntary involvement, developmental and educational experiences which will equip them to play an active part in our democratic society as well as meet their own developmental needs. Open youth work takes place in youth clubs, youth projects, youth centres, youth houses as well as on the street (through detached youth work).

Open jeugdwerk biedt jonge mensen dus ontwikkelingskansen op basis van hun vrijwillig engagement. Via leermomenten, die hen leren om een actieve rol te spelen in een democratische samenleving en die hen de kans bieden om aan zelfontwikkeling te doen. Dat kan in jeugdhuis, jeugdclubs, jeugdcentra, jeugdprojecten, maar ook op straat, via vindplaatsgericht jeugdwerk, pleinwerk ... In die zin biedt open jeugdwerk verschillende kansen: participatief, educatief en empowerend.

2 / De Jeugdhuismethodiek

Als we de definitie van open jeugdwerk naast de jeugdhuismethodiek zetten, zien we dat deze laatste naadloos past binnen dit kader. Jeugdhuiswerk laat zich kenmerken door **vier functies** die doorheen de geschiedenis behoorlijk constant zijn gebleven:

- Jeugdhuis zijn plekken waar jongeren elkaar ongedwongen kunnen **ontmoeten**
- Jeugdhuis zijn plaatsen waar jongeren **samen** dingen kunnen doen
- Jeugdhuis zijn plekken waar jongeren **actie** kunnen ondernemen
- Jeugdhuis zijn plekken waar jongeren incidenteel leren – het zijn plekken voor informele **educatie**

De definitie van open jeugdwerk vertoont dus heel wat overlap met de methodiek van jeugdhuiswerk: Naast het aanbod *voor* jongeren is jeugdhuiswerk vooral een jeugdwerkvorm die gekenmerkt wordt door het feit dat ze *door* jongeren wordt gerund. Participatie maakt de kern van de werking uit, is de bron van heel wat informele leer-kansen en leidt tot empowerment.

Zowel bij de dagelijkse werking, het organiseren van evenementen en activiteiten, het nemen van strategische beslissingen (op lange termijn) als operationele beslissingen (op korte termijn) worden jongeren van dichtbij betrokken, en dat op alle aspecten van de organisatie. Niet alleen over de activiteiten, ook over zaken zoals infrastructuur en budget.

In elk geval krijgen ze op die manier de kans om hun eigen sterktes en talenten te ontwikkelen en worden ze *empowered* om op eigen kracht hun rechten te laten gelden.

3 / 4 verhaallijnen

We vulden deze methodiek aan met een aantal vernieuwingen in 2016:

Formaat staat voor een jeugdhuiswerk dat met deze functies aan de slag gaat met oog voor de **vier verhaallijnen** die de eigenheid van de sector tekenen:

- Jeugdhuiswerk is **onafhankelijk** en hoeft zich niet te schikken naar agenda's van derden. Jeugdhuisen vertrekken vanuit wat jonge mensen willen doen.
- Jeugdhuiswerk werkt **herverdelend** en geeft kansen door economisch, cultureel en sociaal kapitaal te delen met jongeren en andere initiatieven voor en door jongeren.
- Jeugdhuiswerk is **verbindend** en legt connecties tussen verschillende groepen en initiatieven voor en door jongeren.
- Jeugdhuiswerk is **uitbrekend**, breekt uit haar eigen muren en neemt een rol op in de publieke ruimte en in de buurten waar het actief is.

Die laatste vier lijnen positioneren jeugdhuiswerk in een breder maatschappelijk kader.

4 / Samengevat: De kern van jeugdhuiswerk

Wanneer we de definitie van open jeugdwerk, de jeugdhuismethodiek en de vier verhaallijnen met elkaar combineren, krijgen we het volgende:

Jeugdhuiswerk vertrekt radicaal vanuit de noden en wensen van jongeren. Jeugdhuiswerk is groepswerk dat ontmoetingskansen creëert, jongeren samenbrengt en activeert rond diverse thema's. Het is een open jeugdwerkform die participatiemogelijkheden biedt aan alle jongeren en die hen op die manier informele en non-formele leerkanalen biedt.

Jeugdhuiswerk vertrekt vanuit democratische waarden en geeft jongeren de kans om op alle niveaus mee vorm te geven aan de organisatie en haar activiteiten. Jeugdhuiswerk legt verbindingen tussen verschillende groepen mensen en vertrekt daarvoor zoveel mogelijk vanuit de lokale context en de buurt waarin het jeugdhuis actief is. Jeugdhuiswerk werkt op die manier actief mee aan een rechtvaardige samenleving waarin gelijkwaardigheid centraal staat.

3 / Cijfers en feiten

1 / Algemeen

Wie deed mee aan het onderzoek?

In 2018 onderzocht Formaat de relatie tussen jeugdhuiswerk en de lokale overheid

- Op dit moment zijn er **419 jeugdhuisen** aangesloten bij Formaat
- De uitnodiging voor de online bevraging werd gestuurd naar jeugdhuisen en ambtenaren uit 64 steden en gemeenten
- De online bevragingen werd 52 keer ingevuld door 50 jeugdhuisen en 19 ambtenaren uit in totaal 31 steden en gemeenten
- Uit de 64 steden en gemeenten selecteerde Formaat 10 steden en gemeenten voor focusgroepen.
- Formaat organiseerde 11 focusgroepen in 10 steden en gemeenten met jongeren uit jeugdhuisen.
- Formaat organiseerde 2 focusgroepen met 5 ambtenaren uit 4 centrumsteden.
- De bevraging werd 29 keer ingevuld door de voorzitter, 12 keer door de beroepskracht, 6 keer door de penningmeester, 3 keer door de secretaris, en 9 keer door 'overige' profielen, zoals ex-voorzitters, bestuurders, ondervoorzitters ...

Tevredenheid

Algemene tevredenheid

7,5/10

Als we peilen naar de algemene tevredenheid over de eigen werking, geven jeugdhuisen een gemiddelde score van 7,5/10

Tevredenheid over de algemene financiële situatie

6,6/10

Als we peilen naar de tevredenheid over de algemene financiële situatie van het jeugdhuis geven jeugdhuisen een gemiddelde score van 6,6/10

Tevredenheid over de infrastructuur

6,5/10

Als we peilen naar de tevredenheid over de algemene financiële situatie van het jeugdhuis geven jeugdhuisen een gemiddelde score van 6,5/10

Tevredenheid over contact met de lokale overheid

6,3/10

Als we peilen naar de tevredenheid over het contact met de lokale overheid, geven jeugdhuisen een gemiddelde score van 6,3/10.

Vertrouwen in de toekomst

75%

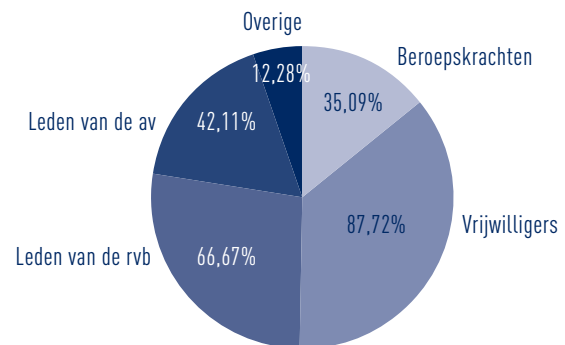
Jeugdhuisen schatten de kans dat ze nog bestaan binnen 2 jaar in op 75%. Het vertrouwen in de toekomst is dus relatief hoog.

2 / Wat is een jeugdhuis

Welke activiteiten organiseren jeugdhuisen?

Wie organiseert activiteiten in jeugdhuisen?

3 / Financiën en subsidies

Hoeveel kost een jeugdhuis?

We maakten een steekproef door de jaarrekeningen van acht jeugdhuisen te bestuderen en de gemiddelden te nemen van de meest voorkomende kosten.

Daarna voegden we er drie beroepskrachten aan toe: een zonder ervaring, één met vijf jaar ervaring en één met tien jaar ervaring.

We hielden nog geen rekening met kosten voor activiteiten.

- De gemiddelde huurprijs bedraagt 3840 euro per jaar
- De gemiddelde kosten voor energie en water bedragen 4720 euro per jaar
- De gemiddelde kost voor onderhoud en herstellingen bedraagt 2513 euro per jaar
- De gemiddelde kost voor verzekeringen bedraagt 1017 euro per jaar
- De gemiddelde kost voor auteursrechten bedraagt 986 euro per jaar

Subtotaal: een niet geprofessionaliseerd jeugdhuis kost gemiddeld 13 087 euro per jaar (zonder eten en drinken, activiteiten, workshops, optredens ...)

- Een beginnend jeugdwerker die wordt betaald op barema B1C kost 39 859 euro per jaar
- Een jeugdwerker met 5 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 44 936 euro per jaar
- Een jeugdwerker met 10 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 51 664 euro per jaar

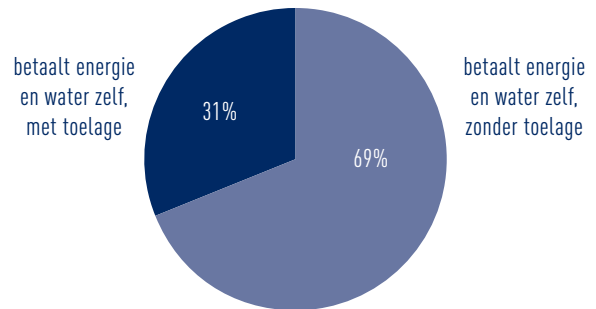
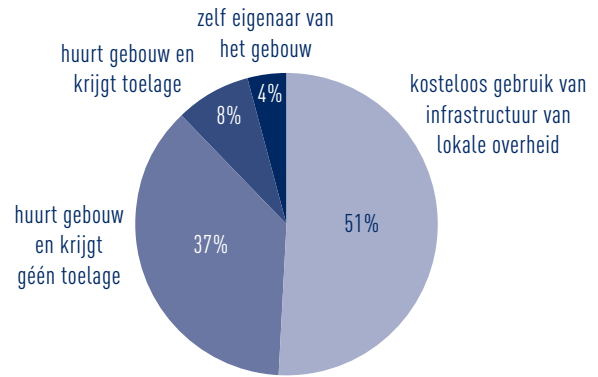
Totaal: Een jeugdhuis met 3 beroepskrachten kost 149 535 euro per jaar (zonder eten en drinken, activiteiten, workshops, optredens ...)

4 / Infrastructuur

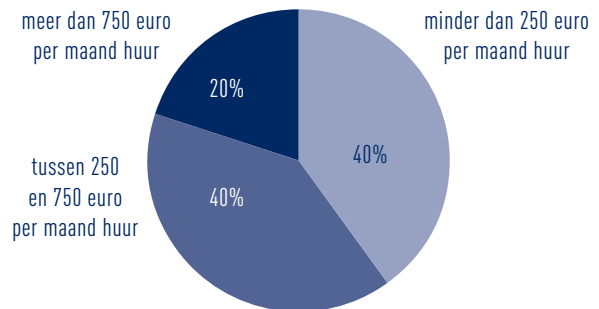
Eigenaarschap infrastructuur

Financiering infrastructuur

Kosten Infrastructuur

5 / Tewerkstelling

Aantal beroepskrachten

Wanneer we kijken naar de leden van Formaat, zijn er **258 beroepskrachten actief in 91 jeugdhuizen**. Dit omvat zowel beroepskrachten die in dienst zijn van het jeugdhuis als in dienst van de lokale overheid. Er zijn 16 medewerkers in dienst van de lokale overheid. 83 van deze beroepskrachten zijn projectmedewerkers die gesubsidieerd worden vanuit de bovenlokale projecten.

Er zijn gemiddeld 3 beroepskrachten actief in jeugdhuizen.

- 27 jeugdhuizen hebben 1 beroepskracht
- 21 jeugdhuizen hebben 2 beroepskrachten
- 14 jeugdhuizen hebben 3 beroepskrachten
- 13 jeugdhuizen hebben 4 beroepskrachten
- 6 jeugdhuizen hebben 5 beroepskrachten
- 12 jeugdhuizen hebben 6 tot 8 beroepskrachten
- 3 jeugdhuizen hebben meer dan 18 beroepskrachten

Noodzaak

47% van de bevroegde jeugdhuizen zonder beroepskracht zou er wel een aannemen mocht het kunnen.

Waarvoor zouden de jeugdhuizen hun beroepskracht inzetten?

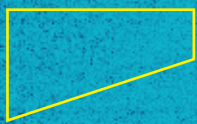
Wat kost een beroepskracht?

- Een beginnend jeugdwerker die wordt betaald op barema B1C kost 39 859 euro per jaar
- Een jeugdwerker met 5 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 44 936 euro per jaar
- Een jeugdwerker met 10 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 51 664 euro per jaar

SUBSIDIES VOOR JEUGDHUISWERK

Jeugdwerk kost geld, ook wanneer het over vrijwillige initiatieven gaat. Jeugthuizen en andere initiatieven hebben nood aan lokalen, activiteiten zijn meestal niet kosteloos of zelfbedruipend en ook tewerkstelling is een grote uitgavenpost bij jeugthuizen waar personeel in dienst is.

Daarnaast zijn er ook nog andere, vaak onzichtbare kosten, zoals taksen, verzekeringen, energie, onderhoud, herstellingen ...

Jeugthuizen krijgen in de meeste gevallen subsidies, maar vaak wordt er vertrokken vanuit het idee dat jeugdhuiswerk ook eigen inkomsten moet genereren. Zo wordt bijvoorbeeld slechts een deel van de loonkost gesubsidieerd, moeten jeugthuizen zelf een deel van de energiefactuur betalen ... Activiteiten- en werkingssubsidies dekken wel de zichtbare kosten maar houden in veel gevallen onvoldoende rekening met overhead.

Dat zet onnodige druk op het pedagogisch project van jeugdhuiswerk in het algemeen. Jongeren, vrijwilligers, bestuurders ... zijn op die manier vooral bezig met het *uitbaten* van het jeugdhuis en het organiseren van activiteiten met het oog op inkomsten, en niet met de inhoud, de bestaansredenen van het jeugdhuis: werken met en voor jongeren.

Activiteiten die meer kosten dan ze opbrengen zoals optredens en workshops komen daardoor in de verdrukking, ten voordele van activiteiten die wel geld opbrengen of die goedkoop te organiseren zijn. Vaak gaat het dan over feest en fuif – wat nog steeds voor een grote groep jongeren zeer relevant is, maar voor een andere groep veel minder.

Bovendien vertrekt lang niet elk jeugdhuis vanuit een verdienmodel. Jeugthuizen en andere vormen van jeugdwerk die vertrekken vanuit inhoudelijke activiteiten, hebben het daardoor niet altijd makkelijk. Een jeugdhuis met een bar en een feestzaal genereert nu eenmaal makkelijker inkomsten dan een jeugdhuis dat focust op bijvoorbeeld activiteiten en workshops die voornamelijk in de namiddag plaatsvinden. We kunnen er niet omheen: de

aard van de activiteiten is de voorbije jaren enorm verbreed, maar de subsidiekaders zijn vaak niet aangepast aan de nieuwe realiteit.

Een belangrijke reden voor deze situatie is dat de reglementering, de subsidiemodellen en de daarbij horende budgetten nog stammen uit het ontstaan van het lokaal jeugdbeleid in het begin van de jaren negentig. Reglementen zijn gebouwd (en verbouwd) op de situatie en jeugdwerkvormen van toen en bedragen zijn niet geïndexeerd.

Onaangepaste subsidiekaders creëren en versterken ongelijkheid, vooral ten nadele van de minder traditionele en meer experimentele vormen van jeugdhuiswerk.

Formaat adviseert om lokale subsidiereglementen te actualiseren, zowel wat betreft inhoud als wat betreft budgetten. Dat is broodnodig om de diversiteit van het veld beter te vatten, en niet enkel vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk die zich in het centrum bevinden te ondersteunen. Ook wat zich in de periferie bevindt, nieuwe en vernieuwende vormen van jeugdwerk, heeft bestaansrecht.

In wat volgt geven we een aanzet, om op die manier lokale besturen te inspireren om hun reglementen opnieuw op de tekentafel te leggen. In het eerste deel van de tekst bespreken we verschillende subsidiekanalen op basis van de doelstellingen en het soort uitgaven die ze ondersteunen. In het tweede deel benoemen we een aantal technische overwegingen.

1 / Een nieuw subsidiekader voor jeugthuizen

Een nieuw subsidiekader schept kansen om budgetten en reglementering aan te passen en zo mogelijkheden te creëren

voor andere, nieuwe vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk. Bovendien werken subsidies op twee manieren: ze bedienen het bestaande veld, maar stimuleren organisaties ook om rond specifieke thema's, doelgroepen of methodieken aan de slag te gaan.

Jeugdhuisen zijn in 2019 zeer divers in wat ze doen en hoe ze dat doen. Ze bevinde zich op de snijlijn tussen vrije tijd en welzijn, maar ook onderwijs, sport, cultuur, werk ... en spelen dus een rol in verschillende levensdomeinen van jongeren.

Jeugdhuiswerk bedient daarnaast veel verschillende doelgroepen, die op hun beurt eigen noden en wensen hebben. Waar in de ene buurt, gemeente of stad veel nood is aan plaatsen voor feest en fuif, is er op andere plaatsen meer nood aan ontmoetingsplaatsen, activiteiten die focussen op sport, huiswerkondersteuning of arbeidsbemiddeling.

Net om die reden is het belangrijk om reglementen aan te passen aan de realiteit: jeugdwerk gaat verder dan enkel de klassieke invulling van 'vrije tijd'. Nieuwe reglementen kunnen jeugdhuisen daarnaast ook uitdagen om in te zetten om hun werking te verdiepen en te verbreden: om dingen te doen die buiten hun comfortzone liggen. Deze dingen gebeuren niet altijd vanzelf.

Een sterke inhoudelijke werking kan slechts helemaal tot haar recht komen wanneer ook de basisvoorwaarden zijn vervuld. Niet enkel de inhoud, ook de randvoorwaarden dienen te worden ondersteund. Een pedagogische omkadering kan de werking naar een hoger niveau tillen.

In het uitwerken van een nieuw subsidiekader gaan we uit van een aantal principes:

- Het pedagogisch, inhoudelijk project van jeugdhuiswerk staat centraal – een te hoge nadruk op eigen inkomsten zorgt voor commerciële druk.
- Jeugdhuiswerk dient integraal te worden ondersteund: niet enkel de inhoudelijke werking, maar ook de randvoorwaarden en de pedagogische omkadering.
- Ook nieuwe vormen van jeugdhuiswerk moeten toegang krijgen tot ondersteuning.
- Een goede infrastructuur is onontbeerlijk voor kwalitatief jeugdhuiswerk.
- Rechtszekerheid is noodzakelijk om op lange termijn te kunnen werken.
- Tewerkstelling staat vrijwilligerswerk niet in de weg en kan ondersteunend werken bij inhoudelijke verbreding en doelgroepsverbreding. Tegelijkertijd is tewerkstelling niet overal wenselijk of noodzakelijk. Op heel wat plekken mag jeugdhuiswerk ook gewoon vrijwilligerswerk blijven.

Met dit kader wil Formaat lokale overheden stimuleren om de integrale kost van jeugdwerk en jeugdhuiswerk in rekening te brengen. Onderstaande tekst zet krijtlijnen uit voor een voorwaardenscheppend kader, een inhoudelijke werkingsubsidie en pedagogische omkadering.

1 / Voorwaardenscheppend kader

Wanneer we het over het subsidiëren van het voorwaardenscheppend kader hebben, hebben we het over het dekken van noodzakelijke kosten die te maken hebben met infrastructuur. Niet alleen voor huur maar ook voor kosten zoals energie, water, onderhoud en herstellingen. Daarnaast zijn er andere vaste kosten die samenhangen met het runnen van een organisatie zoals kosten die voortkomen uit vergunningen, belastingen ...

Infrastructuursubsidies

Jeugdhuiswerk staat of valt bij kwalitatieve infrastructuur die is aangepast aan hedendaagse normen, maar ook aan de noden van de jongeren in het jeugdhuis. Goede jeugdhuisinfrastructuur voorzien is een hele uitdaging. Door de diversiteit in het aanbod van een jeugdhuis is er nood aan een polyvalent gebouw dat verschillende functies herbergt: ontmoetingsruimte, plek om feestjes en optredens te organiseren, atelierruimte, repetitieruimte, lokalen voor workshops, bureaus, vergaderruimtes, opslagruimte ...

Die infrastructuur vinden is niet evident. In de praktijk zien we dat jeugdhuisen huisvesting vinden op zowel de private markt als via de lokale overheid. Ook lokale parochies zijn een belangrijke aanbieder van infrastructuur.

Een belangrijke vraag is op welke manier deze infrastructuur wordt gefinancierd. Ook hier zien we in de praktijk verschillende modellen:

- Jeugthuizen kunnen gratis gebruik maken van infrastructuur van de lokale overheid.
- Jeugthuizen kunnen gratis gebruik maken van private infrastructuur via huursubsidies.
- Jeugthuizen betalen (deels) de huur voor infrastructuur van de lokale overheid.
- Jeugthuizen betalen (deels) de huur voor private infrastructuur.

Verder is niet enkel het gebouw zelf, maar ook de inrichting een belangrijke kost. En ook hier zien we in de praktijk grote verschillen, met aan de ene kant van het spectrum jeugthuizen die gebruik kunnen maken van volledig afgewerkte infrastructuur en aan de andere kant jeugthuizen die volledig zelf instaan voor (de financiering van) de inrichting.

▀ Infrastructuursubsidies

Formaat adviseert jeugdhuisinfrastructuur integraal te subsidiëren.

Dat kan op drie manieren:

- De lokale overheid voorziet eigen infrastructuur.
- De lokale overheid huurt in samenwerking met het jeugdhuis op de private markt en stelt deze infrastructuur ter beschikking.
- Het jeugdhuis huurt in samenwerking met de lokale overheid infrastructuur op de private markt en krijgt ter compensatie een huursubsidie.

Op die manier kan de lokale overheid voorzien in gratis en kwalitatieve infrastructuur voor elk jeugdhuis en wordt de druk van de infrastructuurkosten weggenomen, ten voordele van de inhoudelijke werking van jeugthuizen.

- **Formaat adviseert** om deze subsidie aan te vullen met een toelage die kosten voor onderhoud en herstellingen integraal dekt.

Daarnaast zien we dat er wordt uitgegaan van het feit dat jeugthuizen deels zelfvoorzienend zijn en dat ze dus zelf (een deel van) de infrastructuurkosten voor hun rekening nemen.

Dat veronderstelt een vaste inkomstestroom. Die inkomsten worden veelal gegenereerd uit drankverkoop, meestal aan jongeren zelf. Jeugthuizen geven zelf aan dat dit één van de belangrijkste inkomstenbronnen is.

Subsidies voor energie en water

Kosten wat betreft nutsvoorzieningen variëren op basis van het aantal openingdagen en activiteiten: we kunnen er hier van uitgaan dat jeugthuizen met veel openingsuren meer kosten hebben dan jeugthuizen die slechts een dag per week actief zijn.

Tegelijk worden deze kosten beïnvloed door de kwaliteit van de infrastructuur en de installaties: moderne infrastructuur en moderne installaties zijn bijvoorbeeld

meer energiezuinig in vergelijking met oudere infrastructuur.

Jeugthuizen zijn dus deels afhankelijk van de infrastructurele inspanningen en investeringen van de eigenaar (vaak de lokale overheid). Toch zien we dat jeugthuizen vaak worden geresponsabiliseerd om energiekosten te drukken: het slechts gedeeltelijk terugbetalen van de energiefactuur wordt bijvoorbeeld gebruikt om jeugthuizen aan te zetten om zuinig om te springen met energie, vanuit de veronderstelling dat integrale subsidiëring zorgt voor verspilling.

Deze mechanismen zetten opnieuw druk op de werking: jeugthuizen dienen op die manier zelf inkomsten te genereren om een deel van het energieverbruik te betalen. Terwijl meer openingsuren net voor meer kosten zullen zorgen – op die manier betalen jeugthuizen met veel activiteiten veel meer voor vaste kosten dan jeugthuizen met weinig activiteiten.

▀ Subsidies voor energie en water

Formaat adviseert enerzijds om bestaande infrastructuur te verduurzamen, anderzijds om de integrale subsidiëring van nutsvoorzieningen.

Dit opent bovendien de mogelijkheid om verbruik te monitoren en in te grijpen wanneer nodig. Op die manier worden onaangename verrassingen vermeden.

Dat kan als volgt:

- De lokale overheid voorziet moderne gebouwen volgens hedendaagse normen met betrekking tot duurzaamheid of voorziet investeringssubsidies voor jeugthuizen die eigenaar zijn.
- Via een energiescan of op basis van facturen van drie voorbije werkjaren wordt een gemiddeld energieverbruik vastgesteld.
- Op basis van facturen van drie voorbije werkjaren wordt een gemiddeld waterverbruik vastgesteld.
- Op basis van deze gemiddelden wordt een 'gemiddeld reëel verbruik' vastgesteld.

Bij voorkeur wordt dit verbruik in kwh vastgesteld wat betreft energie en in kubieke meter wat betreft waterverbruik – op die manier wordt het verbruik in rekening gebracht en niet de effectieve prijs. Het te subsidiëren bedrag evolueert op die manier mee met de reële prijzen. Op die manier wordt ook vermeden dat de gesubsidieerde bedragen niet meer actueel zijn.

- Op basis van zo'n gemiddeld reëel verbruik kan ook een maximumverbruik worden bepaald, dat stelt tot welk verbruik de lokale overheid tussenkomt.
- We stellen voor dat er ook een noodfonds wordt aangelegd voor gevallen waar het maximumverbruik wordt overschreden door onvoorziene omstandigheden (lek, defect ...). Dit noodfonds kan door het jeugdhuis zelf, het lokale jeugdwerk en/of de lokale overheid worden aangelegd.
- De voorwaarde om gebruik te maken van subsidies voor energie en water wordt gekoppeld aan het driemaandelijks doorgeven van facturen aan de lokale overheid en het verzekeren van minimum een jaarlijkse opname van de meterstanden.

Vaste organisatiekosten

Naast de nutsvoorzieningen zien we dat ook kosten met betrekking tot belastingen, verzekeringen, auteursrechten, vzw, lidmaatschappen ... een belangrijke hap uit het budget nemen. Zeker voor opstartende jeugdhuisen kan dit een drempel betekenen – zelfs voor de allereerste activiteitsdag dienen een aantal kosten al te worden betaald.

▀ Vaste organisatiekosten

Formaat adviseert om een integrale subsidiëring van vaste organisatiekosten.

De argumentatie daarvoor ligt op verschillende vlakken:

- De drempel om een jeugdhuis op te starten wordt weggewerkt.
- Lokale besturen kunnen opvolgen of jeugdhuisen in regel zijn met zaken zoals Sabam, belastingen ...
- Opnieuw neemt het wegnemen van deze kosten ook druk weg en dienen jeugdhuisen deze kosten niet te compenseren met eigen inkomsten.

Dat kan als volgt:

- Aan het begin van elk werkjaar wordt bekeken wat de vaste organisatiekosten precies zijn. Deze configuratie verschilt van jeugdhuis tot jeugdhuis. Formaat heeft hier een berekeningstool voor.
- De lokale overheid en het jeugdhuis bepalen onderling welke verzekeringen, abonnementen en lidgelden noodzakelijk zijn, welke wenselijk zijn en welke niet noodzakelijk zijn.
- Op basis hiervan wordt een subsidiebedrag vastgesteld.
- De voorwaarde om deze subsidie te verkrijgen wordt gekoppeld aan het tijdig doorgeven van de bijhorende facturen. Op basis hiervan kan de lokale overheid monitoren of verplichte en noodzakelijke verzekeringen en taksen effectief werden afgesloten en/of betaald.

Anderzijds zijn dit ook kosten die makkelijk over het hoofd worden gezien. Verzekeringen zijn bijvoorbeeld niet altijd verplicht, maar wel aangewezen voor iedereen die op regelmatige basis activiteiten organiseert. In orde zijn met Sabam, Billijke vergoeding, taksen ... zorgt ervoor dat boetes en andere verrassingen worden vermeden.

Investeringsubsidies voor aanpassingswerken

Infrastructuur kan enkel kwalitatief blijven als er ook voldoende in geïnvesteerd wordt. Het gaat dan over herstellingen en onderhoud, het inzetten op duurzame en energiebesparende maatregelen, maar tegelijkertijd over de inrichting, elektrische, elektronische en audiovisuele installaties ...

Enkel wanneer jeugdhuisen ruimte hebben om keuzes te maken en te investeren kunnen ze up-to-date blijven. Daarbij is belangrijk dat ze op langere termijn kunnen nadenken over investeringen en dat ze niet van maand tot maand, jaar tot jaar moeten berekenen wat kan of niet kan.

▀ Investeringsubsidies voor aanpassingswerken

Formaat adviseert om jeugdhuisen de kans te geven om noodzakelijke investeringen te doen met betrekking tot aanpassingswerken.

Dat kan op verschillende manieren:

- Indien de lokale overheid de eigenaar is, wordt jaarlijks bekeken welke aanpassingswerken nodig zijn. Deze worden uitgevoerd door de lokale overheid zelf.
- Indien het jeugdhuis zelf aanpassingswerken kan/mag doen, pleiten we voor het voorzien van een vast jaarlijks investeringsbedrag.
- Een andere mogelijkheid is dat de lokale overheid en het jeugdhuis aan het begin van het jaar met elkaar in gesprek gaan over welke aanpassingswerken en/of investeringen noodzakelijk zijn.

Opstartsubsidies

Een jeugdhuis oprichten kost geld. Zonder budget is het bijzonder moeilijk om een werking op te starten. Veel gemeenten kiezen er echter voor om jeugdhuisen pas te subsidiëren nadat ze een zeker parcours hebben afgelegd. Dat maakt dat nieuwe initiatieven op twee fronten moeten knokken. Ze moeten zich inhoudelijk bewijzen maar moeten tegelijkertijd zorgen dat er voldoende financiële capaciteit is. Ze hebben namelijk al van bij de opstart budget nodig voor verschillende kosten.

Wanneer de opstart mislukt, blijven jongeren op die manier mogelijks twee keer met lege handen achter: ze hebben geen jeugdhuis en zijn een deel van de financiële middelen die ze hebben geïnvesteerd kwijt. Daardoor blijven ze mogelijk ook ontmoedigd achter.

▀ Opstartsubsidies

Formaat adviseert om jeugdhuisen te subsidiëren vanaf de opstart om op die manier de kansen om initiatieven succesvol op te starten te maximaliseren.

Bij de opstart van een jeugdhuis stellen we voor om een begroting te maken van de benodigde opstartkosten:

- Huurwaarborgen
- Vaste kosten
- Investeringen in materiaal en interieur
- Externe communicatie
- ...

Op basis daarvan kan de hoogte van de opstartsubsidie worden bepaald.

- De configuratie van de verschillende kosten verschilt van jeugdhuis tot jeugdhuis. Formaat heeft hier een berekeningstool voor.

2 / Inhoudelijke werkingssubsidies

Waar de eerdere subsidielijnen ingaan op het creëren van randvoorwaarden (infrastructuur en vaste kosten), doen we hieronder een voorstel over de manier waarop steden en gemeenten ook het inhoudelijk project van jeugdhuizen financieel kunnen ondersteunen.

We stellen hieronder vier vormen van inhoudelijke subsidies voor die elkaar aanvullen: Een basissubsidie, een experimentele subsidie, een projectsubsidie en een activiteitsubsidie.

Deze systemen vinden we in de praktijk al terug in verschillende steden en gemeenten. Ze kunnen met elkaar gecombineerd worden en we zien verschillende configuraties. Alles hangt af van de grootte van de stad of gemeente, het aantal jeugdwerkinitiatieven, het beschikbare budget en de uitdagingen die zich op het veld bevinden.

Waar we de voorwaardenscheppende subsidies (zie pagina 16) als een minimum zien voor sterk jeugdhuiswerk, zijn inhoudelijke werkingssubsidies voornamelijk verdiepend en verbredend. De voorwaardenscheppende subsidies zorgen ervoor dat jongeren zonder financiële zorgen een werking kunnen opstarten en/of bestendigen. Een inhoudelijke subsidie geeft hen impulsen om de werking ook inhoudelijk verder uit te bouwen.

Basissubsidie: Forfaitaire enveloppesubsidie

Een forfaitaire enveloppesubsidie voor de basiswerking gaat uit van een jaarlijks vast bedrag voor elk jeugdhuis. Jeugdhuizen kiezen volledig op welke manier ze dit bedrag besteden, en dienen geen verantwoordingsstukken in te dienen bij de afrekening – hoogstens een inhoudelijk verslag.

Om het recht te openen op deze subsidie kunnen er een aantal basiscriteria worden vooropgesteld. Klassiekers zijn bijvoorbeeld een minimum aantal openingsdagen, een minimum aantal jongeren in de algemene vergadering ...

De hoogte van het bedrag kan worden aangepast op basis van het aantal leden of het aantal openingsdagen en activiteiten. Kleine jeugdhuizen die slechts één dag per week open zijn krijgen dan bijvoorbeeld een lager bedrag dan een groot jongerencentrum met vier openingsdagen per week.

Verder is het vooral van belang dat deze bedragen mee evolueren met de index.

Dit subsidiesysteem gaat uit van vertrouwen en geeft jongeren veel vrijheid om hun werking uit te bouwen. Een ander voordeel is dat dit systeem weinig administratieve last met zich meebrengt.

■ Basissubsidie: Forfaitaire enveloppesubsidie

Formaat adviseert om een eenvoudig subsidiesysteem te creëren om de basiswerking te subsidiëren.

Dit kan op basis van een aantal eenvoudige parameters, die de omvang van de werking en de hoogte van een billijk subsidiebedrag kunnen bepalen.

- Grootte van het gebouw.
- Aantal openingsdagen en/of activiteiten per week.
- Aanwezigheid van jongeren in de raad van bestuur of algemene vergadering.

Lokale overheden kunnen er ook voor kiezen om één vast bedrag toe te kennen voor het ondersteunen van de basiswerking van jeugdhuizen, ongeacht hun omvang, maar dit lijkt ons een minder logische keuze met het oog op het stimuleren van een divers jeugdwerklandschap.

Experimentele subsidie

Een experimentele subsidie stimuleert jeugdhuizen om experimenten en processen op te zetten rond specifieke thema's en doelgroepen: deze processen hebben veelal een onderzoekend, experimenteel, beleidsmatig karakter. Resultaten zijn

niet altijd zonder meer tastbaar. Het doel is wel dat ze een blijvend effect hebben op de werking.

Deze processen lopen in het algemeen voor een langere, al dan niet afgebakende periode in de tijd.

Voorbeelden: buurtonderzoek, doelgroepverkenning, bouwen van een culturele poot binnen de bestaande werking ...

■ Experimentele subsidie

Formaat adviseert om experiment-subsidies mogelijk te maken in dialoog:

- De lokale overheid en het jeugdhuis bepalen welke thema's prioritair zijn om op in te zetten.
- De lokale overheid en het jeugdhuis bekijken hoe het experimenteel proces er precies uitziet en welke inspanningen deel uitmaken van het experiment.
- Op basis van deze inspanningen wordt een subsidiebedrag vastgelegd.
- De afrekening gebeurt op basis van het bewijs dat deze inspanningen werden geleverd.

Projectsubsidie

Deze subsidie stimuleert jeugdhuizen om projecten te organiseren bovenop de basiswerking.

Projecten koppelen bepaalde inspanningen vaak ook aan het opleveren van een eindresultaat zoals toonmomenten, workshops ...

Projecten lopen voor een afgebakende periode in de tijd maar duren in elk geval langer dan één week. Voorbeeld: project samen met de buurt, project om meisjes te bereiken, werken aan cultureel project

▀ Projectsubsidie

Formaat adviseert om projectsubsidies vrij te maken die jeugdhuisen in staat stellen om langere, tijdelijke trajecten te organiseren die een toevoeging bieden aan hun reguliere werking.

Weliswaar zijn enkele criteria op hun plaats:

- Projecten bieden een meerwaarde op de werking.
- Projecten worden georganiseerd voor en door jongeren.
- Projecten zijn per definitie tijdelijk en duren langer dan een week.

De inhoud van de projecten kan volgens ons vrij breed liggen, mits ze vertrekken vanuit de leefwereld van jongeren en inspelen op de thema's die daar leven.

Activiteitensubsidie

Deze subsidie stimuleert jeugdhuisen om **activiteiten** op te zetten bovenop de basiswerking: zaken die ze anders niet of moeilijk kunnen doen, en/of die voor de leden te duur zijn. Een activiteitensubsidie zorgt ervoor dat jeugdhuisen ook eens 'iets anders' kunnen doen.

Activiteiten zijn enkel gericht op de activiteit zelf: er is niet noodzakelijk een achterliggend proces of project dat uitmondt in de activiteit.

Activiteiten duren een dag tot een week. Het gaat over uitstappen, optredens, workshops, toonmomenten.

Voorbeeld: buurtbarbecue, uitstap met de meisjeswerking, optreden, kamp ...

▀ Activiteitensubsidie

Formaat adviseert om activiteitensubsidies vrij te maken die jeugdhuisen in staat stellen om kortere activiteiten te organiseren die een toevoeging bieden aan de reguliere werking.

Weliswaar zijn enkele criteria op hun plaats:

- Activiteiten bieden een meerwaarde op de werking.
- Activiteiten worden georganiseerd voor en door jongeren.
- Activiteiten zijn per definitie tijdelijk en duren een dag tot een week.

De inhoud van de activiteiten kan volgens ons vrij breed liggen, mits ze vertrekken vanuit de leefwereld van jongeren en inspelen op de thema's die daar leven.

3 / Pedagogische omkadering

Naast het voorwaardenscheppend kader en het inhoudelijk project, is ook de pedagogische omkadering een belangrijke factor in het ontwikkelen van jeugdhuiswerk. Die omkadering bestaat in het grootste deel van de gevallen uit vrijwilligers. In een minderheid van de gevallen, maar toch ook een aanzienlijk deel, wordt de vrijwilligerswerking ondersteund door een of meerdere beroepskrachten.

Kadervorming

Sterke vrijwilligers maken sterke jeugdhuisen. Jongeren nemen belangrijke rollen op in het pedagogisch project van jeugdhuiswerk. Jongeren houden het jeugdhuis open, organiseren en begeleiden activiteiten, besturen het jeugdhuis en nemen beslissingen op zowel korte als lange termijn.

Kadervorming versterkt jongeren in de rollen die ze opnemen: dat kan via het volgen van vorming en opleiding, maar ook via begeleidingen op maat, denkoefeningen over het jeugdhuis ...

▀ Kadervorming

Formaat adviseert lokale overheden om jeugdhuisen te stimuleren om deel te nemen aan vorming, opleidingen en begeleidingen en de kosten die daaraan verbonden zijn integraal te subsidiëren.

- Dit kan op basis van bewijsstukken.

Personeelssubsidies

In bepaalde gevallen kan ervoor gekozen worden om vanuit de gemeente één of meerdere jeugdwerkers in jeugdhuizen te subsidiëren. Deze jeugdwerkers kunnen als taak hebben de algemene werking van het jeugdhuis te coördineren of voor specifieke taken of doelgroepen worden ingezet.

▀ Personeelssubsidies

Formaat adviseert om met personeel te werken:

- Om specifieke doelgroepen te bereiken: jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, tieners, kinderen ...
- Om specifieke functies op te nemen die voor vrijwilligers niet haalbaar zijn: outreachend werken, werken rond arbeid, welzijn, ondernemingszin, verbinding maken tussen verschillende groepen ...
- Om in te zetten op een kwaliteitsvolle vrijwilligerswerking.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de personeelssubsidie toe te kennen:

- Via een convenant. In een convenant worden alle verschillende subsidies gebundeld in één contract tussen de lokale overheid en de gemeente. Ook de wederzijdse afspraken die hier tegenover staan worden hierin geëxpliciteerd.
- Via een specifieke personeelssubsidie (waar rekening gehouden wordt met alle personeelskosten) die ook mee evolueert met anciënniteit en de index.

2 / Technische overwegingen

Bij het uitwerken van een nieuw of het bijwerken van een bestaand subsidiekader zijn er verschillende technische overwegingen die moeten worden meegenomen. Hierboven schetsten we een kader over bestemming van de subsidies. Hieronder schetsen we een aantal technische overwegingen die moeten worden meegenomen. Een aantal vragen die we ons kunnen stellen:

- Waarom subsidiëren we?
- Welke kosten subsidiëren we en welke niet?
- Kiezen we ervoor om kosten slechts gedeeltelijk te subsidiëren? Welke maximumbedragen hanteren we?
- Worden subsidies toegekend via een deficit-model of kiezen we voor een forfaitair model?
- Belonen we inspanningen of rekenen we af op resultaten?
- Hoe gaan we om met bewijslast? Welke controlemechanismen willen we inbouwen en op welke manier kunnen we best monitoren of en hoe de middelen worden ingezet?
- Hoe creëren we rechtszekerheid?
- Hoe worden dossiers en aanvragen beoordeeld?
- Op welke manier worden subsidies uitbetaald?
- Hoe ziet een convenant eruit?

Elke keuze heeft eigen voordelen en nadelen – belangrijk om in overweging te nemen is de impact die dit heeft op de jeugdhuizen. Is er voldoende rechtszekerheid? Is er voldoende *cash flow*? Werkt een subsidie stimulerend of eerder bestraffend? Biedt de subsidie ook op langere termijn voldoende perspectief? Hoeveel tijd kruipt er in verantwoording?

De keuze voor deze verschillende systemen is vooral gestoeld op een aantal 'huisvaderlijke' principes die te maken hebben met responsabilisering, vertrouwen of budgettaire overwegingen.

1 / Waarom subsidiëren we?

Vooraleer de discussie losbarst over wat we wel en niet subsidiëren en de manier waarop, is het van belang om na te gaan 'waarom' de lokale overheid subsidieert.

De vraag 'waar willen we als gemeenschap geld aan geven', is de vraag stellen wat we belangrijk vinden en waar we willen op inzetten.

Als het gaat over jeugdwerk, kunnen we bijvoorbeeld stellen:

"We vinden het belangrijk dat jongeren mentale en fysieke ruimte krijgen om zich te ontplooien. We vinden het belangrijk dat dit in een goede infrastructurele en pedagogische omkadering kan gebeuren."

Een tweede vraag is dan wat we met het subsidiëren willen bereiken op het veld. Dat kan zijn:

- Het bestaande jeugdwerkveld ondersteunen en bestendigen
- Het bestaande jeugdwerkveld stimuleren om in te zetten op specifieke doelgroepen en thema's
- Nieuwe vormen van jongerenwerk kunnen geven om zich te ontwikkelen
- ...

2 / Welke kosten subsidiëren we en welke niet?

Een volgende belangrijke vraag die we moeten stellen bij het uitwerken van een subsidieregeling is welke kosten we subsidiëren en welke niet.

Het gaat dan over de grote categorieën die we eerder aanhaalden: infrastructuur, nutsvoorzieningen, vaste organisatiekosten, aanpassingswerken, opstartkosten, de kosten die voortkomen uit een basiswerking, uit experimenten, projecten, bijkomende activiteiten, kosten voor kadervorming en kosten voor personeel.

Ook hier gaat het over de keuze: wat vinden we belangrijk? Waar willen we als gemeenschap geld aan geven? Welke voorzieningen voor jongeren willen we eigenlijk in onze gemeente?

Welke kosten subsidiëren we en welke niet?

Formaat adviseert om minstens volgende kosten te subsidiëren:

- Infrastructuur
- Nutsvoorzieningen
- Vaste organisatiekosten
- Aanpassingswerken
- Opstartkosten
- De kosten die voortkomen uit een basiswerking
- Kosten voor kadervorming
- Loonkosten

Door hierop in te zetten is het als jeugdhuis mogelijk om een goed omkaderde basiswerking op te zetten in een infrastructuur die up-to-date is.

3 / Volledige of gedeeltelijke subsidie?

Een andere belangrijke vraag die we moeten stellen bij het uitwerken van een subsidieregeling is of uitgaven volledig of slechts gedeeltelijk worden gesubsidieerd. Een bijhorende vraag is dan welke soort kosten volledig worden gedekt en welke slechts gedeeltelijk.

Deze vraag hangt samen met wat de motivatie is om kosten volledig of gedeeltelijk te subsidiëren:

- We willen jeugdhuisen en organisaties responsabiliseren. Daarom kiezen we ervoor om hen zelf verantwoordelijk te maken voor een deel van de inkomsten.
- We vinden het belangrijk dat specifieke zaken (bijvoorbeeld een goed, verwarmd gebouw) gegarandeerd worden. Daarom kiezen we ervoor om deze volledig te subsidiëren.

Het argument om te responsabiliseren en eigenaarschap te creëren is valide: het zorgt ervoor dat jongeren ook zelf (financiële) inspanningen moeten doen om bepaalde zaken en voordelen te verkrijgen.

Het lijkt ons in zekere zin verdedigbaar om slechts gedeeltelijk te subsidiëren als het gaat over specifieke uitgaven bovenop de basiswerking: het aankopen van een PlayStation, het organiseren van een reis, het boeken van een specifieke act ...

We zien echter dat dit mechanisme ook als stok achter de deur gebruikt wordt om bijvoorbeeld verspilling tegen te gaan wat betreft energie en water.

Bovendien moeten we de kanttkening plaatsen dat eigen financiële inspanningen (zelf bijdragen, een koekenverkoop organiseren, inkomgeld vragen ...) niet voor elke jongere en niet in elke buurt evident is.

De andere kanttkening is dat onvoldedige subsidiëring er inderdaad toe aanzet om extra financiële

inspanningen te leveren. Een onbedoeld neveneffect is dan dat jeugdhuisen extra inzetten op drankverkoop en duurdere inkomgelden. Dit zet druk op de pedagogische werking.

Volledige subsidie

Bij een volledige subsidie wordt het nodige bedrag integraal toegekend voor een bepaalde kost. De lokale overheid betaalt integraal de elektriciteitsfactuur, het loon ...

Volledige subsidie

Formaat adviseert om volgende kosten integraal te subsidiëren:

- Infrastructuur
- Nutsvoorzieningen
- Vaste organisatiekosten
- Aanpassingswerken
- Opstartkosten
- De kosten die voortkomen uit een basiswerking
- Kosten voor kadervorming
- Loonkosten
- Experimenten, projecten en bijkomende activiteiten die niet zelfbedruipend zijn

Door hier op in te zetten is het als jeugdhuis mogelijk om een goed omkaderde basiswerking op te zetten in een infrastructuur die up-to-date is.

Gedeeltelijke subsidie

Een gedeeltelijke subsidiëring dekt slechts een deel van de kosten, ongeacht de eigen inkomsten. Dat kan gebeuren via een vast bedrag of op basis van een percentage. Bij een gedeeltelijke subsidie gaat de overheid ervan uit dat een deel van de kosten sowieso wordt gedragen door het jeugdhuis.

Een gedeeltelijke subsidie is aangewezen bij activiteiten die (gedeeltelijk) zelfbedruipend zijn, bijvoorbeeld omdat ze veel inkomgelden opleveren. Voor andere zaken raden we dit af.

4 / Kostensubsidie, forfait-subsidie of deficietsubsidie?

Deze vraag hangt samen met de vorige en geeft een specifieke invulling aan de manier waarop kosten (al dan niet gedeeltelijk) worden gesubsidieerd. Bij deze keuze moeten we ook nadenken over de hoogte van de toegekende subsidiebedragen.

Kostensubsidie

Een kostensubsidie dekt de gemaakte kosten op basis van bewijsstukken. Het voordeel is dat de reële kost wordt gesubsidieerd, het nadeel is dat er best wat bewijslast is.

Bewijslast geeft op zich weinig problemen wanneer het gaat over makkelijk traceerbare kosten die regelmatig terugkomen (bijvoorbeeld één factuur per maand).

Moelijker wordt het wanneer het gaat over kosten die meer versnipperd zijn. Wanneer we denken aan bijvoorbeeld een toelage voor onderhoud en herstellingen, kan het gaan over heel wat verschillende soorten kleine en grote uitgaven. In een (analytische) boekhouding zijn de kosten dan wel makkelijk te traceren. Bewijsstukken verzamelen en binnenbrengen blijft vaak een hele klus.

▀ Kostensubsidie

Een kostensubsidie is de meest heldere manier van subsidiëren: subsidies worden verkregen tegen bewijslast. Om de subsidie aan te vragen wordt vaak een begroting gevraagd.

Voor grote, makkelijk traceerbare kosten (lonen, energie, grote investeringen) is bewijslast makkelijk te verkrijgen.

Voor moeilijker traceerbare kosten (veel, versnipperd) raden we aan om bewijslast te beperken tot een uittreksel uit de boekhouding. Controle kan gebeuren via steekproef.

Forfaitaire subsidie

Een forfaitaire subsidie gaat uit van een vast bedrag. Een forfaitaire subsidie werkt met veronderstelde bedragen. Ze gaat bijvoorbeeld uit van een bepaald jaarbedrag voor water en elektriciteit, plakt een vast bedrag op personeelskosten ...

Het voordeel aan deze vorm van subsidiëring is dat er weinig bewijslast is. Voor een bepaalde kost krijg je een vastgelegd bedrag. Soms zijn forfaitaire bedragen te laag ingeschat ten opzichte van de realiteit. Het nadeel is dan dat jeugdhuizen het tekort zelf moeten bijpassen.

Maar ook het omgekeerde zien we gebeuren: bedragen worden soms maximaal ingeschat. Jeugdhuizen die zuinig omgaan met bepaalde kosten kunnen op die manier extra marge overhouden.

▀ Forfaitaire subsidie

Formaat adviseert om forfaitaire subsidies enkel te gebruiken voor zaken waarvan de reële kost moeilijk te berekenen valt: wanneer kosten moeilijk te bewijzen zijn, versnipperd zijn over de hele werking ...

Zo kunnen steden en gemeenten ervoor kiezen om vaste bedragen te geven om in te zetten rond specifieke thema's of doelgroepen, bijvoorbeeld via een impulssubsidie.

Formaat adviseert om forfaitaire subsidies regelmatig af te toetsen aan de realiteit. Dat kan door ze te koppelen aan de index of door jaarlijks te controleren of de hoogte van de subsidie voldoende is.

Deficietsubsidie

Een deficietsubsidie is een kostensubsidie en werkt op basis van bewijslast. 'Deficit' is een ander woord voor 'tekort'. Een deficietsubsidie dekt het tekort, het verschil tussen inkomsten en uitgaven. Wanneer een jeugdhuis een project orga-

niseert dat meer kost dan het opbrengt, past de overheid het verschil dus bij. Het verlies wordt gecompenseerd.

▀ Deficietsubsidie

Formaat adviseert om deficietsubsidies enkel te gebruiken voor project-subsidies en activiteitssubsidies die meer kosten dan ze opbrengen.

De overheid dekt het verlies en maakt het op die manier mogelijk om verlieslatende activiteiten zoals optredens, workshops ... te organiseren.

5 / Inspanning of resultaat?

Op basis van voorgaande kunnen overheden bepalen waarom ze subsidiëren, welke kosten ze subsidiëren en of ze die kosten volledig of slechts gedeeltelijk dekken. Een andere manier om te kijken naar subsidies is de vraag wat de subsidie-aanvrager precies moet bewijzen. De inspanningen, het proces dat werd afgelegd, of de resultaten, het product, de output.

Resultaatsubsidie

Bij een resultaatsubsidie worden doelstellingen met bijhorende acties en indicatoren geformuleerd. Op basis daarvan wordt bepaald of een subsidie al dan niet (volledig) wordt uitbetaald.

De kritiek op resultaatsubsidies zit vaak in het feit dat de aanvrager wordt afgerekend op het niet behalen van een vooropgesteld doel. Er worden bijvoorbeeld doelstellingen geformuleerd die te maken hebben met aantallen en bereik. Een probleem dat zich daarbij voordoet, is dat die cijfers gemanipuleerd worden. Deelnemersaantallen is een klassiek voorbeeld: moeilijk te controleren, makkelijk te manipuleren.

Maar een ander probleem is dat, door dit soort indicatoren te gebruiken, aanvragers opgezadeld worden met bewijslast: ze moeten heel wat zaken tellen en turven om het behalen van een resultaat te behalen.

Een groter probleem zit in het feit dat bij processen zoals jeugdwerk, de inspanningen niet noodzakelijk iets zeggen over de resultaten. Evenementen kunnen bijvoorbeeld feilloos georganiseerd worden en desondanks slechts een beperkt publiek bereiken.

Resultaatssubsidie

Een resultaatssubsidie is enkel wenselijk wanneer resultaten ook effectief te kwantificeren zijn en wanneer de resultaten ook effectief belangrijk zijn om de kwaliteit van een werking te garanderen. De voorwaarde is hier dat de indicator goed geformuleerd wordt en op zo'n manier dat jeugdhuisen er ook invloed op hebben. Jeugdhuisen hebben relatief weinig invloed op het aantal bezoekers, maar wel op het aantal openingsdagen, activiteiten, vergaderingen ...

Inspanningssubsidie

Bij een inspanningssubsidie wordt de aanvrager niet afgerekend op het resultaat, maar wel op de inspanningen die worden geleverd om resultaten te behalen. De vraag is hier dan vooral of het jeugdhuis voldoende inspanningen heeft geleverd om resultaten te garanderen.

Zo kan het resultaat 'jongeren bereiken' via verschillende wegen worden bereikt. Het jeugdhuis organiseert een wekelijkse instuif, het jeugdhuis organiseert regelmatig activiteiten ...

Ook het resultaat 'activiteiten organiseren voor en door jongeren' kan ingevuld worden op basis van de inspanningen die daarvoor worden gedaan: het jeugdhuis organiseert een maandelijks loket waar jongeren terecht kunnen met hun ideeën om zaken te organiseren, het jeugdhuis organiseert tweewekelijks een kerngroep met jongeren die hun idee verder willen uitwerken ...

Uiteraard kan hier eveneens de opmerking worden gemaakt rond bewijslast: het

is vanzelfsprekend dat in deze logica de aanvrager zal moeten bewijzen op welke manier hij aan specifieke doelstellingen heeft gewerkt.

Inspanningssubsidie

Formaat adviseert om jeugdwerkprocessen zoveel mogelijk als inspanningen te formuleren. Op die manier moeten een aantal inspanningen worden gedaan die een kwalitatieve werking faciliteren.

Het kan gaan over:

- Wekelijks aantal openingsuren en -dagen
- Terugkerende activiteiten met een specifiek doel/insteek
- Het regelmatig organiseren van inspraakmomenten
- ...

6 / Bewijslast, controlemechanismen en monitoring

Bewijsstukken kunnen op verschillende manieren worden gebruikt: om nauwgezet te controleren of subsidies effectief werden uitbesteed aan hun bestaansreden, als controlemechanisme om te bekijken of specifieke afspraken worden nageleefd (bijvoorbeeld het afsluiten van een brandverzekering) en als monitoringinstrument (bijvoorbeeld om het jaarlijks energieverbruik op te volgen).

Formaat adviseert om lichte procedures op te stellen wat betreft het bewijzen van inspanningen, resultaten, kosten en uitgaven en een evenwicht te zoeken tussen wat 'need to know' en 'nice to know' is.

Bewijslast

Bij subsidiëring wordt er vaak gevraagd om kosten te bewijzen.

Dit is ook van toepassing wanneer er wordt gewerkt met indicatoren. Er moet bewezen worden dat specifieke indicatoren werden behaald, of er moet bewezen worden dat specifieke inspanningen werden geleverd.

In een minimumscenario is er helemaal geen bewijslast – de aanvrager verklaart op eer dat bepaalde inspanningen werden geleverd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij forfaitaire subsidies.

In een tussenscenario dient de aanvrager te bewijzen dat bepaalde inspanningen werden geleverd: foto's van activiteiten, flyers ... Ook op zakelijk niveau wordt bewijs gevraagd. Via een uittreksel in de boekhouding kan bijvoorbeeld worden aangetoond dat aan een specifiek project een bepaald bedrag werd uitgegeven en aan welke kosten dit bedrag werd gespendeerd. Bewijsstukken dienen niet te worden getoond, maar moeten wel kunnen worden voorgelegd op vraag.

In een maximumscenario dient de aanvrager te bewijzen dat bepaalde inspanningen werden geleverd en dat dit ook tot resultaten heeft geleid, bijvoorbeeld via het aanleveren van deelnemerslijsten. Kosten dienen te worden gestaafd via bewijsstukken – dit is meestal het geval bij kostensubsidies.

Bewijslast

Formaat adviseert om de bewijslast laag te houden.

In het geval van forfaitaire subsidies is dit geen probleem.

Wanneer het gaat over kostensubsidies stelt Formaat voor om de jaarrekening als enige bewijsstuk te gebruiken. De voorwaarde is dat wie gebruik maakt van subsidies de bewijsstukken van kosten wel bijhoudt en labelt, om op die manier dubbele subsidiëring te voorkomen. Indien wenselijk kan de overheid de bewijsstukken opvragen via een steekproef.

Controlemechanismen

Bewijsstukken dienen niet enkel om te staven of er voldoende uitgaven werden bewezen, ze kunnen ook inzicht verschaffen in andere thema's:

- Worden nodige verzekeringen afgesloten en betaald?
- Worden verplichte taxes betaald?
- Worden grote uitgaven zoals energie, gas en water tijdig betaald en zijn de bedragen realistisch?
- Is het jeugdhuis financieel gezond?
- Is het jeugdhuis in orde met de vzw-wetgeving?
- Voldoet het jeugdhuis aan de boekhoudkundige verplichtingen?

In de praktijk loopt jeugdhuiswerk vaak tegen deze grenzen aan. Er zijn weinig externe controlemechanismen die garanderen dat jeugdhuisen in regel blijven op verschillende fronten.

Indien zaken niet in orde blijken, kan dit grote problemen opleveren die het voortbestaan van het jeugdhuis vaak in het gedrang brengen.

Het van nabij opvolgen van deze zaken kan dus veel problemen voorkomen. Het opvragen van bewijsstukken zoals het jaarlijks updaten van de statuten of ledenlijst, de jaarrekening ... kan op die manier dus ook dienen als een controlemechanisme.

Om te garanderen dat jeugdhuisen deze bewijsstukken aanleveren, kan dit als voorwaarde gekoppeld worden aan de subsidiëring.

Controlemechanismen

Formaat adviseert om de effectieve bewijslast te beperken tot die bewijsstukken die aantonen dat jeugdhuisen in regel zijn met specifieke regels:

- Vzw-wetgeving: jaarlijks inleveren en/of updaten van statuten en ledenlijsten.
- Taksen, auteursrechten en verzekeringen: betaalbewijzen.
- Auteursrechten: betaalbewijzen.
- Personeelskosten en RSZ: uittreksels sociaal secretariaat.
- Financiële situatie: jaarrekening.

Monitoring

In navolging van het vorige punt kunnen bewijsstukken gebruikt worden om specifieke kosten op te volgen en te monitoren. Zeker wat betreft nutsvoorzieningen is het aan te raden dat deze jaar na jaar worden opgevolgd en afgerekend, teneinde onaangename verrassingen te voorkomen. Op die manier kan ook worden vastgesteld wat een redelijk verbruik is.

Monitoring

Formaat adviseert om doorlopende kosten zoals nutsvoorzieningen te monitoren via het periodiek opvragen van facturen. Op die manier kan abnormaal verbruik worden opgespoord en kan worden vastgesteld wat een redelijk verbruik is.

7 / Rechtszekerheid

Jeugdhuisen hebben nood aan rechtszekerheid. Of het nu aankomt op een gebouw, werkingsmiddelen of personeelssubsidies, jeugdhuisen willen graag zekerheid over het lopende én het komende jaar.

Dit is de enige manier waarop plannen op langere termijn mogelijk is. Het is nodig om beslissingen te kunnen maken over de werking, infrastructuur, personeel, investeringen ...

Rechtszekerheid

Formaat adviseert om te werken met meerjarige subsidiecycli wat betreft infrastructuur, basiswerking en personeel.

Formaat adviseert om de beslissing over de volgende subsidieperiode minstens vier maanden voor deze begint te maken.

8 / Aanvragen en beoordelen

Een belangrijk punt bij het toekennen van subsidies is de manier van aanvragen en beoordelen. In het onderzoek dat Formaat voerde, hamerden jeugdhuisen vooral op transparantie.

Aanvragen en beoordelen

We zien verschillende aandachtspunten wanneer het gaat over subsidies aanvragen en toekennen:

- Het moet duidelijk zijn dat je subsidies kan aanvragen.
- De manier van aanvragen moet duidelijk zijn.
- Het moet duidelijk zijn waarvoor subsidies kunnen worden aangevraagd.
- De criteria waarop beoordeeld wordt, moeten duidelijk zijn.
- De timing van aanvraag, beoordeling en de communicatie van de beslissing moet duidelijk zijn.
- Het is wenselijk om jeugdhuisen te ondersteunen bij hun aanvraag.
- Het is wenselijk om feedback te geven bij de beslissing.
- Het is wenselijk om mee te geven wie de beoordelaars zijn en waarom deze mensen mee beoordelen.
- Het is belangrijk om consistent en consequent te zijn: feedback uit verschillende aanvraagperiodes mag elkaar niet tegenspreken.
- Het is wenselijk om aangevraagde budgetten te respecteren – gedeeltelijke toekenning zorgt er voor dat jeugdhuisen hun project slechts gedeeltelijk kunnen uitvoeren, dit is vaak een vergiftigd geschenk.

9 / Uitbetaling

Ook de manier waarop een subsidie uitbetaald wordt, heeft impact op de financiële situatie van het jeugdhuis: worden middelen maandelijks, per kwartaal, halfjaarlijks of jaarlijks gestort?

Worden middelen vanaf het begin van de subsidieperiode gestort of pas na verloop van tijd? Worden middelen volledig gestort of via voorschotten en een saldo bij de afrekening?

Het is goed om in het achterhoofd te houden dat jeugdhuisen al voor hun eerste openingsdag kosten hebben, dat werd al duidelijk in de paragraaf rond opstartsubsidies. Heel wat kosten komen maandelijks (bijvoorbeeld nutsvoorzieningen, lonen), sommige kosten per kwartaal, nog andere halfjaarlijks of jaarlijks. In elk geval is het van belang dat jeugdhuisen over voldoende cashflow beschikken om te kunnen blijven draaien.

■ Uitbetaling

Formaat adviseert om te werken met voorschotten die minstens elk kwartaal worden uitbetaald. Op die manier behoudt het jeugdhuis voldoende financiële slagkracht én heeft de lokale overheid relatief veel controle over de financiële gezondheid van het jeugdhuis.

We raden ook aan om met een ratio van minimum 90 procent voorschot en maximum 10 procent saldo te werken. Op die manier houdt de lokale overheid hier ook een stok achter de deur. De 10 procent resterende middelen wordt in dit geval pas uitbetaald nadat aan bepaalde voorwaarden (het inleveren van een afrekeningsdossier, bewijsstukken ...) werd voldaan.

We benadrukken het belang van subsidies tijdig te storten. Indien dit niet gebeurt zijn jeugdhuisen afhankelijk van eigen middelen. Indien ze weinig of geen eigen inkomsten hebben (maar wel terugkerende uitgaven) dreigt faillissement.

Zeker personeelssubsidies dienen tijdig te worden gestort, anders kunnen jeugdhuisen de verplichtingen die ze hebben ten opzichte van hun personeelsleden niet vervullen, met alle gevolgen van dien.

10 / De convenant

In het voorgaande schetsten we verschillende subsidies: voor infrastructuur, vaste kosten, personeel, de basiswerking, projecten ...

In de praktijk zien we dat deze verschillende subsidies vaak afzonderlijk worden uitbetaald. Jeugdhuisen hebben met dezelfde overheid dan verschillende subsidie-overeenkomsten.

Dat betekent natuurlijk ook dat jeugdhuisen tegelijkertijd verschillende dossiers moeten beheren. Aan elk van die dossiers hangt mogelijk nog een eigen logica en timing wat betreft aanvraag, uitbetaling, afrekening ... Bijvoorbeeld omdat deze verschillende dossiers bij verschillende beheerders of verschillende diensten zitten.

Dit creëert uiteraard opnieuw extra planlast en zet druk op de zakelijke kant van het jeugdhuiswerk. Tegelijkertijd gaat het vaak over het realiseren van verschillende doelstellingen ten aanzien van dezelfde overheid. Een convenant kan hier soelaas bieden. We zien dit als een soort raamovereenkomst waarin het jeugdhuis en de overheid verschillende subsidies bundelen.

■ De convenant

Formaat adviseert om convenanten af te sluiten tussen lokale overheden en jeugdhuisen.

De convenant is een raamovereenkomst waar de lokale overheid en het jeugdhuis afspraken maken over middelen en de inspanningen die daar tegenover staan.

Een convenant kan afspraken bevatten over:

- Gebruik van gemeentelijke infrastructuur
- Subsidies voor infrastructuur
- Subsidies voor vaste kosten
- Subsidies voor basiswerking
- Subsidies voor personeel

En daartegenover

- Te realiseren inspanningen en doelstellingen
- Voorwaarden en criteria om van de subsidie gebruik te kunnen maken

Op die manier is het ook een engagementsverklaring waar rechten en plichten van beide partijen worden vastgelegd.

3 / Tot slot

Een goed uitgewerkt subsidiekader biedt heel wat kansen voor zowel lokale besturen als jeugdhuisen.

In eerste instantie houdt zo'n kader rekening met reële kosten en de impact die de financiering heeft op de werking. Voldoende financiering zorgt ervoor dat jeugdhuisen kunnen inzetten op hun pedagogisch project en niet moeten bezig zijn met een businessmodel.

In tweede instantie houdt een goed uitgewerkt kader voldoende rekening met de manier waarop subsidies worden toegekend en uitbetaald. Deze keuzes hebben veel impact op het financieel en zakelijk beheer van jeugdhuisen. Er dient voldoende nagedacht te worden over de gevolgen die deze keuzes hebben, wat betreft cashflow, wat betreft bewijslast en wat betreft rechtszekerheid.

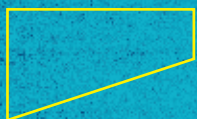
We pleiten ervoor om elke keuze af te meten aan de reële situatie op het veld. Doorgedreven overleg met de aanwezige spelers is dan ook van levensbelang.

BETAALBARE EN KWALITATIEVE INFRASTRUCTUUR VOOR JEUGDHUISWERK

Goede infrastructuur draagt onmiskenbaar bij tot een grotere tevredenheid van jongeren in jeugdhuizen. Formaat moedigt lokale besturen daarom aan om kwalitatieve huisvesting van jeugdhuizen en jongereninitiatieven te garanderen.

In het eerste deel van deze tekst bekijken we waarom kwalitatieve infrastructuur belangrijk is. In het tweede deel bekijken we wat de elementen zijn van een kwalitatief infrastructuurbeleid. In het derde deel bieden we een antwoord op hoe zo'n beleid in de praktijk kan worden uitgevoerd.

1 / Waarom is kwalitatieve jeugdhuisinfrastructuur belangrijk?

Infrastructuur bepaalt voor een groot stuk het algemene gevoel, de *look and feel* die bij een jeugdhuis hoort. In de vele onderzoeken en gesprekken die Formaat en anderen de afgelopen jaren voerden, geven jongeren aan dat het jeugdhuis vaak aanvoelt als een tweede thuis.

Daar hoort bij dat het jeugdhuis een plek is voor experiment, je kan er dingen doen die op andere plekken niet kunnen of mogen.

Die veilige, huiselijke ruimte kan enkel bestaan wanneer aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Het gaat dan over de fysieke kenmerken van de infrastructuur, maar ook over veiligheid, over uitstraling, over de relatie met de buurt ...

Er zijn dus heel wat aspecten in rekening te brengen wanneer we het hebben over wat een 'goed gebouw' is voor een jeugdhuis – niet alles is terug te brengen tot stenen.

1 / Jeugdhuizen zijn een fysieke ankerplek voor jongeren

De term 'jeugdhuis' zegt eigenlijk al voldoende. Een jeugdhuis is, naast de methodische werkvorm die ermee samenhangt, vooral een fysieke ankerplek voor jongeren. Een plek waar ze elkaar kunnen ontmoeten, kunnen thuishkomen, een plek om te leren, dingen samen te doen, een plek voor actie, een plek van waaruit ze samen mee vorm kunnen geven aan de gemeenschap.

Gezien het belang dat aan die fysieke plaats hangt, is het ook belangrijk om dit te erkennen en hier naar te handelen als lokale overheid. Jongeren erkennen als volwaardige inwoners en burgers betekent ook hen de ruimte geven die ze verdienen, in gebouwen die kunnen gebruikt worden als tweede thuis, als experimenteer-ruimte ... Kortom, een ruimte die heeft wat jongeren vragen en nodig hebben.

2 / Jeugdhuizen worden intensief en polyvalent gebruikt

Vaak worden jeugdhuizen intensief gebruikt. Meerdere dagen (en niet te vergeten: nachten) per week, door verschillende doelgroepen, op verschillende manieren. Naast de ontmoetingsfunctie zien we dat er veel verschillende soorten activiteiten plaatsvinden in jeugdhuizen. Het gaat over feest, fuif, instuif, artistieke activiteiten, optredens, workshops, maar ook over sport, spel, sociale actie, leren ondernemen, samen studeren ...

Kwalitatieve infrastructuur is enerzijds voorzien op intensief gebruik. Dit uit zich onder andere in bewuste keuzes op vlak van constructie, indeling, gebruikte materialen ...

Anderzijds is kwalitatieve infrastructuur ook voorzien op polyvalentie. De infrastructuur moet meerdere functies kunnen huisvesten zonder voortdurend te moeten worden omgebouwd. Een gebouw met

enkel een instuifruimte die voortdurend moet worden ontruimd om andere activiteiten te kunnen laten plaatsvinden is in die zin onvoldoende aangepast.

Tegelijkertijd is het niet altijd ideaal om meer serieuze activiteiten zoals workshops, huiswerkbegeleiding, een tijdelijke studeerplek ... in te richten op dezelfde plek waar de dag ervoor een groot feest heeft plaatsgevonden.

3 / Infrastructuur heeft een grote impact op de uitstraling van jeugdhuisen

Hoe een plek eruitziet, erbij ligt, hoe ze ingericht is, hoe ze onderhouden is, hoe ze ruikt ... Al die aspecten dragen bij tot hoe een plek ervaren wordt door bezoekers. Die uitstraling trekt doelgroepen aan en stoot doelgroepen af, zorgt ervoor dat bepaalde activiteiten er wel doorgaan en andere niet.

Het aantrekken van meisjes bijvoorbeeld hangt ook samen met de uitstraling en hoe die plek eruitziet. Maar ook de inrichting speelt mee. Een plek waar de toeg centraal staat trekt een ander publiek dan een plek waar dat niet zo is.

Ook naar inhoud zien we soortgelijke zaken gebeuren. Workshops rond ondernemerschap vragen een andere ruimte dan workshops rond artistieke expressie, die op hun beurt weer een ander kader vragen dan feest en fuif. Op hun beurt trekken die activiteiten ook andere bezoekers aan.

Tegelijk zien we dat de uitstraling ook bijdraagt tot hoe een plek gebruikt wordt. Slecht onderhouden infrastructuur zorgt er mogelijk voor dat gebruikers minder respect hebben voor de infrastructuur, wat dan weer de deur openzet naar vandalisme en verwaarlozing.

Uiteraard werkt dit aan twee kanten. Infrastructuur die er netjes uitziet, die voldoet aan hedendaagse standaarden, die veel mogelijkheden biedt ... trekt ook publiek, partners, organisatoren ... aan. Tegelijk veronderstellen we dat gebruikers net iets meer respect hebben voor plekken die er niet afgeleefd uitzien en dat ze zullen proberen om de goede staat van het pand te bewaren.

Dat betekent niet dat alle infrastructuur perfect moet zijn. Er is ook nood aan 'rafelplekken', plekken die omwille van hun eigenheid, hun slordigheid, tijdelijkheid ... kader kunnen bieden aan activiteiten die net floreren in die omstandigheden. Het betekent wel dat een overheid zich bewust moet zijn van de impact van infrastructuur op die uitstraling en het feit dat verschillende soorten plekken nodig zijn om verschillende groepen en activiteiten te kunnen huisvesten.

4 / Infrastructuur heeft een grote impact op veiligheid en veiligheidsgevoel

Veiligheid is een prioritair thema wanneer het gaat over infrastructuur. Meer specifiek is brandveiligheid een belangrijk aspect. Zeker voor infrastructuur waar veel grote activiteiten zijn met veel publiek, is dit een basisthema.

Evengoed gaat het over een thema zoals inbraakveiligheid en maatregelen tegen vandalisme.

Ook hier gaat het in essentie over de vraag of het jeugdhuis is aangepast aan de diverse activiteiten die er doorgaan en aan de omvang van het beoogde doelpubliek.

Tegelijkertijd zien we dat veiligheid niet alleen gaat over de vraag of het gebouw in orde is. Voldoet het gebouw aan de hedendaagse standaarden, worden de juiste materialen gebruikt, worden de veiligheidsvoorschriften gerespecteerd ...?

Het gaat ook over factoren die bijdragen aan het gevoel dat rond een plaats, een jeugdhuis, hangt. Is er sociale controle, is er voldoende verlichting, is het gebouw goed gelegen, hoe ziet het eruit ...

Zowel de objectieve als subjectieve factoren moeten dus in rekening worden gebracht bij het voorzien van infrastructuur.

5 / Infrastructuur heeft een grote impact op de omgeving

Wanneer we bekijken welke impact een jeugdhuis heeft op de omgeving, moeten we niet enkel denken in termen van overlast, maar ook over hoe het jeugdhuis net een bijdrage kan leveren aan de buurt. Jeugdhuisen zijn belangrijke ankerplekken in buurten waar veel jongeren wonen en versterken op die manier het sociaal weefsel.

Jeugdhuisen zijn veel meer dan enkel een fysieke plek, ze zijn een plek waar heel wat zichtbare en onzichtbare netwerken samen komen. De aanwezigheid van zo'n plek zorgt ervoor dat er letterlijk en figuurlijk iets beweegt in een buurt. Op die manier worden buurten ook aantrekkelijk als plaats om te wonen, te werken, iets te komen doen ...

Toch moeten we er rekening mee houden dat de omgeving de aanwezigheid van jeugdhuiswerk ook op andere manieren ervaart. Zeker wanneer er avondlijke, nachtelijke en/of geluidsintensieve activiteiten plaatsvinden, heeft de omgeving er baat bij dat de infrastructuur voldoende aangepast is.

Maar ook overdag kan de omgeving de aanwezigheid van het jeugdhuis voelen. Er wordt ook overdag geoefend, gerepeteerd, gespeeld, geëxperimenteerd, geparkeerd.

De overwegingen voor het inplanten van jeugdinfrastructuur kunnen we dus op de eerste plaats bekijken vanuit de vraag welke impact we in een buurt willen bewerkstelligen. In tweede instantie moeten we bekijken welke (negatieve) impact we willen vermijden of indammen.

6 / Duurzame infrastructuur is goed voor het milieu en kostenbesparend

'Duurzaam' kunnen we op twee manieren interpreteren. Een eerste betekenis gaat dan over de levensduur, een tweede over milieu-impact.

Een gebouw dat voldoet aan de normen bespaart op de lange termijn heel wat kosten wat betreft onderhoud, herstellingen, energie en water.

2 / Wat zijn kenmerken van een sterk infrastructuurbeleid?

In het vorige hoofdstuk bekeken we waarom kwalitatieve infrastructuur belangrijk is. Op basis daarvan formuleren we in dit hoofdstuk welke aspecten bijdragen tot een kwalitatief beleid wat betreft infrastructuur.

Uiteraard heeft de lokale overheid vooral impact op infrastructuur waar ze zelf de eigenaar van is. Onderstaande adviezen zijn daarom vooral vanuit dat oogpunt geschreven. Maar ook wanneer de overheid niet zelf eigenaar is, kan ze invloed uitoefenen op de kwaliteit van infrastructuur. Zeker wanneer de overheid zelf huurder is op de private markt heeft ze hier invloed op.

Ook wanneer het de jeugdhuisen zelf zijn die eigenaar zijn (dit is een absolute minderheid van de gevallen) kan de overheid impulsen geven om de kwaliteit van jeugdinfrastructuur te versterken.

1 / Er wordt kwalitatieve infrastructuur voorzien die aangepast is aan hedendaagse normen

De basis is wat dat betreft simpel. Kwalitatieve jeugdwerkinfrastructuur is aangepast aan hedendaagse normen. Er is oog voor veiligheid, voor duurzaamheid, voor energie, voor water en voor onderhoudsvriendelijkheid.

Een sterk infrastructuurbeleid zet in op veiligheid

Wanneer we het hebben over veiligheid, kunnen we het in eerste instantie hebben over basisveiligheid:

- Hoe is de algemene staat van het gebouw?
- Zijn de elektriciteit en elektrische installaties conform?
- Zijn de sanitaire installaties aangepast aan het doel en de capaciteit van het gebouw?
- Is het gebouw in regel met de brandveiligheid? Hoe wordt omgegaan met het gebruik van brandveilige materialen, preventieve maatregelen, brandblussers, aangepaste uitgangen en nooduitgangen, signalisatie ...?
- Zijn er heldere afspraken en regels over gebruik? Zijn er afspraken en regels over type activiteiten, capaciteit ...?
- Ligging en verkeersveiligheid: wat is de verkeerssituatie rond het gebouw?

In tweede instantie hebben we het over veiligheidsgevoel:

- Zijn er maatregelen genomen rond inbraakveiligheid?
- Hoe zit het met de verlichting binnen en buiten het gebouw?
- Ligging en algemene inplanting: in welke omgeving ligt het gebouw? Is er sociale controle?
- Ligging en verkeersveiligheid: kan je er makkelijk geraken te voet en met de fiets? Is er openbaar vervoer? Is er voldoende signalisatie?

Een sterk infrastructuurbeleid zet in op duurzaamheid

Duurzaamheid is een tweede belangrijk element wanneer het gaat over kwalitatieve infrastructuur. Materiaal moet lang meegaan, maar moet ook een positieve impact hebben op het milieu.

In eerste instantie gaat het dus over de levensduur van de materialen waarmee het gebouw is gebouwd:

- Zijn de materialen en installaties duurzaam, in die zin dat ze langdurig en veelvuldig gebruik gedurende een zekere periode overleven?
- Zijn de materialen aangepast aan het gebruik?
- Zijn materialen vandalisme- en dummy-proof?

In tweede instantie gaat het natuurlijk ook over de impact van deze keuzes op milieu:

- Werd er gebruik gemaakt van milieuvriendelijke materialen?
- Zijn de installaties op een manier gebouwd dat ze voldoen aan hedendaagse normen wat betreft energie- en waterverbruik?
- Werd er nagedacht over het beperken van warmteverlies (en koelverlies wanneer het gaat over koelinstallaties)?
- Is het gebouw goed geïsoleerd en eventueel geventileerd? In die zin dient zeker bij nieuwbouw en renovaties te worden bekeken of gebouwen de heersende EPC- en EPB-normen behalen.

Een goed infrastructuurbeleid heeft een goed onderhoudsbeleid

Infrastructuur die intensief wordt gebruikt, heeft ook nood aan onderhoud. Regelmatige controle, herstellingen van zaken die kapot of versleten zijn, poetsen ... De uitdaging is vooral om keuzes te maken die ervoor zorgen dat het onderhoud niet te veel druk legt op de dagelijkse inhoudelijke werking van het jeugdhuis.

Vaak zien we grote spanning op dit thema. Gebouwen zijn te klein of net te groot, verouderd, niet aangepast aan hun functie ... Dit heeft vaak impact op veiligheid, kosten en beheer. Zaken die niet in orde zijn, onherstelde schade ... leveren extra werk op voor vrijwilligers en beroepskrachten. Onopgeloste problemen sturen de werking van jeugdhuisen soms danig in de war en jagen de kosten van jeugdhuisen hoog op. Dit is bijvoorbeeld te wijten aan de extra schade die dit met zich kan meebrengen, het extra energieverbruik dat een kapot toestel oplevert ...

- In eerste instantie gaat het over **onderhoudsvriendelijkheid**. Dit hangt bovendien nauw samen met duurzaamheid. Hoe makkelijker infrastructuur te onderhouden is, hoe minder dit een thema zal zijn. Denk maar aan het kiezen van vloeren en wandbekleding, sanitaire inrichting (voldoende wc's ...), plaatsing van kraantjes, stockage voor vuilnis ...

- In tweede instantie gaat het over **praktische afspraken rond onderhoud**. Welke regels worden hierrond opgesteld? Wie doet welke taken? Wie voert controles uit? Wie voert onderhoud en herstellingen uit? Wie is de aanspreekpersoon bij het jeugdhuis en wie bij de lokale overheid?
- In derde instantie gaat het over **financiële afspraken rond onderhoud**. Wie betaalt onderhoud en herstellingen?

2 / De infrastructuur is aangepast

Jeugdinfrastructuur dient te zijn aangepast aan het doel (jeugdwerk!) en aan de doelgroep (jeugd!). Dit lijkt evident maar dat is het niet. Jeugdwerk heeft meer nodig dan zomaar een lokaal waar tafels en stoelen in staan.

Aangepaste lokalen zorgen voor comfort bij de verschillende gebruikers die in en rond het jeugdhuis actief zijn. Het kan gaan over jongeren die het jeugdhuis komen bezoeken of er deelnemen aan activiteiten, vrijwilligers die er komen vergaderen, beroepskrachten en/of jeugdconsulenten die er hun bureau hebben ...

De lokalen zijn aangepast aan hun functie

De vraag is hier vooral of de lokalen gemaakt zijn waarvoor ze gebruikt moeten worden. Het beste is om nadien de omgekeerde vraag te stellen: worden lokalen ook gebruikt waarvoor ze zijn gemaakt?

- Zijn er lokalen voor verschillende functies zoals secretariaat, ontmoetingsruimte, activiteitenruimte, repetitielokaal, fuifzaal, vergaderzaal ...?
- Is de capaciteit van de verschillende lokalen voldoende?
- Zijn de normen wat betreft veiligheid aangepast aan die capaciteit?
- Interfereren de verschillende lokalen niet teveel met elkaar?
- Zijn lokalen geïsoleerd indien ze gebruikt worden voor geluidsintensieve activiteiten?

- Is er internet waar het nodig is?
- Is de verlichting aangepast?
- Is er buitenruimte?
- Zijn de plekken die intensief worden gebruikt ook duurzaam en onderhoudsvriendelijk gebouwd?
- ...

De indeling van het gebouw is aangepast aan zijn verschillende functies

Verschillende lokalen in een jeugdgebouw hebben verschillende functies, zoals we hierboven al opsomden: secretariaat, ontmoetingsruimte, activiteitenruimte, repetitielokaal, fuifzaal, vergaderzaal ... Die verschillende functies kunnen optimaal benut worden als ook goed nagedacht wordt over de indeling van het gebouw. Wat bevindt zich waar?

- Zijn er voldoende lokalen?
- Kunnen lokalen worden omgebouwd?
- Zijn de lokalen die gebruikt worden voor geluidsintensieve activiteiten goed ingeplant?
- Zijn de lokalen die worden gebruikt als werkruimte, als vergaderzaal ... goed ingeplant en akoestisch aangepast?
- ...

Het gebouw is aangepast aan de omgeving

Niet alleen moet een gebouw aangepast zijn aan de functies waarvoor het gebruikt zal worden, het gebouw moet ook aangepast zijn aan de omgeving.

In eerste instantie gaat het dan over inplanting:

- Is de plek waar het gebouw ligt voorzien op de activiteiten die er plaatsvinden?
- Is de capaciteit van het gebouw aangepast aan de buurt?
- Is er niet te veel interferentie met een woonbuurt?
- Is er niet te veel interferentie met omliggende activiteiten (zoals andere jeugdlokalen, sportterreinen, kantoren van de jeugddienst ...)?

In tweede instantie gaat het over het gebouw en de voorzieningen errond:

- Zijn de voorzieningen die samenhangen met het jeugdhuis (parking, fietsparking) zo ontworpen dat ze de overlast voor de buurt beperken?
- Is de verkeerssituatie aangepast?
- Is het gebouw akoestisch aangepast om activiteiten zoals feesten, optredens, repetities ... te organiseren?

Het gebouw is toegankelijk

Toegankelijkheid is een begrip dat best in zijn volledige breedte bekeken wordt. Het gaat niet enkel over toegankelijkheid voor specifieke doelgroepen zoals personen met een beperking, maar over toegankelijkheid voor alle doelgroepen. Dit is weliswaar een groot werkpunt wanneer we jeugdhuisinfrastructuur in beschouwing nemen.

Een aantal vragen die moeten gesteld worden:

- Is het jeugdhuis zichtbaar en vindbaar?
- Zijn de routes naar en in het jeugdhuis obstakelvrij? Zijn de routes duidelijk en logisch? Is er voldoende ruimte om te circuleren?
- Is de ligging goed? Is het jeugdhuis bereikbaar met openbaar vervoer? Kan je in de buurt parkeren?
- Hoe wordt omgegaan met niveaverschillen in en rond het gebouw? Wat met trappen en leuningen, hellingen, liften ...?
- Zijn de toegangspunten van het gebouw duidelijk zichtbaar en bereikbaar? Zijn de deuren breed genoeg? Zowel binnen als buiten het gebouw? Zijn de toegangspunten in het gebouw duidelijk wanneer het jeugdhuis zich in een gedeeld gebouw (bijvoorbeeld de jeugd-dienst of samen met ander jeugdwerk) bevindt?
- Is het sanitair vindbaar, bereikbaar en aangepast aan verschillende doelgroepen?
- Is er voldoende signalisatie? Is die signalisatie correct, zichtbaar en duidelijk? Zowel binnen als buiten het gebouw?
- Is het gebouw voorzien op inrichting? Is er voldoende ruimte voor stoelen, tafels, meubels, installaties ...?

Belangrijk is om deze vragen te stellen over de omgeving van het gebouw, maar ook over de binnenkant van het gebouw. De signalisatie richting het jeugdhuis of jeugdcentrum kan dan wel voldoende zijn uitgewerkt, dan nog bestaat de kans dat je de weg kwijtraakt eens je binnen bent.

Een gebouw kan langs de buitenkant toegankelijk gemaakt zijn voor rolstoelgebruikers, maar de vraag is ook of een rolstoelgebruiker binnen het gebouw kan circuleren. Zijn er overal liften of hellingen voorzien?

3 / Infrastructuur is betaalbaar

Infrastructuur is zowat de grootste kost van jeugdhuiswerk. Het gaat niet alleen over de naakte (huur)kost van het gebouw, maar ook over kosten die gerelateerd zijn aan het bezitten, huren of gebruiken van een gebouw:

- Huurkost
- Verzekeringen
- Nutsvoorzieningen
- Onderhoud
- Herstellingen

Formaat adviseert om de kosten voor jeugdhuizen zo laag mogelijk te houden. Dat komt erop neer dat we lokale overheden vragen om vaste kosten zoveel mogelijk te subsidiëren. Op die manier dienen jeugdhuizen geen extra inkomsten te zoeken om hun huisvesting te betalen.

4 / Het infrastructuurbeleid is participatief: Jongeren worden betrokken bij infrastructuur

Een vraagstuk wanneer we het hebben over infrastructuur gaat over het creëren van eigenaarschap bij jongeren. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren het gevoel hebben dat infrastructuur 'van hen' is, ook al is dat in feite niet zo? Hoe zorgen we ervoor dat jongeren zorg dragen voor de infrastructuur? Zeker wanneer infrastructuur in bruikleen gegeven wordt, is dit een legitieme vraag.

We zien daarbij verschillende fases en mogelijkheden om jongeren betrokken te maken op gebied van infrastructuur.

Een participatief infrastructuurbeleid betreft jongeren bij het ontwerp

Al tijdens het ontwerp kunnen jongeren worden betrokken. Het kan gaan over het ontwerpen van een nieuw gebouw, maar evengoed gaat het over een verbouwing of een aanpassing van de inrichting. Op die manier krijgen jongeren inspraak over hoe hun plek er moet uitzien en krijg je beter inzicht over wat ze willen.

Een participatief infrastructuurbeleid betreft jongeren bij de uitvoering van werken indien mogelijk

Ook bij de uitvoering van de werken kunnen jongeren worden betrokken, zowel tijdens het bouwen (of het afbreken van eerdere constructies) als het afwerken of tijdens aanpassingswerken. Zo raken ze niet enkel betrokken, het is ook een manier om op een aantal zaken te besparen en/of financiële ruimte te creëren voor andere werken.

Een participatief infrastructuurbeleid geeft onderhoud en herstellingen in handen van jongeren indien mogelijk

En zo zijn ook onderhoud en herstellingen een kans om jongeren betrokken te houden bij de werking. Enerzijds zien we heel wat jongeren met technische skills en ambities. Anderzijds zien we dat jongeren ook hun steentje willen bijdragen om hun plek 'op orde' te houden.

Formaat adviseert om ook hier manieren en middelen te voorzien om jongeren de kans te geven om op een positieve manier betrokken te worden bij infrastructurale thema's.

5 / Het infrastructuurbeleid garandeert rechtszekerheid en continuïteit

In dat alles vragen jeugdhuizen en jongereninitiatieven ook zekerheid over hun huisvesting. Rechtszekerheid en continuïteit geven gemoedsrust, maar het is ook nodig om het gevoel van eigenaarschap over het gebouw te behouden. Wanneer dit er niet is, bestaat het risico dat er onvoldoende duurzaam met het gebouw wordt omgesprongen. Onzekerheid zorgt er vaak voor dat investeringen in bijvoorbeeld onderhoud en herstellingen worden uitgesteld.

- Kan het jeugdhuis haar eigen werking en eigenheid bewaren, binnen het bestaande infrastructurale kader?
- Is het duidelijk op welke termijn het jeugdhuis zekerheid heeft over huisvesting? Zijn er duidelijke opzegtermijnen?
- Zijn er alternatieve locaties indien het jeugdhuis haar huidige pand dient te verlaten?
- Zijn er duidelijke afspraken wat betreft huurkosten?
- Zijn er duidelijke afspraken wat betreft kosten met betrekking tot nutsvoorzieningen?
- Zijn er duidelijke afspraken wat betreft kosten met betrekking tot onderhoud en herstellingen?
- Zijn er duidelijke afspraken met betrekking tot welke werken en investeringen het jeugdhuis wel of niet zelf mag doen?

- Zijn er duidelijke afspraken rond verhuur en onderverhuur?

Tijdelijk ruimtegebruik mag in die zin niet worden gebruikt als permanente oplossing. Het opent onvoldoende perspectief voor jeugdhuizen die hun plek zien als basisvoorwaarde om er een goede werking te kunnen uitbouwen. Het kan wel als tijdelijke oplossing, als opstap naar infrastructuur met een meer permanent karakter. En het kan natuurlijk ook voor organisaties die net gebaat zijn bij een meer nomadische werking.

Gedeeld ruimtegebruik is in die zin eveneens iets wat vooral moet worden ingezet als doordachte keuze. Organisaties die een gebouw en/of lokalen, toiletten ... delen, dienen voldoende garanties te krijgen op het gebruik van 'hun' ruimtes. Daarom is het nodig dat dit gebeurt in overleg met betrokken organisaties. Het is belangrijk dat de organisaties en de manier waarop ze het gebouw gebruiken, verenigbaar zijn met elkaar. Een jeugdhuis waar jongeren vooral willen feesten op zaterdagavond is moeilijk combineerbaar met een dansgroep die de grote zaal op zondagochtend wil gebruiken.

3 / Hoe kan de lokale overheid garanties bieden op aangepaste, kwalitatieve en betaalbare jeugdwerkinfrastructuur?

Op het veld zien we heel wat verschillende invullingen van het infrastructuurbeleid. Elk jeugdhuis en elke gemeente heeft wat dit betreft een eigen geschiedenis. We zien verschillende hefbomen om dit infrastructuurbeleid te bouwen op maat van jongeren en aan te passen aan de bestaande situatie.

Het gaat dan over het voorzien van betaalbare, kwalitatieve infrastructuur naast aandacht hebben voor het eigenaarschap van gebouwen, voor kwaliteitsnormen, voor overleg en participatie en voor het creëren van rechtszekerheid

1 / Kwalitatieve infrastructuur betaalbaar maken

Veruit de grootste kost van jeugdhuiswerk heeft te maken met infrastructuur: het afbetalen of huren en onderhouden van een infrastructuur met alle bijhorende kosten.

Formaat adviseert om de kost voor infrastructuur zo laag mogelijk te houden. Dit kan via het voorzien van infrastructuur, via het subsidiëren van infrastructuur en via het voorzien van subsidies voor energie en investeringen.

Een uitgebreide tekst over infrastructuursubsidies vind je terug in het hoofdstuk rond subsidies.

Gratis gebruik van infrastructuur

Formaat adviseert om vanuit de lokale overheid gratis infrastructuur te voorzien voor jeugdhuizen en jongereninitiatieven.

- Een eerste manier om dit te voorzien is via het gratis ter beschikking stellen van infrastructuur die eigendom is van de lokale overheid. Het jeugdhuis wordt in die zin huurder of gebruiker van deze infrastructuur.
- Een tweede manier is om dit te doen via het huren van panden op de private markt, waarna deze ter beschikking worden gesteld van het jeugdhuis en andere jongereninitiatieven. Het lokaal beleid is op die manier de huurder, maar doet aan onderverhuur. De overheid en

het jeugdhuis sluiten een overeenkomst af over het gebruik van dit pand.

- Een derde manier om gratis infrastructuur te voorzien is via het voorzien van infrastructuursubsidies. Op deze manier is het jeugdhuis de huurder; de lokale overheid compenseert de gemaakte kosten via huursubsidies, energiesubsidies, onderhoudssubsidies ...

Infrastructuursubsidies

Een volledig pakket infrastructuursubsidies bestaat uit het voorzien van financiële ondersteuning wat betreft huur (indien van toepassing), maar ook energie, water, onderhoud, herstellingen en investeringen.

Zoals in de tekst rond subsidies aangegeven, is het belangrijk dat de bedragen zijn aangepast aan de reële kosten en dat ze niet enkel huur, maar ook bijkomende kosten zoals energie, water, onderhoud, herstellingen en investeringen mee in beschouwing nemen. Enkel naakte huur compenseren is onvoldoende.

Formaat adviseert om deze kosten volledig te subsidiëren en niet gedeeltelijk. Gedeeltelijke subsidiëring zorgt ervoor dat jeugdhuizen extra eigen inkomsten moeten genereren. Dit zet druk op de inhoudelijke werking.

Investeringsubsidies

Investeringsubsidies hebben vooral tot doel het 'up-to-date' houden van bestaande infrastructuur en het stimuleren van het bouwen van nieuwe infrastructuur. Het kan jeugdhuizen er dus toe aanzetten om hun gebouw aan te passen aan hedendaagse normen, investeringen te doen die betrekking hebben op duurzaamheid of die de infrastructuur nog beter kunnen aanpassen aan de noden en wensen van jongeren.

Meer ingrijpend is het stimuleren van het aankopen en/of (ver)bouwen van eigen infrastructuur.

Belangrijk om te weten is dat er ook op Vlaams niveau een infrastructurele subsidielijst bestaat voor investeringen. Via het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FoCi) kunnen spelers uit jeugd en cultuur een aanvraag doen. Deze subsidie kan worden aangevuld met lokale subsidies. Eén van de voorwaarden stelt dat maximum 60 procent van de totaalkost kan worden gedekt door de Vlaamse overheid. Voor de andere 40 procent kijkt Formaat vooral naar de lokale overheid.

2 / Inzetten op eigenaarschap van gebouwen

Een van de belangrijkste factoren die veel macht geven over infrastructuur is het eigenaarschap: wie is eigenaar en wie beheert de gebouwen waarin het jeugdhuiswerk zich organiseert?

Gebouwen die eigendom zijn van de lokale overheid

De lokale overheid heeft de meeste controle over haar eigen patrimonium. Ze kan haar eigen gebouwen naar eigen goeddunken beheren en onderhouden. Zo kan de lokale overheid zelf inspanningen doen om gebouwen aan te passen aan noden en wensen van jongeren en aan de hedendaagse normen.

Bovendien heeft de overheid op die manier ook controle over de bestemming van de gebouwen. Zo kan ze garanderen dat jeugdinfrastructuur effectief voor jeugdwerk ter beschikking wordt gesteld. Dit is samen met het huren op de private markt het meest voorkomende scenario.

Net omdat de lokale overheid het meest macht heeft over haar eigen patrimonium, stellen we voor om hier extra op in te zetten.

Gebouwen die eigendom zijn van het jeugdhuis

Jeugdhuizen die zelf eigenaar zijn, hebben op hun beurt veel controle over hun gebouw. Ook zij kunnen dit gebouw naar eigen goeddunken beheren en onderhouden.

Dat betekent dat de lokale overheid minder macht en controle heeft over de manier waarop het gebouw wordt gebruikt en beheerd.

Weliswaar kan de overheid invloed hebben op gebruik en beheer via het subsidiesysteem: jeugthuizen met eigen infrastructuur kunnen rekenen op toelages mits ze aan specifieke criteria voldoen (zoals openingsmomenten, bereik van de doelgroep ...).

Ook de kwaliteit van deze infrastructuur kan worden gestimuleerd via het koppelen van subsidiëring aan kwaliteitsnormen en/of via het stimuleren van investeringen.

Omdat jeugthuizen meer slagkracht hebben wanneer ze eigen infrastructuur bezitten, stellen we voor om hier extra op in te zetten. Zeker wanneer dit wordt gecombineerd met een kwaliteitsbeleid.

Gebouwen die door de overheid worden gehuurd op de private markt

Een derde optie is dat de lokale overheid zelf huurt op de private markt en daarna onderverhuurt aan het lokaal jeugdwerk of het hen ter beschikking stelt.

Ook hier is het voordeel dat de overheid veel macht heeft over de kwaliteit van de infrastructuur. Ze heeft een sterke onderhandelingspositie en kan zo indien nodig druk zetten op de private verhuurder. Zo kan de lokale overheid zelf haar eisen stellen over deze normen en ervoor zorgen dat de infrastructuur up-to-date is.

Bovendien kunnen we veronderstellen dat de overheid een aantrekkelijke huurder is voor private verhuurders, in die zin dat dit in normale omstandigheden garanties biedt op het respecteren van bijvoorbeeld betaaltermijnen.

Omdat het gemeenschapsgeld dat hiervoor wordt gebruikt rechtstreeks naar private eigenaars gaat en niet naar het eigen patrimonium of de verenigingen, is dit een minder aantrekkelijk scenario.

Gebouwen die door jeugthuizen worden gehuurd op de private markt

Een vierde optie is, samen met het ter beschikking stellen van infrastructuur van de lokale overheid, het meest voorkomen scenario: verenigingen huren zelf op de private markt.

Hoewel dit een van de meest voorkomende scenario's is, zitten jeugthuizen in deze constellatie doorgaans in een zwakke onderhandelingspositie.

We zien dat jeugthuizen op deze manier vaak terecht komen in infrastructuur die de norm niet haalt.

Bovendien wordt deze infrastructuur vaak betaald via huursubsidies.

Dit kan weliswaar gecounterd worden wanneer de lokale overheid mee bemiddelt en mee zeggenschap heeft over bijvoorbeeld kwalitatieve normen. Maar op het einde van de rit is het jeugdhuis zélf de rechtspersoon die de overeenkomst sluit met de private huurder.

Toch is dit het scenario dat het minst voorkeur wegdraagt. Er is relatief weinig invloed op de kwaliteit van het gebouw en het gemeenschapsgeld dat hiervoor wordt gebruikt gaat rechtstreeks naar private eigenaars en niet naar het eigen patrimonium of de verenigingen.

3 / Inzetten op kwaliteitsnormen

De lokale overheid heeft zelf een belangrijke stok achter de deur wat betreft het creëren van een kwalitatief infrastructuureel kader voor jeugdhuiswerk.

Zoals hierboven gesteld kan de lokale overheid specifieke normen hanteren voor eigen infrastructuur, maar ook voor private infrastructuur.

Wanneer de lokale overheid zelf huurt op de private markt om daarna onder te verhuren aan het verenigingsleven, is ze opnieuw in positie om normen op te stellen waaraan een gebouw moet voldoen.

De overheid kan hetzelfde doen wanneer ze huursubsidies toekent aan verenigingen die op de private markt huren. Subsidies kunnen worden gekoppeld aan een aantal specifieke voorwaarden rond kwaliteit. Zo kan de overheid verenigingen stimuleren om panden te huren die voldoen aan de hedendaagse normen.

De voorwaarde hier is weliswaar dat de huursubsidies voldoende hoog zijn.

Zoals eerder in deze tekst werd gesteld, kunnen we de kwaliteit beoordelen op verschillende parameters:

- Toegankelijkheid
- Veiligheid
- Duurzaamheid
- Onderhoudsvriendelijkheid
- Aangepastheid aan functie
- Aangepastheid aan omgeving

4 / Inzetten op overleg met en participatie van jongeren

Een voorwaarde om infrastructuur voldoende af te stemmen op de wensen en noden van jongeren, is dat ze betrokken worden wanneer processen worden opgezet rond het bouwen en/of aanpassen van infrastructuur.

- Jongeren kunnen worden betrokken via formele organen zoals de jeugdraad, maar ook via de algemene vergadering en de raad van bestuur van de jeugthuizen.
- Daarnaast kunnen jongeren ook gehoord worden via jongerenbevragingen, die zowel vanuit de jeugdambtenaar als vanuit het jeugdhuis kunnen worden georganiseerd.
- Jongeren uit het jeugdhuis kunnen rechtstreeks worden betrokken bij het ontwerp en bij de uitvoering van werken indien de aard van de werken dat toelaat.
- Ook onderhoud en herstellingen zijn zaken waarbij jongeren uit het jeugdhuis kunnen worden betrokken.

5 / Inzetten op rechtszekerheid

Alle voorgaande voorwaarden voor een stevig en coherent infrastructuurbeleid staan of vallen bij de rechtszekerheid die eraan gekoppeld wordt. Het gaat voornamelijk over de garantie op huisvesting: jeugdhuizen en andere verenigingen hebben graag zekerheid wanneer het gaat over hun locatie. Ze willen hun gebouw graag voor een langere periode ter beschikking hebben. Daarnaast willen ze ook duidelijk weten wat de voorwaarden zijn om van hun locatie gebruik te kunnen maken, wat ze er mogen doen en wat niet ... Kortom wat hun rechten en hun plichten zijn.

Duidelijke rechten en plichten voor de gebruiker

Formaat adviseert om die rechtszekerheid te garanderen via duidelijke overeenkomsten tussen de overheid en het jeugdhuis met duidelijke afspraken over:

- Huurtermijn
- Opzegtermijnen
- Huurprijs indien van toepassing
- Contracten of verplichtingen nutsvoorzieningen
- Contracten of verplichtingen verzekeringen
- Contracten of verplichtingen onderhoud en herstellingen
- Verplichtingen met betrekking tot vergunningen
- Bestemming van het gebouw/de onderdelen van het gebouw
- Regels met betrekking tot onderverhuur
- Regels met betrekking tot aantal en soort activiteiten

We adviseren om deze overeenkomst in overleg te maken met het jeugdhuis.

Mee bewaken rechten en plichten private huurmarkt

Zoals eerder gesteld zijn jeugdhuizen relatief kwetsbaar wanneer ze op de private markt infrastructuur huren. We zien in de praktijk hoge huurprijzen en onaangepaste infrastructuur.

Jeugdhuizen geven aan dat de lokale overheid een bemiddelende rol kan spelen wanneer dat nodig is, om op die manier de rechten van de jeugdhuizen mee te bewaken en te verdedigen.

Omdat de lokale overheid deze infrastructuur vaak financiert via huursubsidies, heeft zij relatief veel macht.

Huisvestingsgarantie

Het belangrijkste voor jeugdhuizen is dat zij de zekerheid hebben dat ze hun werking ergens kunnen uitbouwen, ook wanneer dat tijdelijk is.

Formaat adviseert om te werken met een soort huisvestingsgarantie, waarin elk jeugdwerkinitiatief de garantie krijgt van de lokale overheid om op een adequate manier te worden gehuisvest.

4 / Tot slot

Een kwalitatief infrastructuurbeleid voorziet in aangepaste, kwalitatieve infrastructuur voor jeugdwerk én zorgt voor rechtszekerheid. Op die manier kan de lokale overheid elk jeugdwerkinitiatief garanties bieden over het gebruik van infrastructuur.

Formaat blijft pleiten voor gratis of zo goedkoop mogelijke infrastructuur, zodat jeugdhuizen zoveel mogelijk de focus kunnen leggen op het pedagogisch project.

Wouter De Geest

T-KLUB

Jeugdhuis T-Klub in Lokeren ontstond in 1968 en heeft al onderdak gehad in verschillende gebouwen. Sinds kort huist T-Klub in een leegstaande kapel. In 't Vagevuur begon T-Klub aan een nieuw verhaal in een unieke setting. Het verhaal van een jeugdhuis in opbouw.

In de zomer wonen er drie Jeugdhuis T-Klub in Lokeren ontstond in 1968 en heeft al onderdak gehad in verschillende gebouwen. Sinds kort huist T-Klub in een leegstaande kapel. In 't Vagevuur begon T-Klub aan een nieuw verhaal in een unieke setting. Het verhaal van een jeugdhuis in opbouw.

Wouter De Geest, projectmedewerker: "Huren is duur voor jeugdhuisen, zeker op de private markt. Wij zaten in een oud gebouw met heel wat werk aan, dat uiteindelijk niet meer helemaal voldeed aan wat wij nodig hadden als jeugdhuis. Daarom gingen wij op zoek naar een andere locatie. Na overleg met de stad kwamen we in een leegstaande kapel terecht."

"Die kapel was al langer punt van discussie. Er gingen stemmen op om het te bewaren als erfgoed, anderen wilden de kapel afbreken. Omdat wij net op zoek waren naar een nieuwe plek, werd er gelukkig ook aan ons gedacht. We kregen het vertrouwen om creatief aan de slag te gaan met de infrastructuur. We hebben het gebouw in erfpacht en betalen maandelijks een symbolische euro huur. Verder hebben we dezelfde rechten als een eigenaar. Wel werd de bestemming van het gebouw juridisch vastgelegd: het mag enkel gebruikt worden voor

jeugdwerk. In elk geval zorgt deze situatie ervoor dat we heel wat vrijheid hebben. We kunnen doen wat we willen met het gebouw."

"In het begin klopten we aan bij andere verenigingen om mee te investeren en in het gebouw in te stappen, maar zij verklaarden ons voor gek. Sommige delen van het gebouw stonden echt op instorten. De stad besloot om sommige delen af te breken, ook al zagen we er veel potentieel in. T-Klub renoveert de binnenkant, de stad de buitenkant. Omdat we zelf de renovaties uitvoeren zijn de investeringen en de kosten voor het onderhoud van de binnenkant van de infrastructuur voor eigen rekening. Via de stad zijn er wel subsidies te verkrijgen voor infrastructuurwerken, bijvoorbeeld voor werken rond geluidsisolatie. Er bestaat ook een renovatiesubsidie specifiek voor jeugdverenigingen. De moeilijkheid bij die subsidie is het feit dat je als vereniging zelf de te maken kosten moet voorschieten. De kosten die je hebt gemaakt worden dan achteraf voor 50 procent terugbetaald."

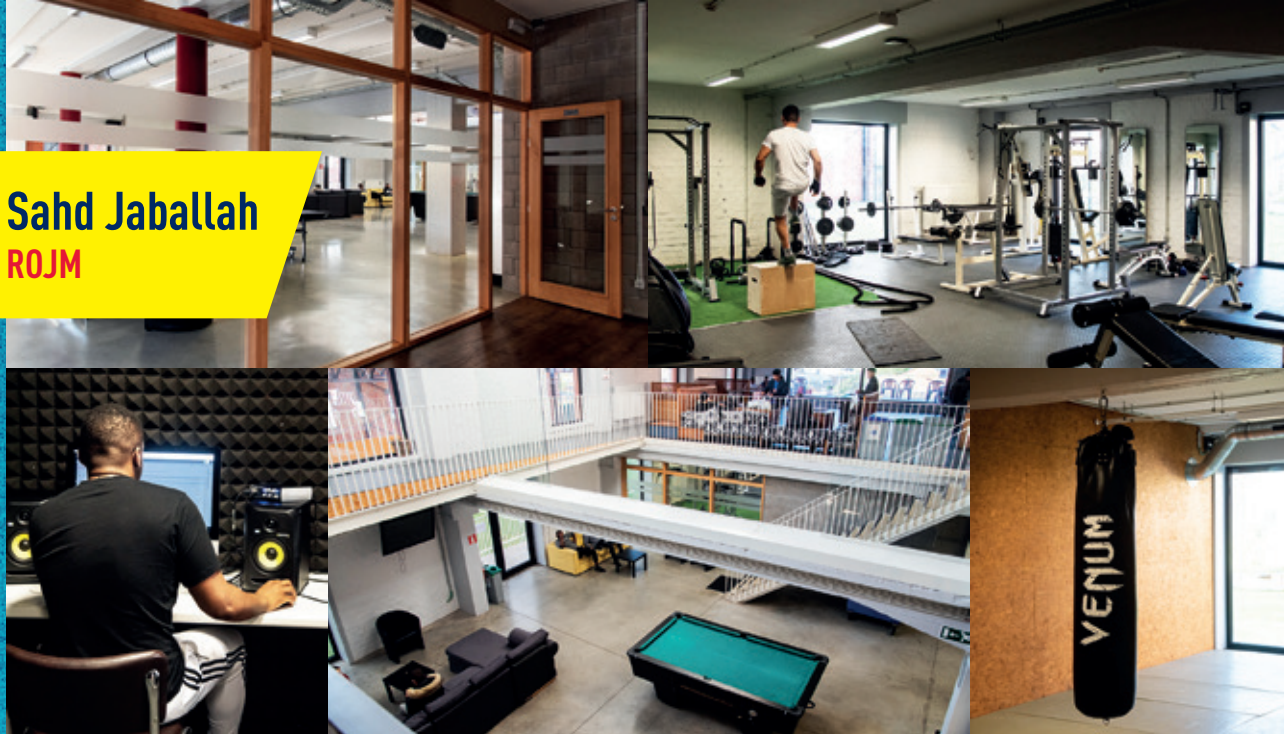
HUREN IS DUUR VOOR JEUGDHUIZEN, ZEKER OP DE PRIVATE MARKT

"We betalen veel van onze werken zelf, maar dat geeft ons ook veel vrijheid. Veel moeten doen met weinig middelen is soms ook net een kracht. We moeten daardoor creatief omgaan met materiaal: recuperatiemateriaal,

giften, verloren voorwerpen ... Zo stellen we voorop om niets zelf aan te kopen. We werken heel organisch. Dat is nodig als je met jongeren werkt. De prioriteiten kunnen daar snel veranderen. Die flexibiliteit is nodig om het gebouw zoveel mogelijk aan te passen aan jongeren en wat ze nodig hebben. Het moet ook multifunctioneel blijven. Als hier volgende week een dansgroep wil komen oefenen, moeten we ervoor zorgen dat ze het hier kunnen doen. Als jongeren een feest willen geven, moeten ze dat kunnen doen. Zo dragen de jongeren zelf bij aan de renovatie: wanneer een ruimte nog niet af is, maar ze willen er iets doen, zorgen we er samen voor. Zo evolueert het gebouw én maken jongeren er ook hun eigen plek van. Dat is belangrijk. Jongeren hebben experimenteer-ruimte nodig. Waar de vorm alles kan zijn. Waar de ideeën komen van de jongeren. Dat is echt de troef van de jongeren. Bij de afwerking en uitvoering ondersteunen wij hen om alles op hun maat te bouwen. We houden zoveel mogelijk rekening met wat zij zelf willen doen en hoe ze het willen doen. Samenwerken creëert een echte band. Jongeren zijn ook echt fier als ze zelf kunnen meewerken."

"We vinden het belangrijk dat overheden ruimte geven waar jongeren kunnen experimenteren. Vertrouwen geven aan jongeren zorgt ervoor dat ze zich gesterkt voelen om écht iets te doen. Dat vertrouwen zorgt voor een goede verstandhouding en creëert kansen. Onafhankelijk kunnen werken is net erg effectief wanneer je jongeren een gevoel van eigenaarschap wil geven."

Sahd Jaballah ROJM

ROJM startte in 1978 toen een groep Mechelse jongeren van diverse origine de koppen bij elkaar stak om een vereniging voor en door jonge stadsgenoten op te starten. Het doel van het jeugdhuis was om een centrum te creëren met een pedagogische functie voor maatschappelijke kwetsbare jongeren. Intussen is ROJM ook actief in Willebroek en Vilvoorde. In Mechelen trok ROJM drie jaar geleden in een nieuw gebouw. We spraken met Sahd Jaballah, de algemeen coördinator.

Sahd Jaballah: “ROJM krijgt het gebouw in bruikleen van het Sociaal Huis in Mechelen. Om dit ook juridisch vast te leggen, maakten we afspraken via een convenant. Die bepaalt wat we wel of niet mogen doen in het gebouw. Wij hebben hierin best wat vrijheid en kunnen grotendeels doen wat we willen. We werden nauw betrokken bij het vormgeven van het gebouw. Jongeren konden actief deelnemen aan het overleg en de planning, ook wanneer het over details ging. Het vorige gebouw was ook samen met de jongeren opgebouwd en deze filosofie hebben we meegenomen naar het nieuwe. Dat was niet altijd even makkelijk. Zo had de architect heel wat eigen ideeën over het gebouw. Toch was het voor ROJM belangrijk om de stem

van de jongeren zoveel mogelijk mee te nemen. Samen met de jongeren aan het gebouw werken is vooral belangrijk om hen een gevoel van eigenaarschap te geven, zodat ze voelen dat het gebouw ook van hen is. Dit eigenaarschap heeft bijvoorbeeld ook een positief effect op vandalisme.”

ALS JE JONGEREN HET GEVOEL GEEFT DAT ZE HEBBEN MEEGEWERKT AAN HET GEBOUW ZULLEN ZE ZICH OOK BETROKKEN VOELEN

“De belangrijkste kenmerken van het gebouw zijn de open ruimtes, maar ook het vele glas. Door de open ruimte kunnen de jongeren hier gewoon ‘zijn’. Omdat de ruimte zo groot is hoeven jongeren ook niet te dicht op elkaar te zitten. We zien dat op die manier vaak vriendengroepjes ontstaan. Dat is belangrijk. Jongeren moeten hier een eigen plekje kunnen vinden.”

“ROJM staat zelf in voor onderhoud en klusjes. We doen dit vaak samen met jongeren uit het deeltijds onderwijs. Ook dat is een manier om jongeren dicht bij de werking te betrekken. Daarnaast is ROJM echt ingericht op maat van jongeren en van wat zij nodig hebben. Er is een fitnesszaal, een danszaal, een voetbalveld, een boksrimte, er zijn vergaderruimtes, er is een lounge ruimte, studio’s ...”

“We zijn nauw betrokken geweest bij de bouw en Stad Mechelen toonde veel bereidheid om te luisteren naar de vragen van de jongeren. De ‘look and feel’ van het jeugdhuis past ook echt bij de werking. Die steun van de lokale overheid is broodnodig en opent heel wat mogelijkheden. Er is ruimte voor discussie over wat een gebouw kan en moet zijn en wat we daar dan mee doen als werking. Jongeren geven richting, maar je hebt natuurlijk de overheid nodig om zo’n groot infrastructuurproject mee uit te voeren. Ik denk dat dit de beste manier is van werken: samen met jongeren bekijken wat ze willen en wat haalbaar is. Als je de jongeren het gevoel geeft dat ze hebben meegewerkt aan het gebouw zullen ze zich ook betrokken voelen. Niet alleen bij het gebouw zelf, ook bij de werking.”

De jongeren uit jeugdhuis **Hoje** uit Hombeek kregen recent een nieuw gebouw ter beschikking waar ze samen met de Chiro onderdak vonden. We spraken met hen over hun nieuwe infrastructuur.

“Het verwezenlijken van het gebouw heeft zeven jaar geduurd. De infrastructuur waarin het jeugdhuis zit delen we, net als voorheen, met de plaatselijke Chirogroep. De oude gebouwen waren niet meer in goede staat. Vanuit de lokale overheid kwam niet direct actie. Om die reden werd er een nieuwe vzw opgericht van waaruit een nieuwe infrastructuur werd opgezet. Het nieuwe gebouw wordt gefinancierd met subsidies, gecombineerd met eigen middelen en een lening. De eigen middelen hebben we verworven bij de verkoop van het oude perceel.”

“De nieuwe infrastructuur is vergelijkbaar met het oude gebouw. Dat zorgt ervoor dat de werking van het jeugdhuis ook vergelijkbaar is met hoe het vroeger was. De reden dat dit zo is, is omdat de vzw die het gebouw beheert veel aandacht heeft gehad voor het betrekken van het jeugdhuis en de Chiro bij het plannen van het gebouw. Zo kregen de leden ook de boodschap dat ze gehoord werden en mede-eigenaar waren. In het begin liep deze communicatie stroef, zeker omdat de leden van het jeugdhuis nog wat sceptisch stonden tegenover de nieuwe structuur. De vrees was er dat de vzw het jeugdhuis te veel wilde controleren. Na verloop van tijd is die wisselwerking en samenwerking wel op punt gezet.”

“De vzw die het gebouw beheert houdt zich dan ook enkel bezig met de infrastructuur en niet met de inhoudelijke werking van het jeugdhuis. De regels over het gebruik van de infrastructuur zijn wat dat betreft helder. Er is overleg wanneer het gaat over verhuur: de infrastructuur wordt ook aan derden verhuurd, maar het jeugdhuis en Chiro hebben voorrang. Het gebouw wordt vooral verhuurd aan oud-leden en aan andere jeugdverenigingen en is dus niet zomaar voor iedereen beschikbaar.”

DE VZW DIE HET GEBOUW BEHEERT HOUDT ZICH ENKEL BEZIG MET DE INFRASTRUCTUUR EN NIET MET DE INHOUDELIJKE WERKING VAN HET JEUGDHUIS

“Verder is de vzw verantwoordelijk voor onderhoud en herstellingen. In de samenwerkingsovereenkomst werd duidelijk bepaald dat het de vzw is die hiervoor verantwoordelijk is. Aan de ene kant heeft dit het voordeel opgeleverd dat bijvoorbeeld poetswerken veel sneller gebeuren dan vroeger, omdat het gebouw ook ter beschikking staat van derden. Aan de andere kant zijn er meer strikte afspraken wat betreft aanpassingswerken, waar we vroeger meer onze zin konden doen. Ook voor deze werken is nu veel meer overleg.”

“Jeugdhuis Hoje beschikt over 4 ruimtes. Een ontmoetingsruimte met bijbehorende stockageruimte, een secretariaat voor administratie en een garage voor opslag. Deze infrastructuur is aangepast aan het jeugdhuis omdat

wij ons voornamelijk bezig houden met muziek en een barwerking.”

“We ervaren de nieuwe infrastructuur zeker als een positieve evolutie. Toch was het bouwproces niet vanzelfsprekend en zien we een aantal aandachtspunten. Ten eerste is het belangrijk dat er een goede communicatie is tussen wie bouwt en wie gebruikt. In ons geval is het de vzw die het gebouw heeft gezet en zijn het de Chiro en het jeugdhuis die het gebruiken. Heel het organisatorische gedeelte van het gebouw lijkt voor jongeren minder interessant, maar als het over grootte, indeling, doel van het gebruik gaat is het toch nodig om hen op tijd te consulteren.”

“Ten tweede moet je als gebruiker of medebeheerder goed nadenken over hoe je het gebouw wil gebruiken. Het gaat vaak over praktische dingen. Het is aan te raden om alle scenario's te doorlopen van zaken die in je jeugdhuis plaatsvinden. Hoeveel beweegruimte is er nodig? Hoe groot moeten de ruimtes zijn? Hoe geluidsintensief zijn de activiteiten? Hoe deel je je ontmoetingsruimte in? Welk materiaal is aan te raden? Het is belangrijk om ook de bril van de jongeren die het jeugdhuis gebruiken, op te zetten. Zo hebben we hier een vloer van beton, die veel makkelijker te onderhouden is dan de vroegere tegels. Die keuze kwam er door de jongeren mee te betrekken.”

“Ten derde denk je best na over gedeeld ruimtegebruik. Dat biedt kansen omdat je je gebouw met meerdere partijen kan delen, ook wat betreft kosten. Maar daarbij moet je ook nadenken over de conflicten die dat met zich meebrengt, zoals bijvoorbeeld dubbele boekingen.”

Formaat pleit in de inleiding van deze publicatie voor een klantvriendelijke overheid met een sterk regisserende rol. In wat volgt concretiseren we wat dit volgens ons precies inhoudt.

We gaan ook ten rade bij Bataljong (het vroegere VVJ) om onze visie verder te verbreden.

1 / De jeugdambtenaar als regisseur

Formaat heeft een visie op wat de overheid kan betekenen voor jeugdhuiswerk en andere vormen van jeugdwerk en initiatieven voor en door jongeren. Daarbij staat kennis van jongeren en het veld en gesprek met de jongeren en organisaties op het veld voorop. Enkel zo kan de lokale overheid een jeugdbeleid voeren dat is aangepast aan de realiteit en aan de werkelijke wensen en noden van jongeren en hun organisaties.

Om dat goed te kunnen doen, is er volgens Formaat nood aan een jeugdambtenaar die vooral een rol opneemt als regisseur. Een goede regisseur heeft volgens ons niet alleen een goed idee over waar hij precies naartoe wil, maar slaagt er ook in om verschillende actoren mee aan boord te krijgen en samen een interessant inhoudelijk project uit te bouwen dat aansluit bij de lokale context. Hij moet het veld dus erg goed kennen en kunnen bespelen.

Hij werkt bovendien niet in het luchtledige, maar moet vertrekken vanuit de realiteit waar hij zich in bevindt. Niet alleen lokaal, maar ook bovenlokaal.

We zien die regisseur verschillende dingen doen om dat tot een goed einde te brengen. De jeugdambtenaar brengt het veld in kaart, gaat ermee in gesprek om samen ambities te formuleren en beleidsaccenten te leggen. Daarnaast bewaakt en stimuleert hij ook de diversiteit van het veld.

Tegelijkertijd bewaakt de jeugdregisseur ook de verschillende voorwaarden die nodig zijn om het veld levendig te houden: het gaat dan over financiële middelen, over infrastructuur en over een aangepast beleidsinstrumentarium.

1 / Het veld in kaart brengen

Weten wat bestaat is een belangrijke voorwaarde om aan de slag te kunnen op vlak van kinderen en jongeren. Het gaat dan niet alleen over jeugdwerk, het gaat ook over de rest van het aanbod. Bovendien gaat het dan niet enkel over aanbod dat vanuit klassieke actoren (jeugdwerk, onderwijs) wordt ingericht maar ook vanuit minder klassieke spelers zoals welzijn, arbeid, sport en ondernemerschap. Het gaat hier dus ook over hybride vormen van jeugdwerk, zoals de Ambrassade ze benoemt in de visienota *Diversiteit in/en het jeugdwerk* (2016).

Het gaat bovendien niet enkel over de actoren die zich in het centrum bevinden, ook die initiatieven die zich aan de rand, in de periferie van dat veld bevinden. -

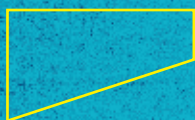
Voor een meer uitgebreide bespreking van dit thema verwijzen we naar het hoofdstuk rond diversiteit op pagina 75.

Dat is niet erg evident, zeker niet omdat nieuwe actoren die zich niet in dat centrum bevinden niet altijd makkelijk worden ontdekt. Zo vinden ze mogelijks ook niet de weg naar passende ondersteuning, terwijl ze wel een groep jongeren bereiken die nood hebben aan een aangepast aanbod.

Het jeugdwerkveld in kaart brengen is wat dat betreft de sleutel tot een goed beleid. Daarvoor kan je bij het veld zelf terecht. Ook spreken met kinderen en jongeren is een goede strategie. Daarnaast is het van belang om ook te spreken met spelers uit andere beleidsdomeinen.

JEUGDAMBTENAREN, DE LOKALE OVERHEID EN JEUGDHUISWERK

2 / In gesprek gaan met het veld, kinderen en jongeren: noden, wensen en ambities detecteren

Dat veld in kaart brengen gebeurt voornamelijk via gesprek. Dat gaat verder dan enkel zogenaamd *desk research*. Formaats vindt het belangrijk om effectief op het veld aanwezig te zijn, de straat op te gaan zelfs.

De publicatie *De straat op* (Formaat, 2015) is daarvoor een belangrijke inspiratiegids. We pleiten er voor om jongeren te bevragen, zowel vanuit de jeugddienst of jeugdambtenaren als vanuit de organisaties op het veld.

Onder andere in Oostende bracht Formaat samen met de jeugddienst het veld in kaart, al beperkten we ons hier voornamelijk tot het jeugdhuiswerk zelf. Aan jongeren werd gevraagd wat ze deden, wat hen bezighield, wat ze nodig hadden en wat ze precies verwachtten van de jeugdhuisen. Er werd ook gevraagd op welke manier ze de jeugdhuisen kenden en welke

andere initiatieven er waren die hen aanspraken.

Op basis van deze analyse werden in een later stadium aanbevelingen gedaan rond budgetten, subsidiereglementen, infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning.

3 / Ambities formuleren samen met het veld

Vanuit een uitgebreide veldanalyse kunnen samen met het veld ambities worden geformuleerd – zowel vanuit individuele organisaties als vanuit verschillende soorten organisaties, in het ultieme scenario van de hele sector, al lijkt dat vooral iets wat mogelijk is bij kleinere gemeenten, veel minder in grotere steden.

In de steden waar Formaat actief is (Gent, Oostende, Antwerpen, Kortrijk) wordt permanent afgestemd tussen de verschillende jeugdhuisen onderling en de lokale overheid.

Van daaruit worden regelmatig wensen en ambities geformuleerd, er worden gezamenlijke projecten opgezet, beleidsinstrumenten worden aangepast en samen wordt gezocht naar welke doelgroepen en thema's prioritair zijn.

4 / Eigen beleidsaccenten leggen

Naast het formuleren van ambities en accenten samen met het veld, kan ook de overheid zelf accenten leggen. Welke thema's en doelgroepen zijn prioritair? In welke buurten en wijken? Welke thema's spelen voor de hele stad of gemeente? Welke thema's spelen bovenlokaal?

De lokale overheid heeft wat dat betreft een belangrijke rol te spelen, in die zin dat ze kan bijsturen en stimuleren waar nodig. In dit geval betekent dat vooral dat de lokale overheid ervoor moet zorgen dat alle jongeren toegang hebben tot jeugdwerk, maar ook tot een aanbod dat aansluit bij wat ze op dat moment nodig hebben. Dat kan een vrijetijdsaanbod zijn, het kan ook een aanbod zijn dat werkt rond andere thema's zoals onderwijs, arbeid, welzijn, sport ... en zich op de grens of zelfs buiten het domein van de vrije tijd bevindt.

De lokale overheid is ervoor verantwoordelijk dat blinde vlekken worden afgedekt: thema's die belangrijk zijn maar niet worden opgenomen, doelgroepen die geen aansluiting vinden, werkvormen met veel potentieel, wijken waar geen aanbod is.

Steden en gemeenten kunnen hier heel wat betekenen via een goed uitgewerkt en volledig beleidsinstrumentarium: ruimte (infrastructuur!), subsidies en inhoudelijke ondersteuning zijn van levensbelang om net daar waar het nodig is, initiatieven te laten ontstaan en bloeien. Waar het écht nodig is kan de overheid ook zelf actief ingrijpen, al is dit wat Formaat betreft de laatste optie.

5 / Diversiteit erkennen, bewaken en stimuleren

Dat brengt ons ook bij het punt rond diversiteit en superdiversiteit. Een brede, diverse groep jongeren vraagt ook een breed aanbod. Er is nood aan heel wat verschillende organisaties die werken rond verschillende thema's, met verschillende methodieken, voor verschillende

doelgroepen, in verschillende wijken, op verschillende manieren.

Zoals in het vorig punt ook werd aangehaald, gaat het er dan ook over om de blinde vlekken af te dekken, zodat het brede aanbod een brede groep jongeren bereikt.

Diversiteit erkennen gaat er over dat overheden erkennen dat er verschil is, niet alleen wat betreft doelgroepen maar ook op vlak van manier van werken. Zoals elders in deze publicatie al wordt duidelijk gemaakt (zie het hoofdstuk rond diversiteit op pagina 75) bepalen de organisaties uit het centrum vaak hoe jeugdwerk er precies uitziet of dient uit te zien. Dat betekent echter niet dat organisaties uit de periferie géén jeugdwerk zijn – zij dagen de bestaande modellen en omkadering net uit.

Diversiteit bewaken gaat er dan over dat verschillende groepen jongeren effectief worden bediend, dat verschillende jeugdwerkvormen niet alleen worden herkend of erkend, maar ook de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Het gaat niet alleen over infrastructuur, subsidies en inhoudelijke ondersteuning. Het gaat ook over aangepaste infrastructuur, aangepaste subsidies en aangepaste inhoudelijke ondersteuning.

Diversiteit stimuleren gaat nog een stap verder: het is actief inzetten op diversiteit wat betreft doelgroep, werkvormen, organisatievormen, thema's ... Lokale overheden kunnen dit stimuleren door actief te werken aan het aanpassen van infrastructuur, subsidies en inhoudelijke ondersteuning. Op die manier kan wat bestaat verder worden versterkt en uitgebouwd, maar kunnen nieuwe vormen en initiatieven ook voet aan grond krijgen.

Samengevat is de regisserende rol er vooral op gericht om het bestaande veld permanent aan te passen aan de realiteit, bij te sturen en impulsen te geven waar nodig. Tegelijkertijd is het ook noodzakelijk om kansen en voorwaarden te scheppen voor nieuwe initiatieven en impulsen te geven om noden van een brede groep jongeren te beantwoorden.

2 / Voorwaardenscheppend kader

De jeugdambtenaar in de stoel van regisseur zetten klinkt mooi, maar het mag geen titel zijn zonder inhoud. De jeugdambtenaar heeft ook tools nodig om dit te kunnen doen.

Het gaat dan over subsidies, over infrastructuur, over een aangepast beleidsinstrumentarium, over professionalisering. Die professionalisering kunnen we op twee manieren invullen: als deskundigheid of als tewerkstelling.

1 / Subsidies

Zeker in de steden neemt het aantal jongeren gestaag toe. Maar groeien de financiële middelen mee? Zijn er wel voldoende subsidies om initiatieven van, voor, door ... jongeren te ondersteunen? Is de financiering aangepast aan de realiteit? Dekte ze de kosten voldoende?

Er is nood aan een afdoend financieel kader wanneer de jeugdambtenaar ook echt beleid wil kunnen maken in zijn rol als regisseur. Zeker als die regisseur eigen accenten wil leggen en extra wil inzetten op specifieke thema's, doelgroepen en in buurten waar het nodig is om aanbod te creëren en stimuleren.

Inzetten op nieuwe thema's, nieuwe doelgroepen en nieuwe noden zal druk zetten op bestaande budgetten. Het bestaand kader zal niet voldoende zijn. We pleiten er daarom voor om meer middelen te voorzien: we verdelen de taart niet in meer stukjes. Dat zou immers onrecht doen aan het bestaande veld, zou extra uitdagingen creëren voor bestaande actoren en zou (terecht!) wrevel veroorzaken. Dat zou op zijn beurt de rol van de jeugdregisseur bemoeilijken: om nieuwe ambities te kunnen waarmaken zijn vooral medestanders nodig, geen tegenstanders. Enkel zo kan er een stevig draagvlak worden gecreëerd.

De taart moet dus vooral groter worden. Daarbij moeten we verder kijken dan enkel

het beleidsdomein jeugd. Er zijn nog heel wat mogelijkheden om extra budgettaire ruimte te creëren bij bijvoorbeeld welzijn, werk, onderwijs ...

2 / Infrastructuur

Ook op deze nagel blijven we kloppen. Initiatieven voor en door jongeren hebben nood aan infrastructuur. Er is ruimte nodig. Niet enkel mentaal, ook fysiek. Jeugdwerk heeft nood aan goede gebouwen die aangepast zijn aan hedendaagse normen maar vooral ook aan noden van jongeren en aan hun activiteiten. We kunnen het niet genoeg herhalen.

Toch beseffen we dat ook dit niet evident is: Er zijn namelijk veel verenigingen en veel initiatieven. Niet alleen initiatieven van, voor en door jongeren vragen ruimte. Ook bestaande en nieuwe initiatieven voor andere doelgroepen hebben soortgelijke noden. Ook zij vragen goede en aangepaste infrastructuur. De vraag is dus groter dan het aanbod.

Ook hier is de overheid aan zet, als het écht iets wil betekenen voor jongeren of andere groepen en initiatiefnemers. Meer eigen infrastructuur, meer financiële ondersteuning voor infrastructuur, een doordachte omgang met tijdelijk en gedeeld ruimtegebruik.

Formaat pleit voor een doordacht infrastructuurbeleid in het algemeen. Niet enkel voor jongeren, niet enkel voor het verenigingsleven, zowel binnen als buiten de vrije tijd. We bespraken dit thema al uitgebreid in het hoofdstuk rond infrastructuur.

3 / Aangepast beleidsinstrumentarium

Bovenstaande middelen (financieel en infrastructureel) zijn onderdelen van een beleidsinstrumentarium. Ze zijn wat ons betreft pas volledig wanneer ze ook doordacht worden ingezet, zoals we hierboven al aangaven.

Infrastructuur en middelen dienen verdeeld te worden op een evenwichtige en rechtvaardige manier.

Ze dienen het veld op een afdoende manier te ondersteunen. Daarbij moet aandacht zijn voor noden, wensen en belangen van verschillende doelgroepen en in verschillende buurten en wijken. Ook voor diverse thema's en manieren van werken. Zowel voor het bestaande veld als voor nieuwe initiatieven – zowel dus voor het centrum als voor de periferie en meer hybride vormen van jeugdwerk.

Het komt er op aan om die verdeling op een goede manier te organiseren. Daar komt de toegankelijkheid, aanspreekbaarheid en klantvriendelijkheid van de overheid dus in zicht.

Voldoende middelen en infrastructuur moeten worden aangevuld met transparante, rechtvaardige reglementen en procedures die de verschillende belanghebbenden mee in rekening nemen.

Daarbij moeten we ons er van bewust zijn dat nieuwe thema's, nieuwe doelgroepen, nieuwe buurten, nieuwe manieren van werken, vaak een extra duwtje zullen nodig hebben om ze mee te kunnen inbedden in het beleid. Een vergemakkelijkte toegang tot infrastructuur en subsidies is broodnodig om ook deze actoren mee aan boord te krijgen – dat is de snelste weg naar échte emancipatie.

4 / Professionalisering

Professionalisering vullen we op twee manieren in: als deskundigheid (en het mandaat om die deskundigheid in te zetten) en als tewerkstelling.

Met deskundigheid en bijhorend mandaat doelen we op ambtenaren die het passende profiel hebben, maar ook de tijd en ruimte krijgen om hun deskundigheid rond het lokaal jeugdbeleid verder te ontwikkelen en in te zetten.

Die deskundigheid kan pas op een goede manier worden ingezet als er ook een duidelijk afgelijnd mandaat is. Daarmee bedoelen we dat het noodzakelijk is dat de jeugdambtenaar niet enkel een uitvoe-

rend, maar ook een beslissend mandaat krijgt. Anders heeft de jeugdambtenaar, zeker als regisseur, weinig slagkracht om zelf beleid te maken en te voeren.

Als we het hebben over **tewerkstelling**, bedoelen we dat er nood is aan professionele, particuliere jeugdwerkers op het veld. We pleiten er vooral voor om jeugdorganisaties te subsidiëren om professionele jeugdwerkers aan te nemen, eerder dan jeugdwerkers in te zetten vanuit de lokale overheid.

Daarmee bedoelen we niet dat elk jongereninitiatief tewerkstelling nodig heeft – integendeel. Professionele jeugdwerkers kunnen wel een belangrijke meerwaarde betekenen wanneer er dient te worden gewerkt voor specifieke doelgroepen, rond nieuwe doelstellingen, voor specifieke wijken en/of problematieken.

3 / Wat met de overheid als actor?

Formaat pleit er voornamelijk voor om particuliere initiatieven te ondersteunen, eerder dan zelf initiatieven voor jongeren op te starten vanuit de stad of gemeente.

Eenzijds omdat particulier initiatief van onderuit vertrekt, vanuit een specifieke traditie en/of vanuit de noden die er leven bij jongeren en in hun buurten. We gaan ervan uit dat dit meer garanties biedt op gedragenheid.

Toch erkennen we ook dat de overheid zelf initiatief kan nemen wanneer het noodzakelijk is, bijvoorbeeld wanneer er een duidelijke nood is die niet wordt opgevangen door het veld zelf. Daarbij zien we deze keuze als laatste optie.

In eerste instantie dient de overheid te bekijken wat er aanwezig is op het veld. In tweede instantie kan de overheid het bestaande veld impulsen geven om in te zetten op specifieke thema's, doelgroepen en buurten. Dit kan bijvoorbeeld via projectsubsidies en uiteindelijk ook structurele subsidies om een werking te consolideren.

In derde instantie, indien het veld ondanks impulsen en ondersteuning geen antwoord biedt op aanwezige noden, kan de overheid inspringen.

4 / Overheidsrollen volgens Bataljong

(gebaseerd op <https://bataljong.be/boost-je-kennis/categoriale-jeugdreflex/kernspelers/jeugdambtenaren>)

Bataljong onderscheidt vijf rollen die je nodig hebt in het ambtenarenkorps om tot een goed lokaal jeugdbeleid te komen. Voor Bataljong dienen deze rollen minimum aanwezig te zijn bij de dienst die verantwoordelijk is voor het jeugdbeleid. Dat is steeds minder vaak de jeugddienst: het jeugdbeleid zit steeds meer versnipperd over het hele ambtelijke apparaat.

Dat is één van de belangrijkste boodschappen die Bataljong meegeeft: jeugdbeleid zit overal en over verschillende beleidsdomeinen heen: welzijn, mobiliteit, werk, sport ... Jeugd is minder en minder een apart domein in het hedendaagse gemeente-apparaat.

Maar net daarom is het van belang om een ambtenaar te hebben die aanspreekbaar is voor kinderen, jongeren en hun organisaties. Tegelijkertijd dient de jeugdreflex – het idee dat beleid heel wat impact heeft op de levens van kinderen en jongeren – in elk beleidsdomein aanwezig te zijn. Enkel zo kan jeugdbeleid op een goede manier in de praktijk worden gebracht.

Het is volgens Bataljong bovendien belangrijk om deze rollen te erkennen en te benoemen in de hele ambtelijke structuur. Elke rol bevat een heel eigen set competenties en taken.

In grotere steden en gemeenten zullen deze rollen verspreid zijn over verschillende personen en/of diensten, in kleinere steden en gemeenten kunnen we ervan uitgaan dat dit minder het geval is en dat deze rollen gecentreerd zitten bij één persoon.

In elk geval is het volgens Bataljong wenselijk om de volgende rollen op te nemen:

beleidsmedewerker, de administratieve kracht, de manager, de jeugdwerker en de netwerkmanager.

1 / Beleidsmedewerker

De **beleidsmedewerker** is een inhoudelijke specialist en adviseur op vlak van kinderen en jongeren en van het lokale beleid daarrond. Hij voedt het bestuur met zijn kennis van de leefwereld van kinderen en jongeren.

Deze beleidsrol is voor Formaat zeer belangrijk: het gaat er vooral over om de leefwereld van kinderen en jongeren, hun wensen, noden en ambities in kaart te brengen, om van daaruit de vertaling te kunnen maken naar beleid: regels, subsidies, infrastructuur, ambities ...

We zien hier ook een belangrijke link tussen kinderen en jongeren, organisaties en het politieke beslissingsniveau – het college van burgemeester en schepenen. Er liggen dus heel wat sleutels bij deze beleidsrol!

2 / Administratieve kracht

De vertaling van beleid in realiteit vergt heel wat papierwerk. Daarom is **de administratieve kracht** een tweede belangrijke rol. Jeugdbeleid voeren gaat niet enkel over het formuleren van doelen en ambities, het gaat ook over het maken en handhaven van reglementen, het opmaken van toegankelijke aanvraagformulieren, het verwerken van subsidie-aanvragen ...

Nog verder dan dit kan het ook gaan over het beheren van een uitleendienst, lokaal-verhuur, logistieke ondersteuning van het jeugdwerk ...

De administratieve kracht heeft wat ons betreft een grote rol te spelen om het jeugdwerk toegankelijk te maken voor een brede groep jongeren in initiatieven. Toegankelijkheid begint vaak op dit niveau: transparante en duidelijke reglementen met heldere procedures en duidelijke communicatie kunnen de drempel alvast verlagen.

3 / Jeugdwerker

De jeugdwerker werkt op de eerste en tweede lijn: hij organiseert het gemeentelijk jeugd aanbod, stuurt het aan en voert uit. Anderzijds kent en ondersteunt de jeugdwerker ook particuliere organisaties: de jeugdverenigingen, jeugdhuizen en andere.

De jeugdwerker is het uithangbord van het jeugd beleid bij kinderen, jongeren en organisaties: de link tussen het veld en het beleid. Het is belangrijk dat de jeugdwerker aanspreekbaar en bereikbaar is. Dat betekent in de praktijk ook dat de jeugdwerker vaak in de vrije tijd van kinderen en jongeren zal moeten werken.

4 / Netwerkmanager

De netwerkmanager bouwt bruggen tussen de diensten en mensen die werken rond beleid op vlak van kinderen en jongeren, zowel binnen als buiten de gemeente. Binnen de gemeente of stad gaat het dan vooral over de verschillende stadsdiensten, maar er zijn ook de jongerenorganisaties zelf, groeperingen, bewegingen, adviesraden ... die mee (willen) wegen op het beleid voor kinderen en jongeren. Dat netwerk kennen, onderhouden en uitbreiden is een permanente opdracht als je het beleid voor kinderen en jongeren actueel wil houden.

De netwerkmanager lijkt ons vooral belangrijk met het oog op het voeren van een actueel beleid dat is afgestemd op het breder veld, niet alleen binnen de gemeente of stad maar ook daarbuiten. De netwerkmanager is op de hoogte van wat zich afspeelt in het jeugdwerk en in andere sectoren, zowel lokaal als op Vlaams niveau. Wanneer het gaat over bredere sectoren dan jeugd, is het ook belangrijk om ook op de hoogte te zijn van nationale of Europese bewegingen.

5 / De manager

De manager behoudt het overzicht wanneer het gaat over jeugd beleid: hij bewaakt de krijtlijnen en coördineert de veranke-

ring van het beleid voor kinderen en jongeren tot op het hoogste niveau. Hij houdt overzicht over het beleid, maar ook over de manier waarop dat beleid wordt uitgevoerd. Niet alleen op het veld, ook wat betreft subsidies en infrastructuur.

De manager is in die zin de verbindende kracht, die de andere rollen op elkaar afstemt en er voor zorgt dat er beleid wordt gemaakt en dat er afgestemd wordt met de politiek, dat beleid wordt vertaald in goede reglementen, in aanspreekbare eerstelijns werkers met een duidelijke functie en dat dat alles ook in overeenstemming is met andere lokale en bovenlokale dynamieken en initiatieven.

5 / Tot slot

Formaat wil steden en gemeenten uitdagen om een meer regisserende rol op te nemen in het voeren van een breed jeugd beleid. Dat betekent dat er een keuze moet worden gemaakt om op ambtelijk niveau een aantal functies te creëren voor ambtenaren die deze rol kunnen opnemen. Het betekent ook dat er wordt gekozen om jeugdambtenaren een stevig mandaat te geven, dat gekoppeld wordt aan een goed uitgewerkt voorwaardenscheppend kader wat betreft subsidies, infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning.

Die regisserende rol kan enkel worden opgenomen wanneer de overheid ook rekening houdt met de verschillende andere rollen die de regisserende rol kunnen onderbouwen en versterken: een beleidsmedewerker, een administratieve kracht, een jeugdwerker, een netwerkmanager en een manager.

JURGEN SPRANGERS

DE ROL VAN DE JEUGDAMBTENAAR EN DE LOKALE OVERHEID

Interview

Jurgen Sprangers is directeur van Bataljong, het vroegere VVJ (Vereniging Voor Jeugddiensten). De vernieuwde organisatie profileert zich als partner van zowel kinderen en jongeren als het beleid. Zoals Bataljong het zelf omschrijft in haar missie: *Bataljong versterkt kinderen en jongeren, politici en ambtenaren in het voeren van meer, beter en breder lokaal beleid voor kinderen en jongeren.*

Jeugdhuisen, maar ook andere vormen van jeugdwerk zijn gebaat bij een goede lokale dynamiek, waarin jeugdambtenaren en schepenen van Jeugd een cruciale rol spelen. Waar Formaat vertrekt vanuit jeugdhuisen, behartigt Bataljong vooral de kant van lokale besturen, zonder daarbij jongeren en jongerenorganisaties uit het oog te verliezen.

Formaat en Bataljong delen heel wat standpunten, maar net omdat het vertrekpunt anders is, zijn er ook verschillen. Een interview met Jurgen Sprangers is het uitgelezen moment om gedeelde visies en meningsverschillen bloot te leggen.

Van VVJ naar Bataljong

Bataljong gebruikt 'sterk beleid voor jonge inwoners' als slagzin en verbindt jeugdambtenaren, schepenen van Jeugd en jongeren uit de jeugdraad met elkaar. De organisatie profileert zich op die manier als een netwerkorganisatie voor lokale besturen en ondersteunt steden en gemeenten in het voeren van een goed en breed jeugdbeleid. Dit omvat niet enkel het werken met en voor jongeren in de vrije tijd. Bataljong wil beleidsdomeinoverschrijdend werken. Het doel is om de bril van kinderen en jongeren mee te nemen in het algemeen beleid. Zo pleit Bataljong voor participatie door jongeren bij onder andere de beleidsdomeinen mobiliteit, veiligheid en welzijn.

Eind 2018 werd VVJ, de Vlaamse Vereniging voor Jeugddiensten, omgedoopt tot Bataljong. Voornamelijk omdat het jeugdlandschap sinds de jaren zeventig stevig geëvolueerd is. De eerste vereniging was er een van jeugdconsulenten die zelf een meerwaarde van een feitelijke vereniging zagen, waarin ze expertise en krachten konden bundelen. Begin jaren tachtig ontstond hieruit VVJ als ledenorganisatie van steden en gemeenten.

EIGENLIJK ZIJN ALLE
SCHEPENEN TEGENWOORDIG
SCHEPENEN VOOR JEUGD.
WANT 30% VAN DE INWONERS
ZIJN KINDEREN EN JONGEREN.
WE MOETEN DUS VOL
INZETTEN OP EEN STERK EN
BREED BELEID VOOR JONGE
INWONERS

Jurgen Sprangers

Na het decreet op het lokaal jeugdwerkbeleid van 1993 ontstond het grootste deel van de lokale jeugddiensten. Ook de laatste jaren is er heel wat veranderd. Zo zijn de middelen voor jeugdbeleid ingekanteld in het gemeentefonds. Dat betekent dat het budget voor jeugd niet langer specifiek wordt toegewezen aan een apart beleidsdomein, maar dat het in het totale gemeentebudget wordt opgenomen. Er zijn minder garanties dat die middelen ook effectief worden aangewend in het belang van jongeren, maar tegelijk opent dit meer kansen voor breed jeugdbeleid. Ook zijn heel wat lokale overheden, zowel onder invloed van het efficiëntiedenken als vanuit kwaliteitsoverwegingen, begonnen met het clusteren van diensten. Er wordt afgestapt van de oude kokers en zo zie je dat er steeds minder zuivere jeugddiensten zijn: ze worden bijvoorbeeld opgenomen in grotere gehelen zoals de vrijetijdsdienst.

Ook VVJ zelf veranderde, onder andere door de fusie met Karuur in 2014. Karuur ondersteunde lokale jeugdparticipatie en was onder andere gericht op het ondersteunen van jeugdraden.

Door het aanspreken van verschillende doelgroepen en de opdracht van de organisatie was de naam 'Vereniging Voor Jeugddiensten' niet meer relevant. Een naamsverandering drong zich op.

Jurgen Sprangers: "Vanuit Bataljong proberen we meer politici en meer ambtenaren te bereiken. We werken dus veel breder dan enkel de jeugdambtenaar en jeugddienst. Eigenlijk zijn alle schepenen tegenwoordig schepenen voor Jeugd. Want 30% van de inwoners zijn kinderen en jongeren. We moeten dus vol inzetten op een sterk en breed beleid voor jonge inwoners."

"Het doel is niet noodzakelijk om gekend te zijn bij alle jongeren, maar wel om voornamelijk jongeren aan te spreken die hun stem willen laten ho-

WAT BOTTOM-UP GROEIT IS VAAK KRACHTIG, MAAR KAN EVENGOED PROBLEMEN HEBBEN MET DRAAGVLAK. DAN KAN AANVULLING VANUIT DE OVERHEID WERKEN. EEN GOED INITIATIEF DAT VEEL JONGEREN BEREIKT IS GOED, OF DAT NU VANUIT DE OVERHEID KOMT OF VANUIT EEN PRIVATE ORGANISATIE.

Jurgen Sprangers

ren op het lokaal beleidsniveau. Met projecten zoals Debattle proberen we ook verenigingen aan te trekken en aan te zetten om de stem van kinderen en jongeren te vertolken in het gemeentebestuur. Jeugdhuisen kunnen daar zeker een belangrijke taak in opnemen.”

De jeugdbestuurder als jeugdregisseur?

Formaat ziet de lokale overheid voornamelijk als regisseur van het aanbod voor kinderen en jongeren.

Dat betekent dat de lokale overheid het landschap in kaart moet brengen en goed moet kennen. Wat bestaat er en wat niet, waar ontstaan nieuwe vormen van jeugd(huis)werk?

Het betekent dat de overheid goed moet weten welke vragen en noden er leven bij jongeren.

Van daaruit kan de lokale overheid zijn regisseursrol opnemen: het bestaande jeugdwerk bestendigen, stimuleren om in te zetten op specifieke thema's en doelgroepen, waar nodig extra impulsen geven.

Waar noodzakelijk kan de overheid zelf actief een rol opnemen als actor en dus zelf jeugdwerk inrichten. Vooral op die plekken waar er géén organisaties of projecten ontstaan uit (jonge) burgers, kan de overheid zelf bijvoorbeeld jeugdhuisen oprichten, al is dit volgens Formaat een laatste optie.

Bataljong vult de regie van het vrijetijdsaanbod nog aan met twee andere taken voor lokale besturen: het uitwerken van een breed jeugdbeleid dat vertrekt vanuit kinderen en jongeren en het faciliteren van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren.

Hoe vult Bataljong die regisseursrol precies in?

Jurgen Sprangers: “Bij Bataljong overstijgt de regisseur het aanbodniveau. Sterk beleid voor jonge inwoners steunt op vijf verschillende rollen voor jeugdbestuurders: manager, beleidsmedewerker, netwerker, ondersteuner/organisator en administratieve medewerker.”

“Deze functies moeten niet noodzakelijk door vijf verschillende personen worden ingevuld. Zeker in kleine gemeenten zal dit vaak maar over één of twee personen gaan. Om te netwerken moet je de doelgroep, het veld en de gemeentediensten kennen. Als beleidsmedewerker moet je de stem van kinderen en jongeren laten horen en staven met cijfers en adviezen. Als manager neem je beslissingen op strategisch niveau en reik je het gemeentelijk managementteam een kinder- en jongerenbril aan. Kortom, verschillende functies vragen verschillende manieren van werken. Als we deze functies combineren, loopt het zeker niet fout maar we moeten ons bewust zijn van uitdagingen die deze verschillende rollen met zich meebrengen, ook in relatie met elkaar.”

“In Kortrijk bestaat er bijvoorbeeld een programmaregisseur kindvriendelijk Kortrijk. Deze staat buiten de cluster vrije tijd en werkt op horizontaal niveau met alle clusters binnen de stad. Zo kan de kindvriendelijkheid bij alle takken van het beleid verhogen. Dit is voor ons dan eerder de regiefunctie buiten het klassieke veld van het jeugdbeleid.”

Wat vind je van het feit dat Formaat de overheid liever niet ziet optreden als actor?

“Ik begrijp die overweging vanuit het standpunt van Formaat. Wat bottom-up groeit is vaak krachtig, vertrekt vanuit een pedagogische visie en beantwoordt aan een nood die leeft. Maar ook private initiatieven kunnen problemen hebben met draagvlak. Dus kan aanvulling, top-down, wel degelijk werken. Een goed initiatief met veel bereik is een goed initiatief, of het nu vanuit het lokaal beleid komt of vanuit een private organisatie.”

Toekomst jeugdbeleid

Het lokaal jeugdbeleid heeft de voorbije drie decennia heel wat evoluties doorgemaakt. Waar vroeger alles wat met kinderen en jongeren te maken had vanuit de jeugddienst kwam, is

er vandaag veel meer ontkokering: er wordt meer beleidsdomeinoverschrijdend gewerkt. Daardoor zijn er nu meer uitdagingen voor ambtenaren dan er vroeger waren.

Jurgen Sprangers: “Vroeger was alles meer sector-georiënteerd, nu zijn er zaken zoals ‘Het Huis van het Kind’. Dat is meer welzijnsgericht, maar daar moet de jeugdambtenaar ook iets over weten. De jeugdambtenaar is degene die echt vertrekt vanuit de belangen van kinderen en jongeren. Belangen van ouders, gezinnen of opvoeders komen pas daarna. Vanuit Bataljong zijn wij voorstander van deze manier van werken. Jeugdambtenaren mogen nog meer beleidsmedewerkers zijn dan pure jeugdwerkers. Daardoor neemt de druk op traditionele taken toe en verhoogt de nood aan overzicht en regie. Je moet niet organiseren wat een andere organisatie beter kan. Met gerichte ondersteuning zorg je mee voor continuïteit maar hou je het eigenaarschap binnen organisaties op het veld.”

“De functie van jeugdambtenaar is sterk in evolutie. De invulling ervan wordt steeds diverser. Een voorbeeld daarvan is Dilbeek, waar de traditionele jeugddienst en jeugdconsulent werden ingebed in een andere structuur. Nu is de jeugdconsulent er ‘teamcoach jongeren’. Het jongerenbeleid wordt hier dus op horizontaal niveau benaderd. Als het gaat over jongeren, gaat het niet alleen over jeugdwerk,

maar ook over cultuuraanbod voor jongeren, middelbare scholen, of pakweg het GAS-reglement. Dat is beleidsdomeinoverschrijdend werken.”

“Dit past binnen het breed jeugdbeleid dat we vanuit Bataljong willen stimuleren. Elke ambtenaar wordt zo een stukje ambtenaar voor kinderen en jongeren. Echte jeugdambtenaren blijven daarin wel belangrijk, als aanvurder en als expert in de leefwereld van kinderen en jongeren. Als die jeugdambtenaren volledig verdwijnen bestaat het gevaar dat de jeugdreflex ondergesneeuwd wordt.”

“Diversiteit bij kinderen en jongeren is immers even groot als bij volwassenen. Om in te spelen op die diversiteit moet je hun noden onderzoeken, hen rechtstreeks bevragen én betrekken bij je beleid. Doe het niet voor kinderen, maar mét hen. Ze zijn een erg competente maar tegelijk kwetsbare groep inwoners, die in de jeugdambtenaar hun echte medestanders vinden.”

Professionalisering

Formaat pleit voor meer professionalisering in jeugdhuisen. Dat betekent niet dat élk jeugdhuis geprofessionaliseerd moet worden. Maar op plekken waar we worden geconfronteerd met specifieke noden van jongeren, met kansarmoede, diversiteit ... is geprofessionaliseerd jeugdwerk zeker een meerwaarde.

Wat is het standpunt van Bataljong over professionalisering van jeugdhuiswerk?

Jurgen Sprangers: “Ik was daar in het begin kritisch over, zeker omdat dat soms vrij radicaal gecommuniceerd werd. Vrijwilligerswerk dragen we ook hoog in het vaandel in Vlaanderen. Nu is er toch een meer genuanceerde mening. Ik zie immers ook heel wat mogelijkheden wanneer het gaat over professionaliseren. Onder impuls van Formaat zijn in de jeugdhuissector ook al heel wat stappen gezet.”

“Zo evolueert het jeugdhuiswerk ook en zien we dat het traditionele model aangevuld wordt met nieuwe vormen van jeugdwerk en jeugdhuiswerk. Er wordt steeds meer ingezet op diversiteit en verstedelijking. De vraag ‘wat kunnen wij als jeugdhuis voor de wereld betekenen?’ komt steeds vaker boven. De visie dat die medewerker aan maatschappelijke meerwaarde moet werken door artistieke expressie, ondernemerszin of sociale cohesie is ook goed. Formaat heeft mooi de kruising tussen lokale noden en initiatieven met een Vlaamse verhaal geschreven samen met de jeugdhuisen, onder andere via de bovenlokale projecten.”

“We mogen de kracht van vrijwilligerswerk echter niet uit het oog verliezen. Met de tendens naar meer professionalisering worden de verwachtingen voor het jeugdwerk hoger gelegd. Ook voor vrijwilligerswerk. Dat kan spanningen opleveren. Zo komt bijvoorbeeld ook de verantwoordelijkheid rond werkgeverschap terecht bij vrijwilligers. Dit vraagt toch een zekere kennis en engagement van vrijwillige bestuurders. Er zijn tegenwoordig ook veel kansen om de vrije tijd op een andere manier op te vullen dan bij het jeugdhuis ... Waarom zouden vrijwilligers zich nog dertig uur engageren als er een professional voor betaald wordt, die dan toch iets meer gezicht en eigenaar/verantwoordelijke wordt van het jeugdhuis?”

Subsidiëring

Formaat stelt dat er heel wat druk komt te liggen op jeugdorganisaties wanneer ze moeten voorzien in eigen inkomsten voor infrastructuur en tewerkstelling. Op die manier komt het pedagogisch project van jeugdwerk en jeugdhuiswerk mogelijk in het gedrang. De vraag van Formaat is duidelijk: méér subsidies voor jeugdwerk, zodat de randvoorwaarden zijn vervuld en jeugdorganisaties ten volle kunnen inzetten op hun pedagogische opdracht.

ECHTE JEUGDAMBTENAREN
BLIJVEN BELANGRIJK ALS
AANVURDER EN EXPERT
IN DE LEEFWERELD VAN
KINDEREN EN JONGEREN.

Jurgen Sprangers

Hoe sta je tegenover het idee dat er meer geld nodig is voor jeugdwerk en jeugdhuiswerk?

Jurgen Sprangers: “Spreken over meer subsidies voor jeugdwerk is voor organisaties zoals Formaat en Bataljong makkelijk. Wij hoeven immers geen rekening te houden met vragen van andere domeinen binnen de gemeente. We pleiten samen voor een grotere taart, eerder dan voor een moeilijke herverdeling. Zo moeten we de echte harde keuzes niet maken. In verschillende gemeenten staat de budgettering echter onder druk. Of nieuwe en ruimere subsidieregelingen haalbaar zijn, zal niet alleen meer afhangen van de politieke wil in een gemeente. Financiële huishoudens zijn zeer divers en investeringskeuzes van gisteren werken ook vandaag nog door. Ook de beleidsmakers van vandaag bepalen met hun keuzes ook de toekomst na hun eigen legislatuur.”

“Het is begrijpelijk dat Formaat meer subsidies vraagt voor jeugdhuisondersteuning. Maar er is tegelijk wel een spanning met de wens om zo onafhankelijk mogelijk te zijn van de gemeente. Hoe meer subsidies er zijn, hoe hoger de verwachtingen zijn die steden en gemeenten kunnen en zullen stellen. De jeugdhuisen zijn dan wel minder afhankelijk van eigen inkomsten, de afhankelijkheid van de lokale overheid neemt toe.”

“Vanuit Bataljong steunen we de zoektocht naar meer of andere subsidie-modellen, en daarbij mag zeker buiten het beleidsdomein jeugd worden gedacht. Samenleggen van budgetten uit verschillende domeinen kan wonderen doen. Als een jeugdhuis zich mee inschrijft in welzijnsdoelstellingen voor tieners en als culturele experimenteerplek voor jong én oud, dan is er veel mogelijk.”

“Bij subsidiemodellen heb je altijd de spanning tussen het schrijven van reglementen die voldoende op maat gemaakt zijn en toch algemeen genoeg om bijvoorbeeld nieuwe organisaties

HOE MEER SUBSIDIES
ER ZIJN, HOE HOGER DE
VERWACHTINGEN ZIJN DIE
STEDEN EN GEMEENTEN
KUNNEN EN ZULLEN STELLEN.
DE JEUGDHUIZEN ZIJN DAN
WEL MINDER AFHANKELIJK
VAN EIGEN INKOMSTEN, DE
AFHANKELIJKHEID VAN DE
LOKALE OVERHEID NEEMT TOE.

Jurgen Sprangers

te laten instromen. De ene werking is de andere niet. Regels zijn vaak niet aangepast en procedures vertragen ook de werking van organisaties.”

“Ondersteuning is daarom meer dan alleen subsidies. Het kan evengoed gaan over het ter beschikking stellen van materialen, kennis en ruimte ... Ook hier is samenwerking cruciaal, want voor de jongeren met een initiatief is het irrelevant of wij dat nu catalogeren onder jeugdwerk, cultuur, sport, erfgoed of welzijn.”

Infrastructuur

Jeugdhuisen en infrastructuur is één van de hoofdthema's binnen deze publicatie. Welke tips geef je mee aan jeugdhuisen en lokale besturen wanneer het gaat over jeugdinfrastructuur?

“Steden en gemeenten zitten vaak met de handen in het haar wanneer het gaat over het bereiken van tieners. Vanaf 12 jaar worden kinderen en jongeren veel moeilijker bereikt. Wat willen die jongeren eigenlijk?”

“We beseffen te weinig dat jongeren genieten van hun eerste vrijheden vanaf dan. Ze krijgen een huissleutel

en na de schooltijd zijn ze plots even vrij voor ze thuis moeten zijn. Eigenlijk zitten ze dan niet noodzakelijk te wachten op een aanbod. Ze zoeken ruimte. Ruimte is aanbod! Er is nood aan binnen- en buitenruimte waar jongeren zelf kunnen kiezen wat ze doen. De ruimte mag prikkelend zijn, maar niets doen is ook iets doen. De vraag is dus vooral hoe steden en gemeenten hun ruimte en infrastructuur kunnen inzetten op maat van tieners.”

“Deze infrastructuur moet volgens mij ook polyvalent zijn, dus voor meerdere doelen inzetbaar. Het ruimtedelen moet kunnen, zo krijg je ook verbreding en ontmoeting. Een interessante ruimte voor iedereen, waar iedereen kan binnenwaaien.”

“Verder denk ik dat het voor jeugdhuisen belangrijk is om aan de slag te gaan rond leegstand en het bestaand ruimtegebruik. Jeugdhuisen kunnen het lokaal bestuur uitdagen om kritisch na te denken over welke ruimtes leegstaan en de manier waarop de bestaande ruimtes worden gebruikt.”

Om af te sluiten. Waar moeten jeugdhuisen en lokale besturen nog op inzetten?

“Voor Bataljong zijn kinderen en jongeren volwaardige actoren in de samenleving. Jeugdhuisen kunnen hen helpen die plek in te nemen. Het jeugdwerk van de toekomst en dat van vandaag is jeugdwerk dat zich heel goed de vraag stelt wat het juist bijdraagt aan de samenleving: waarom doen we wat we doen, hoe doen we dat dan en wat doen we dan precies?”

 bataljong.be
 twitter.com/Bataljong

JEUGDHUIS- WERK IN DE STAD

FORMAAT

Interview

Formaat heeft al sinds 2007 stadswerkers in dienst die actief zijn in Antwerpen en Gent. Ook in Kortrijk is Formaat al actief sinds 2009. In 2017 kwam er ook een stadswerker bij in Oostende. Omdat zij intensief samenwerken met lokale besturen in de stad en met stedelijke uitdagingen in contact komen, voerden we met drie van onze eigen stadswerkers een gesprek. Wat is hun rol? Wat zijn de uitdagingen van stedelijkheid? Welke rol dient de lokale overheid volgens hen te spelen? En wat met professionalisering?

Ilja Bracke is stadswerker in Gent en focust zich voornamelijk op artistieke jeugdhuisen in Gent.

Jan Verbrugge is stadswerker in Oostende en ondersteunt er vier jeugdhuisen met een beroepskracht.

Hans Dockx werkt als stadswerker in Antwerpen en focust zich vooral op de jeugdhuisen zonder tewerkstelling en de nieuwe initiatieven die op zoek zijn naar ondersteuning.

Wat zijn volgens jullie de grootste uitdagingen van het moment?

Ilja Bracke: “In Gent werd in het verleden gekozen om niet structureel in te zetten op professionalisering. Dat heeft een jeugdhuiswerk met twee verschillende snelheden gecreëerd. Initiatieven zoals Kinky Star, Minus One en Nerdlab werden wel geprofessionaliseerd omdat ze vanuit andere beleidsdomeinen of bij de Vlaamse overheid middelen verkregen. Ik stel vast dat deze jeugdhuisen veel sterker staan en groeien dan de jeugdhuisen zonder tewerkstelling die het op dit moment moeilijk hebben in Gent.”

“We werken op dit moment samen met de stad aan een vernieuwd en coherent beleid dat kansen biedt voor zowel vrijwillige als geprofessionaliseerde jeugdhuisen. Maar in een stad zoals Gent, met zoveel jongeren, lijkt het me logisch dat er verder wordt ingezet op professioneel jeugdwerk.”

Jan Verbrugge: “In Oostende werd die keuze wel gemaakt. Enerzijds werd er voor gekozen om alle jeugdhuisen gelijk te behandelen. Anderzijds werd er ook voor gekozen om Formaat een stevige ondersteunende rol te geven.

In Oostende zien we dat dit zijn vruchten afwerpt: er ontstaan meisjeswerkingen, artistieke projecten, skateprojecten ... De uitdaging voor het bestaande jeugdhuiswerk zal zijn om zich hier aan aan te passen en mee te groeien met die nieuwe initiatieven.”

“Toch denk ik dat het ook belangrijk is om een visie te ontwikkelen op professionalisering: wat willen we precies bereiken met professionalisering op lange termijn?”

“Verder is het jeugdhuiswerk in Oostende wat atypisch: ze bereiken vooral kwetsbare groepen. De jongeren uit de middenklasse worden minder goed bereikt. Ook hier ligt een uitdaging. Hoe maken we het jeugdwerk ook voor hen relevant?”

Hans Dockx: “In Antwerpen zien we een grote instroom van nieuwe initiatieven, die zeer duidelijk als jeugdwerk te benoemen zijn, maar zeker niet als klassiek jeugdhuiswerk. Die nieuwe werkingen vragen specifieke ondersteuning. Ze bereiken ook een specifieke groep jongeren en bewijzen dus zeker ook hun nut. Maar om ze verder te doen groeien en goed te ondersteunen, is er in sommige werkingen meer professionalisering nodig. Desondanks het feit dat Antwerpen al 15 jaar inzet op professionalisering is het plafond bereikt binnen het bestaande kader.”

Hoe vullen jullie je job precies in?

Jan Verbrugge: “Dat zal in elke stad en in elk jeugdhuis anders zijn. In elke stad zijn er ook andere doelstellingen. Maar ik denk toch dat we een aantal sleutelrollen kunnen benoemen die overal herkenbaar zijn.”

“Iets waar we sterk op inzetten is netwerking: Jeugdhuisen zijn sterk gebaat bij het leren van elkaar. Stadswerkers proberen dan ook de uitwisseling tussen de verschillende initiatieven te bevorderen. Dat is niet alleen goed voor je netwerk maar werkt ook voor jongeren vaak inspirerend. Zo vinden ze ook de weg naar plekken waar ze anders niet komen. Door dit netwerk te creëren zien jeugdhuisen elkaar meer als partner en minder als concurrent.”

“In Oostende zet ik ook sterk in op de individuele ontwikkeling van elk jeugdhuis. Ik zet groeitrajecten op voor elke individuele werking en voor de beroepskrachten.”

Hans Dockx: “De stadswerkers hebben vaak ook een geheugen wat betreft jeugdhuiswerk en kunnen dit zowel inzetten naar het lokale bestuur als de jeugdhuisen. Het gaat dan over subsidiedossiers, nieuwe reglementen, infrastructuur ... Stadswerkers weten uit ervaring vaak wat werkt uit het verleden, maar ook uit wat in andere steden en gemeenten gebeurt.”

DE JEUGDDIENST IS VAAK HET KLEINE BROERTJE BINNEN DE STAD. OM MEER SLAGKRACHT TE HEBBEN IS HET WENSELIJK OM SAMEN TE WERKEN MET ANDERE BELEIDSDOMEINEN

Jan Verbrugge

“We moeten wel opletten met het concept van tijdelijke invullingen. Dit kan een tijdelijke oplossing zijn, maar heel wat jeugdhuizen zijn vooral op zoek naar een permanente plek waar ze langere tijd kunnen werken. Om een goede werking uit te bouwen is een langetermijnoplossing noodzakelijk. Zeker als je ook een band wil creëren met de buurt.”

Jan Verbrugge: “Het ruimtetekort is op sommige plekken redelijk dringend. Ik zie dit in de toekomst eigenlijk alleen maar toenemen. Steden zullen dus naar oplossingen moeten zoeken. Er komen alleen maar jongeren bij.”

“Tijdelijk ruimtegebruik kan: de stad stelt dan leegstaande ruimtes ter beschikking of renoveert ze. Maar naar de toekomst zal investeren in meer ruimte bijna onvermijdelijk zijn. Tijdelijk ruimtegebruik kan er ook toe leiden dat er geen visie wordt gecreëerd op langere termijn.”

“Ruimte delen is een andere oplossing, naast tijdelijk ruimtegebruik. Het is niet zo evident, maar zorgt wel voor meer ruimte voor jongeren.”

“Ik zie ook wel een moeilijkheid wanneer het gaat over de plaats van de jeugddienst binnen het ruimere stadsbeleid. De jeugddienst is vaak het kleine broertje binnen de stad: kleine budgetten, minder mankracht, minder infrastructuur. Jeugddiensten missen daardoor slagkracht, zeker tegenover andere diensten terwijl er net nood is aan meer budget, meer jeugdwerkers en meer infrastructuur. Er zijn immers meer jongeren. Om meer slagkracht te hebben is het wenselijk om samen te werken met andere beleidsdomeinen.”

“Formaat zit bijvoorbeeld vaak mee aan de tafel wanneer jeugdhuizen samen met de stad werken aan een nieuw samenwerkingsovereenkomst. Net omdat we dat in verschillende steden en gemeenten doen, kunnen we putten uit heel wat expertise. Op die manier wordt Formaat een sterke partner voor zowel de jeugdhuizen als de stad, maar kunnen we ook mee wegen op het voorwaardenschepend kader: subsidies, infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning.”

Hoe zit het met de basisvoorwaarden zoals subsidies en infrastructuur?

Hans Dockx: “De nood aan ruimte en infrastructuur is in de stad wel te voelen. Vooral in Antwerpen voelen we een tekort aan beschikbare ruimte. De negen erkende jeugdhuizen die ik ondersteun hebben nog niet allemaal een plek en van de tien nieuwe initiatieven heeft slechts de helft een eigen locatie.”

Ilja Bracke: “In Gent geeft het lokaal bestuur een garantie op infrastructuur aan de jeugdwerkingen. Deze garantie zorgt ervoor dat de stad het engagement voor onderdak voor jeugdwerk mee opneemt. Dat is positief.”

Eerder in het gesprek ging het over professionalisering. Waarom is er volgens jullie nood aan meer beroepskrachten in stedelijke context?

Ilja Bracke: “Jeugdhuizen zonder tewerkstelling hebben het moeilijk in Gent. Zeker als ze zich dichtbij het centrum bevinden. Voor jeugdhuizen die zich eerder in de periferie bevinden is dat minder een probleem: zij ervaren nog minder de aantrekkingskracht van de kernstad.

Jeugdhuizen die zich te dicht bij de stad bevinden en enkel op instuif en ontmoeting inzetten, verliezen terrein. Jeugdhuizen met tewerkstelling kunnen zich breder profileren en bieden specifieke zaken aan zoals workshops of een artistiek aanbod.”

Hans Dockx: “We moeten ook kijken naar hoe de samenleving is geëvolueerd. Die is veel complexer dan tien jaar geleden, zeker voor jongeren. Het is als jongere moeilijker geworden om een plaats te vinden. Wie ben ik? Waar ben ik goed in? Word ik hier aanvaard? Om tegemoet te komen aan vragen van jongeren moeten we een breed, lokaal aanbod creëren, zodat jongeren zich goed voelen in hun buurt.”

EEN MEER COMPLEXE
SAMENLEVING VRAAGT
EEN BREDERE VORM VAN
JEUGDWERK. HIEROP
INZETTEN VRAAGT MEER
DAN VRIJWILLIGERS
KUNNEN DRAGEN.
PROFESSIONALISERING KAN
HIER EEN ANTWOORD BIEDEN

Hans Dockx

“Die meer complexe context vraagt ook een bredere vorm van jeugdwerk. Om een antwoord te kunnen bieden op de noden van jongeren vandaag is het belangrijk om hiermee aan de slag te kunnen gaan binnen de veilige omgeving van het jeugdhuis.”

“Hierop inzetten vraagt meer dan de gemiddelde vrijwilligersploeg kan dragen. Als de draagkracht overschreden wordt, is dit een belangrijk signaal en betekent dit dat de noden van jongeren te groot zijn. Professionalisering is in deze situatie een wenselijk antwoord. Deze uitdagingen enkel overlaten aan vrijwilligers getuigt van een gebrek aan erkenning van het jeugdwerk en van de nood die leeft bij de jongeren.”

Wat is jullie kijk op diversiteit? Waarom moeten steden en gemeenten daar op inzetten?

Jan Verbrugge: “Welke kleur of afkomst je hebt is meestal niet zo heel relevant. Het is belangrijker om te kijken naar wat jongeren willen doen en je aanbod daarop af te stemmen. Vroeger werkte jeugdhuiswerk voor de jongere die graag een pintje dronk of naar een optreden ging. Nu is dat

jeugdhuiswerk ook een plaats waar je veel andere dingen kan doen: Playstation spelen, workshops volgen, ondernemen, artistiek bezig zijn ... Daardoor trekken ze ook een meer divers publiek."

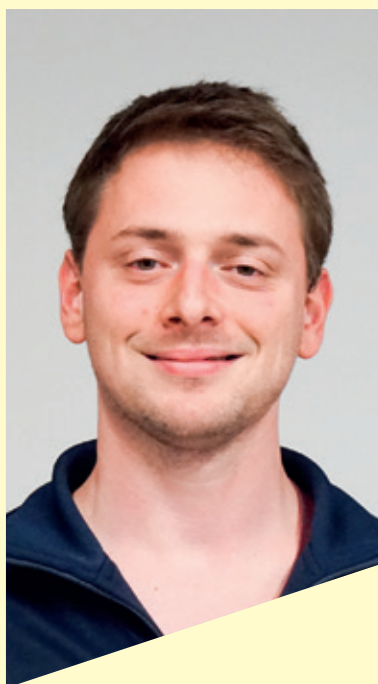
Ilja Bracke: "Er is nood aan laagdrempelige plekken voor alle jongeren. Dat zagen we toen het jeugdhuis in Nieuw Gent geopend werd: het jeugdhuis zat direct vol. Zeker in wijken met een grote densiteit is daar vandaag écht nood aan."

Hans Dockx: "We moeten ook duidelijk zijn: niet elk jeugdhuis moet een superdivers publiek aantrekken. Dat kan nu eenmaal niet. Jeugdhuizen moeten wel breed werken en openstaan voor jongeren. Zeker in de stad kan je bouwen aan een netwerk van verschillende plekken met hun eigen focus op een bepaalde doelgroep of een specifiek aanbod. Een stadswerker kan inzetten op dat netwerk en de spreiding ervan over de stad en kan van daaruit verschillende jeugdhuizen met elkaar verbinden."

"Ik zie drie grote dingen die we moeten doen wanneer het gaat over diversiteit. Als eerste moeten we bij het beleid signaleren welke blinde vlekken er zijn. Welk aanbod bestaat er nog niet? Welke doelgroepen en buurten worden niet bereikt? Als tweede punt moeten we bestaande initiatieven met elkaar verbinden. En tot slot moeten we die initiatieven verdedigen. Zeker de nieuwe werkingen, die moeten soms vechten voor erkenning en herkenning."

Waar dromen jullie nog over, in de toekomst?

Ilja Bracke: "Jeugdhuiswerk in de stad zit zeker in de lift. Maar ik zie ook nog veel mogelijkheden. Zoals al aan bod kwam, is de weg naar professionalisering iets waar nog veel kansen in zitten. Zo dromen we in Gent Oost (de kant van Dampoort) van een jongerencultuurcentrum, waar jongeren iets kunnen organiseren

maar ook gewoon kunnen deelnemen aan activiteiten die meer gericht zijn op ontmoeting."

Jan Verbrugge: "Als we kijken naar jeugdhuiswerk met een beroepskracht, dan is er nog veel werk aan de onderbouw. Sterke raden van bestuur, sterk werkgeverschap, een goede boekhouding, vzw's die zijn aangepast aan de vzw-wetgeving ... Daar is nog veel winst op te maken."

Hans Dockx: "In Antwerpen is de uitdaging de infrastructuur. Als we ruimte kunnen bieden, kunnen alle nieuwe initiatieven hun ding doen en worden bestaande noden en uitdagingen net door deze werkingen aangepakt."

"Verder droom ik er van om jeugdhuiswerk echt te bedenken vanuit de noden van buurten, niet alleen in Antwerpen: samen met jeugdconsulenten of buurtregisseurs kan de buurt bevroegd worden om te onderzoeken wat er nu écht nodig is. Van daaruit kan een plan worden gemaakt voor de buurt en kan bekeken worden welke speler wat kan betekenen. Wat doet het jeugdhuis? Wat doet de bibliotheek? Wat doet de sportclub? Wat

ER IS NOOD AAN LAAGDREMPelige PLEKKEN VOOR ALLE JONGEREN, ZEKER IN WIJKEN MET EEN GROTE DENSITEIT

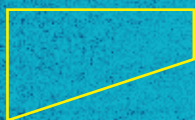
Ilja Bracke

doet het onderwijs? Op die manier blijven we werken aan inhoudelijke verbreding en vertrekken we van wat mensen echt nodig hebben. Een verbreding die de komende jaren nog verder moet gestimuleerd worden. Onze taak als stadswerker bestaat eruit om de jeugdhuizen en jeugddiensten te blijven uitdagen om aan het bredere landschap mee te werken. Zo leiden we het jeugdhuiswerk de 21ste eeuw in."

JEUGDHUISWERK EN TEWERKSTELLING

1 / De rol van beroepskrachten in jeugdhuisen

Als we op het veld bekijken wat een beroepskracht in een jeugdhuis precies doet, zien we veel verschillende invullingen terugkomen. Een greep uit de jobtitels die we zien terugkomen op het veld: beroepskrachten, permanent verantwoordelijken, educatief medewerkers, logistiek medewerkers, onderhoudsmedewerkers, administratieve krachten, instuifwerkers, animatoren, jongerenwerkers, projectmedewerkers artistieke expressie en/of ondernemerschap, coördinatoren, straathoekwerkers, vindplaatsgericht werkers, tot zelfs skatewerkers en sportwerkers.

Eerder dan te bekijken wat die verschillende titels nu precies betekenen, lijkt het ons meer zinvol om te benoemen welke verschillende rollen er worden aangenomen om jeugdhuisen en andere vormen van open jeugdwerk draaiende te houden.

Deze titels zeggen immers weinig over de inhoud. In de praktijk zien we coördinatoren die rechtstreeks werken met jongeren terwijl andere coördinatoren zich vooral op de tweede lijn bevinden en enkel met beleid bezig zijn. In nog andere gevallen zien we projectmedewerkers die ook de boekhouding van hun project voeren en straathoekwerkers die mee onderhandelen over de convenant van het jeugdhuis.

We laten ons voor het benoemen van de verschillende rollen deels inspireren door de rollen die Bataljongo benoemde voor de jeugdambtenaar (zie de tekst 'de rol van de jeugdambtenaar'). Er is immers deels overlap.

Een belangrijke kanttekening: verschillende rollen kunnen worden opgenomen door één persoon. In de praktijk is dit bijna altijd zo, zeker omdat jeugdhuisen met tewerkstelling vaak werken met kleine teams. De meeste teams bestaan uit 1 tot 3 personeelsleden. In de grotere steden (Gent, Antwerpen, Brussel) zien we dat er extra wordt ingezet op grotere organisaties.

1 / De jeugdwerker

De kern van het beroepsprofiel van de jeugdhuiswerker ligt natuurlijk bij de rol als jeugdwerker. In een ideale wereld gaat alle personeelstijd die jeugdhuisen ter beschikking hebben, naar het rechtstreeks werken met jongeren. Daarover gaat deze rol net: de jeugdwerker is breed aanspreekbaar en werkt in de vrije tijd van jongeren. Hij is waar zij zijn, op hun plekken, op het moment dat zij er ook zijn.

Toch willen we hier ook duidelijk aangeven dat de praktijk anders is: beroepskrachten combineren de rol als jeugdwerker vaak met heel wat andere rollen, waardoor ze niet altijd aan het werk (kunnen) zijn op die plekken waar jongeren zijn.

Naar inhoud en uitzicht kan de invulling van de rol als jeugdwerker er op het eerste zicht heel verschillend uitzien. Maar als we naar de kern kijken, zien we de volgende zaken steeds terugkomen:

- Werken in de vrije tijd van jongeren
- De leefwereld van jongeren onderzoeken
- Vragen en noden zichtbaar maken
- Inspelen op vragen en noden van jongeren
- Aanbod maken, voor en samen met jongeren
- Ondersteunen van bestuurders, vrijwilligers en organisatoren
- Emanciperen en empoweren van jongeren
- Politiserend werken

Als we naar de jeugdhuismethodiek kijken, zien we dat jeugdwerkers vooral zullen werken rond activering, ontmoeting, educatie, samen met groepen jongeren. Aangevuld met de vier vernieuwende verhaallijnen, werken jeugdwerkers ook vanuit een breed maatschappelijk perspectief om hun job invulling te geven:

- Streven naar onafhankelijkheid, vertrekken vanuit wat jongeren écht willen
- Het verbinden van verschillende groepen jongeren, die elkaar anders niet ontmoeten
- Uitbrekend werken: actie ondernemen in de publieke ruimte

- Herverdelend werken: ervoor zorgen dat kansen, netwerken, middelen ... worden herverdeeld zodat een brede groep jongeren hiervan kan profiteren.

Het maakt niet uit of de jeugdwerker zichzelf dan gewoon jeugdwerker, animator, projectmedewerker, vindplaatsgericht werker of sportwerker laat noemen: in essentie is hij bezig met de bovenstaande zaken.

2 / De coördinator

Net als de titel van jeugdwerker vinden we de titel 'coördinator' terug bij heel wat beroepskrachten in jeugdhuisen: zowel in zeer kleine organisaties als in zeer grote. De rol als coördinator, manager, beheerder ... gaat vooral over het afstemmen van verschillende processen: de coördinator is de spil tussen jeugdwerkers, beleidswerkers, administratieve krachten, logistieke krachten en netwerkmanagers.

De coördinator:

- Behoudt overzicht over de verschillende processen in de organisatie
- Stemt de verschillende organisatieprocessen op elkaar af

In grotere organisaties zal dat ook betekenen dat hij leidinggevend is over een aantal personeelsleden. In de praktijk zien we in kleine organisaties vaak dat personeelsleden zelfsturend werken en verantwoording afleggen aan het bestuur.

De rol van de coördinator komt in jeugdhuisen met kleine teams vaak bij (de voorzitter van) het bestuur te liggen.

3 / De beleidswerker

De rol als beleidswerker speelt zich, net zoals de volgende rollen, doorgaans af op de tweede lijn: het gaat over de organisatie en de manier waarop gewerkt wordt. Wat willen we doen, hoe willen we dat doen en waarom?

De beleidswerker is actief bezig met zowel het intern beleid als met het extern beleid. Met dat extern beleid bedoelen we vooral de relatie met externe beleidspartijen zoals de lokale overheid, de Vlaamse overheid en partners.

De beleidswerker creëert samen met het bestuur en de overheid een inhoudelijk kader waar de rest van de organisatie (andere personeelsleden, bestuurders, vrijwilligers ...) zich op kan verhouden. Hier gaat het dus vooral over richting: waar willen we naartoe? Wat willen we bereiken met onze projecten? Welke doelstellingen vinden we belangrijk? Welke doelgroepen willen we bespelen?

Zo is ook de medewerker rond artistieke expressie, ondernemerschap of sociale inclusie vaak een beleidsmedewerker, bijvoorbeeld wanneer hij of zij werkt aan een aanvraagdossier voor (project)middelen.

Samengevat omvat de rol van de beleidswerker volgende aspecten:

- Intern draagvlak creëren bij/samen met bestuurders en vrijwilligers
- Inhoudelijke keuzes maken en motiveren samen met bestuurders en vrijwilligers
- Extern draagvlak creëren bij doelgroepen en beleidsactoren zoals de lokale en Vlaamse overheid
- Wegen op het (lokaal) beleid waar nodig

4 / De netwerkmanager

De rol van de netwerkmanager ligt in het verlengde van de rol van de beleidswerker. Het gaat over het beheeren van netwerken in en rond de organisatie. In en rond het jeugdhuis zien we een vijftal grote netwerken die van belang zijn:

- Jongeren rond het jeugdhuis: dit zijn jongeren en groepen jongeren die actief zijn in de periferie van het jeugdhuis, maar er niet noodzakelijk lid van zijn. Het zijn jongeren die komen en eventueel zaken organiseren in het jeugdhuis, zonder een formele band. Deze groep levert evenwel heel wat zuurstof aan het inhoudelijk project van het jeugdhuis.
- Jongeren in het jeugdhuis: dit zijn jongeren die in het jeugdhuis aanwezig zijn, als vaste bezoeker, als vrijwilliger, als bestuurder ... Zij hebben een (min of meer) formele band met het jeugdhuis.

- Interne dagelijkse werking: dit zijn vooral de vrijwilligerskern, bestuurskern en personeel.
- Beleidsactoren: de overheden waarmee regelmatig contact is in kader van subsidie-overeenkomsten, gebouwen ...
- Partners: het breed veld aan spelers waarmee de organisatie samenwerkt.

De netwerkmanager bespeelt deze verschillende netwerken en zorgt ook voor afstemming waar nodig. Beheren van netwerken betekent:

- Organiseren van netwerken waar nodig
- Vertegenwoordigen van de organisatie in interne en externe netwerken
- Onderhouden van netwerken zodat deze blijven bestaan
- Afstemmen van netwerken op elkaar

Bij deze rol is zeer duidelijk dat ze van nature zal verspreid zitten over verschillende personen: iedereen die een actieve rol speelt in het jeugdhuis is actief in één of meerdere netwerken en in meerdere of mindere mate verantwoordelijk voor het onderhouden van die netwerken.

5 / De logistiek medewerker

De logistieke rol is niet te onderschatten in jeugdhuisen. We zien daarbij twee grote takenpakketten:

- Aankopen en beheren van werkmateriaal (zowel voor activiteiten als voor het secretariaat ...)
- Beheren van infrastructuur: onderhoud en herstellingen.

In de praktijk kruipt heel veel werkingstijd in deze rol en zit ook deze vaak versnipperd over zowel personeelsleden, vrijwilligers en bestuurders als de lokale overheid. Al hangt het er ook van af wie precies de eigenaar is van de infrastructuur en wat al dan niet toegelaten is wat betreft aanpassings- en onderhoudswerken.

Wanneer het gaat over het beheren van infrastructuur lijkt het ons logisch dat de stad of gemeente hier extra personeelstijd voor voorziet wanneer het jeugdhuis gebruik maakt van openbare infrastruc-

tuur. Dit kan zowel via het inzetten van logistiek personeel van de lokale overheid als via het voorzien van extra personeels-subsidies. Dit om bijkomende druk op de inhoudelijke rollen van de beroepskracht te verminderen.

6 / De administratief medewerker

Net als bij de logistieke rol kruipt er ook heel wat tijd in de administratie van jeugdhuisen. Een lijstje met veelvoorkomende administratieve taken:

- Boekhouding en financieel beheer, BTW
- Vergunningen
- Subsidiedossiers met de nodige aanvragen en verantwoordingen
- Vzw-regelgeving
- Administratie m.b.t. verhuur en gebruik door externen ...

Deze rol dreigt soms de andere rollen onder te sneeuwen, terwijl net hier de (lokale) overheid heel wat sleutels in handen heeft om de administratieve last te verminderen.

Ook hier kunnen een aantal zaken worden opgenomen door bestuur en vrijwilligers. Al zien we in de praktijk dat deze rol in jeugdhuisen met tewerkstelling wordt toegedicht aan de beroepskracht. Dit komt ten nadele van zijn rol als inhoudelijk medewerker of jeugdwerker.

Tegelijkertijd is dit een logisch gevolg van de toenemende complexiteit in regelgeving in het algemeen. In orde blijven met de regels vraagt heel wat opvolging. Ook overheden vragen veel verantwoording.

We zien hier verschillende mogelijkheden: inzetten op administratieve vereenvoudiging in het algemeen of extra personeelstijd voorzien, zodat beroepskrachten vooral kunnen blijven werken als jeugdwerker.

Ervoor zorgen dat jeugdhuisen minder moeten inzetten op eigen inkomsten om hun werking te kunnen vrijwaren (verhuur, drankverkoop, zoeken van bijkomende fondsen en subsidies...) zorgt er eveneens

voor dat er veel minder personeelstijd gaat naar de administratieve rol.

2 / Wie moet die rollen opnemen en financieren?

Belangrijk is ook dat we niet alle rollen noodzakelijk aan het jeugdhuis moeten toewijzen. Een aantal van deze rollen kunnen worden uitbesteed, andere kunnen worden opgenomen door vrijwilligers, en afhankelijk van de context door de lokale overheid.

De eerste vier rollen zijn wat ons betreft kernrollen: jeugdwerker, coördinator, beleidswerker en netwerkmanager. Voor Format ligt de prioriteit op het erkennen en subsidiëren van deze rollen. Deze hebben namelijk rechtstreeks te maken met de kerntaak van jeugdhuiswerk: jeugdwerk.

De logistieke en de administratieve rol zijn geen kerntaken, maar hebben te maken met het voorwaardenschappend kader. Toch zien we dat ze vaak ook terecht komen bij beroepskrachten. Dat hoeft op zich geen groot probleem te zijn, alleen zien we dat deze rollen in de praktijk ook heel wat personeelstijd vergen, die dus niet kan worden besteed aan jeugdwerk.

Wanneer we bijvoorbeeld denken aan de logistieke rol, zien we dat er elementen inzitten die te maken hebben met onderhoud en techniek. Indien het gebouw eigendom is van de stad, is het misschien logischer om deze taken niet in het personeelskader van het jeugdhuis te stoppen.

Hetzelfde kunnen we zeggen over de administratieve rol: administratie die te maken heeft met verantwoording, komt vaak net voort uit lokale regelgeving. Een goede samenwerking en lichte regelgeving kan de personeelstijd die in deze rol wordt gestopt beperken ten voordele van de andere, meer inhoudelijke rollen.

De personeelstijd die aan zogenaamde regeltaken (administratie, logistiek, coördinatie ...) opgaat wordt vaak niet in rekening gebracht, waardoor er eigenlijk onvoldoende tijd overblijft om te werken met jongeren.

Om dat te vermijden, vragen we lokale overheden om hier extra budget voor te voorzien, extra op te ondersteunen via het eigen personeelskader of er voor te zorgen dat de administratieve last beperkt blijft.

3 / Hoeveel tewerkstelling is nodig?

De veelheid aan rollen die een beroepskracht moet vervullen toont duidelijk aan dat het allesbehalve evident is om een jeugdhuis te laten runnen door één beroepskracht, zeker wanneer het jeugdhuis zich bevindt in gemeenten of steden waar veel jongeren zijn.

Het is moeilijk om richtlijnen te geven over hoeveel personeel er precies moet werken in een jeugdhuis met tewerkstelling. Zoals gezegd hangt veel af van het aantal jongeren dat er aanwezig is, maar ook van hun profiel. Gaat het over schoolgaande jongeren, die misschien niet wonen in de omgeving van het jeugdhuis, maar er wel komen? Hoe ziet de wijk eruit wanneer we kijken naar indicatoren rond etnische diversiteit? Wat met schoolse achterstand en andere kansarmoede-indicatoren?

Wanneer er gekozen wordt om tewerkstelling te ondersteunen, lijkt het ons wenselijk om te streven naar teams van minstens twee personeelsleden. Op die manier wordt het haalbaar om de verschillende rollen op te nemen én voldoende tijd over te houden voor de rol als jeugdwerker en het rechtstreeks contact met jongeren.

Toch blijft dat weinig. We zien dat teams vanaf drie personen meer snelheid kunnen maken. Die teams kunnen worden gerealiseerd door vanuit de lokale overheid zelf in te zetten op basistewerkstelling en aanvullende tewerkstelling te creëren door in te zetten op Vlaamse subsidië-

ring, zoals via het decreet op bovenlokaal jeugdwerk (zie het hoofdstuk rond tewerkstelling en jeugdhuiswerk).

Het lijkt ons vooral belangrijk om de omgeving van elk jeugdhuis apart te bekijken en de bevolkingssamenstelling van dichtbij te onderzoeken, te bekijken welke noden er zijn en welke wensen jongeren formuleren. Van daaruit kan vertrokken worden om te bepalen of er een jeugdwerker nodig is, en indien dat zo is, hoeveel jeugdwerkers we precies voorzien per duizend jongeren. In de ene buurt zal een jeugdwerker per duizend jongeren misschien voldoende zijn, in een andere context is er veel meer nood aan eerstelijnswork en is een jeugdwerker per tweehonderd jongeren misschien geen overbodige luxe.

In elk geval is het volgens Formaat wenselijk om extra in te zetten op professionele jeugdwerkers die op de eerste lijn actief zijn in de lokale context, gezien de uitdagingen waar we voor staan.

1 / Wat kost tewerkstelling?

Wanneer we praten over tewerkstelling is het ook belangrijk om mee te geven wat tewerkstelling precies kost.

Formaat hanteert de barema's van het paritair 329.01.

Voor een beroepskracht in een jeugdhuis adviseren we om B1C te gebruiken:

- Een beginnend jeugdwerker die wordt betaald op barema B1C kost 39 859 euro per jaar.
- Een jeugdwerker met 5 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 44 936 euro per jaar.
- Een jeugdwerker met 10 jaar anciënniteit die wordt betaald op barema B1C kost 51 664 euro per jaar.

In deze configuratie kost tewerkstelling in een jeugdhuis met drie personeelsleden 136 459 euro per jaar.

In deze berekening werden nog geen specifieke kortingen opgenomen. Kleine organisaties kunnen bij de eerste aanwer-

ving van een of meerdere beroepskrachten vaak ook nog genieten van een RSZ-korting, waardoor de effectieve kostprijs van tewerkstelling lager uitvalt.

2 / Wie betaalt dat personeel?

Dit wordt vaak aangevuld met 1 of 2 personeelsleden die worden gefinancierd vanuit de bovenlokale projecten.

In 2013 gaf een kleine 70% van de bevroegde jeugdhuisen aan dat de tewerkstelling werd betaald vanuit de lokale overheid, 56% gaf aan dat er middelen kwamen vanuit Vlaanderen (toen nog van de oude DAC-regelgeving).

Op de lokale financiering zien we niet direct grote verschuivingen. Ook het aantal jeugdhuisen dat vanuit Vlaanderen wordt gefinancierd blijft ongeveer gelijk – 49 in 2019.

Via het vernieuwen van de DAC-regelgeving in 2013 werd voor jeugdhuisen die al minstens een halftijdse beroepskracht in dienst hadden, de mogelijkheid gecreëerd om in te dienen bij de bovenlokale projecten. In de praktijk kwam er op die manier aanvullende financiering voor (boven)lokaal jeugdwerk in de steden en gemeenten terecht.

Ook in de nieuwe regelgeving (vanaf 2019, met uitwerking in 2020) blijft de regel van kracht: om aanspraak te kunnen maken op subsidies uit het decreet bovenlokaal jeugdwerk, hoofdstuk jeugdhuisen, dient al een basistewerkstelling van 0,5 VTE te worden gerealiseerd uit een andere bron.

Daarnaast zien we ook dat jeugdhuisen meer en meer de weg vinden naar andere subsidiekanalen, al dan niet gericht op jeugdwerk.

Tewerkstelling realiseren is dus niet enkel en alleen de taak van de lokale overheid, al creëert de lokale overheid hier heel wat extra mogelijkheden door er net wel op in te zetten.

4 / Waar ligt het werkgeverschap?

Formaat adviseert om tewerkstellingssubsidies ter beschikking te stellen van organisaties, eerder dan jeugdwerkers in te zetten vanuit de stad of gemeente. Tegelijk brengt deze constructie ook wel een aantal vragen met zich mee.

1 / Waarom ligt het werkgeverschap in het jeugdhuis?

Autonomie

Werkgeverschap onderbrengen in het jeugdhuis, bewaakt de autonomie van het jeugdhuis. Sowieso zorgt de afhankelijkheid van subsidies er al voor dat het jeugdhuis zich inschrijft in beleidsdoelstellingen van de stad of gemeente. Ze engageert zich om mee vorm te geven aan het lokaal beleid en krijgt in ruil daarvoor middelen.

Toch is het belangrijk om het jeugdwerk enige autonomie te geven in hoe ze die middelen inzetten en welke rol ze de beroepskracht laten spelen. Het is belangrijk dat jeugdhuizen en beroepskrachten zelf de praktische inhoud en vorm van hun werk kunnen bepalen. Ze moeten immers kunnen inspelen op de noden van jongeren.

Het werkgeverschap toewijzen aan het jeugdhuis zelf en kiezen voor het subsidiëren van particuliere organisaties zorgt ervoor dat er een gezonde afstand bewaakt wordt ten aanzien van het beleid. Alleen zo kunnen deze organisaties ook een kritische, soms politiserende rol blijven spelen en blijft het evenwicht tussen markt, burger en overheid bewaard.

Deontologie

Dat laatste heeft eigenlijk al te maken met deontologie. 'De overheid' kent veel gezichten. Niet alleen diensten die met jeugdwerk te maken hebben maar ook preventie, politie, justitie ... is er een deel van. We kunnen veronderstellen dat dit niet voor elke jongere even veilig voelt.

Ook daarom is het dus logischer om in te zetten op particuliere tewerkstelling. Opnieuw gaat het over een veilige afstand. De jeugdwerker opereert soms in omstandigheden waar jongeren in contact komen met politie of met het gerecht. Om een veilige ruimte te creëren, is het noodzakelijk om tewerkstelling onder te brengen in private organisaties. Alleen zo kunnen jeugdwerkers ook voluit hun rol als vertrouwenspersoon spelen wanneer dat nodig is.

Flexibiliteit

Naast autonomie en deontologie is ook flexibiliteit een belangrijke praktische reden om te kiezen voor tewerkstelling in het jeugdhuis.

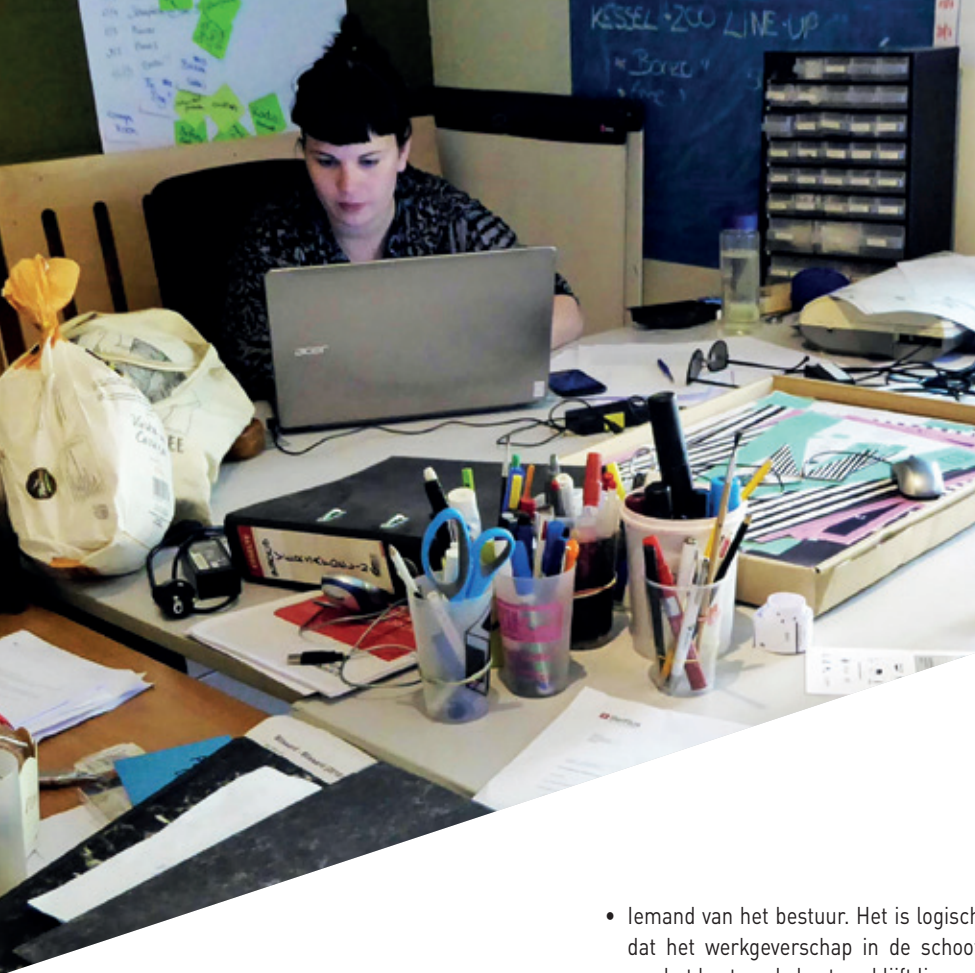
Jeugdhuizen zijn gebaat met snelheid als het op tewerkstelling aankomt. Beroepskrachten hebben gemiddeld een korte doorlooptijd. Het zijn vaak eerste jobs, die vooral worden uitgevoerd door jonge mensen. Jonge carrières zijn bovendien niet altijd voorspelbaar.

Om continuïteit in jeugdhuizen te kunnen bewaren en garanderen, is het van belang dat beroepskrachten snel kunnen worden aangenomen wanneer het nodig is. Het is dus ook belangrijk om op korte termijn te kunnen aanwerven en niet te moeten wachten op bijvoorbeeld ambtelijke procedures.

Jeugdhuizen vragen ook flexibiliteit omdat ze werken met verschillende statuten: jobstudenten, korte opdrachten, freelancers ... Ook daarom is het van belang om snel te kunnen aanwerven wanneer nodig.

2 / Hoe kunnen we jeugdhuizen ondersteunen om het werkgeverschap op te nemen?

Het werkgeverschap in het jeugdhuis leggen, is niet evident. Jeugdhuizen worden nu eenmaal vaak beheerd door jongeren, die bovendien zelf vaak geen of relatief weinig professionele ervaring hebben. Ze weten dus vaak niet wat 'goed werkgeverschap' inhoudt.

Bovendien beheren zij het jeugdhuis in hun vrije tijd. Dat maakt het extra uitdagend om het werkgeverschap in de handen van jeugdige besturen te leggen.

Maar om de voorgaande redenen, die van autonomie, deontologie en flexibiliteit, willen we steden en gemeenten toch overtuigen om in te zetten op particuliere tewerkstelling.

Netwerken van werkgeverschap

Als we jeugdhuisen in staat willen stellen en responsabiliseren om de rol als werkgever op een goede manier in te vullen, is het belangrijk hen daarin goed te ondersteunen. De manier om dat te doen is via het bouwen van netwerken die dat werkgeverschap mee vormgeven en bewaken.

We willen jeugdhuisbesturen en lokale besturen uitdagen om dit samen te doen. We zien verschillende actoren die kunnen worden betrokken in het bestuur, bijvoorbeeld in een werkgroep personeel. Die werkgroep kan een adviserende rol opnemen en kan bestaan uit verschillende leden:

- Iemand van het bestuur. Het is logisch dat het werkgeverschap in de schoot van het bestaande bestuur blijft liggen.
- Een extern expert. We raden jeugdhuisen aan om op zoek te gaan naar mensen die expertise hebben over werkgeverschap. Bijvoorbeeld omdat ze een leidinggevende functie hebben, of bekend zijn op het terrein van human resources, coaching ...
- Iemand van de subsidiërende overheid. Dit conflicteert misschien een beetje met het idee van autonomie. Toch ligt er net een kans in het betrekken van de lokale overheid wat betreft personeel: de doelstellingen die samen met de overheid worden gerealiseerd, geven immers vaak net richting aan de job van beroepskrachten en zijn in die zin een goede toetssteen. Het creëert bovendien ook wederzijdse betrokkenheid. Belangrijk is daarom wel om in het achterhoofd te houden dat de rol van de werkgroep vooral adviserend is: het beslissen ligt bij de raad van bestuur.
- Iemand van een ander jeugdhuis. Om ook kennis van buitenaf in te brengen, is het aangewezen om ook bestuursleden van een ander jeugdhuis te betrekken: ze hebben te maken met soortgelijke vragen en uitdagingen en kunnen dus inspirerend werken.

- Een oud-bestuurslid. Oud-bestuursleden betrekken werkt niet altijd, maar wél als ze een visie hebben die aansluit bij de realiteit van hedendaags jeugdhuiswerk. Zeker ook als er al een langere tijd gewerkt wordt met personeel.

Om schaalvergroting te realiseren, suggereren we om het idee van de werkgroep open te trekken tot een bovenlokaal netwerk. Zo'n netwerk zou dan kunnen bestaan uit jeugdhuisen van verschillende steden en gemeenten. Jeugdhuisen zouden zichzelf op die manier kunnen engageren om samen vorm te geven aan sterk werkgeverschap. Op die manier zouden expertise en netwerken verder kunnen gedeeld en ontsloten worden.

5 / Is tewerkstelling overall nodig?

Neen. Zeker niet alle jeugdhuisen zijn zelf vragende partij om beroepskrachten in te zetten. Jeugdhuisen geven ook zelf aan dat de kern van hun werk ligt bij vrijwilligers – ook in die jeugdhuisen waar een beroepskracht actief is.

Toch is er een stijgende vraag naar meer professionele jeugdwerkers. Uit de bevraging die we uitvoerden bij bestuurders van jeugdhuisen, vonden we dat 47% van de bevraagde jeugdhuisen zonder een beroepskracht er wel één zou aannemen mocht het kunnen. Dan gaat het nog voornamelijk over de gevestigde jeugdhuisen. We kunnen veronderstellen dat we een grote groep nieuwe initiatieven en zelforganisaties missen die eveneens nood hebben aan meer professionele omkadering, zeker wanneer ze actief zijn voor specifieke doelgroepen en in specifieke wijken.

Die vraag is veel groter dan de vraag die werd vastgesteld in het jeugdhuisonderzoek dat werd gevoerd in 2013 (http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek/jeugdhuisen_rapport.pdf). Op de totale populatie gaf 11% aan een beroepskracht te willen. Als we die 11% vertalen naar de populatie zonder beroepskracht, komt dit neer op een kleine 15%. De vraag

vandaag is dus ongeveer 3 keer groter dan tijdens het onderzoek 6 jaar geleden. We zien verschillende redenen waarom de vraag naar extra professionele jeugdwerkers toeneemt:

- Er zijn meer jongeren. Zeker in stedelijke gebieden neemt het aantal jongeren toe. Deze evolutie zal de komende tijd alleen maar toenemen.
- De maatschappelijke uitdagingen worden complexer. De diversiteit in de doelgroep loopt doorheen verschillende dimensies: etnisch-cultureel, socio-economisch, genderidentiteit en geaardheid, levensbeschouwelijk ... De vragen die jongeren hebben, worden net om die reden ook complexer. Het is niet evident om tegemoet te komen aan die vragen en noden via vrijwilligerswerk.
- Diversiteit en ongelijkheid zijn thema's waarvoor vaak wordt gekeken naar jeugdwerk en sociaal-cultureel werk als het over oplossingen gaat. Maar verschillende groepen met elkaar verbinden, is niet evident binnen een vrijwillig kader.
- Buurten hebben nood aan ankerplekken voor hun bewoners. In heel wat buurten, zeker in stedelijk gebied en in de periferie, is het sociaal weefsel dun. In die buurten kan vrijwilligerswerk net worden aangezwengeld via tewerkstelling.
- Het voorwaardenscheppend kader wordt complexer. Een organisatie opstarten en runnen, betekent ook in regel blijven met heel wat regels, die heel wat administratieve opvolging vragen. Ook subsidiërende overheden vragen veel van jeugdhuizen en andere organisaties. Er wordt heel wat verantwoording gevraagd.

Er is dus zeker iets voor te zeggen om extra in te zetten op professionalisering binnen open jeugdwerk en jeugdhuiswerk. Beroepskrachten creëren extra ademruimte voor vrijwilligers: door hen goed te omkaderen en ook de randvoorwaarden van de organisatie mee te bewaken (infrastructureel, financieel, pedagogisch), kan jeugdhuiswerk zich verder ontwikkelen.

6 JAAR BOVENLOKALE PROJECTEN IN JEUGDHUIZEN

In 2019 blazen de bovenlokale projecten in jeugdhuzen zes kaarsjes uit. Sinds begin 2014 worden jeugdhuzen vanuit Vlaanderen ondersteund om projectmatig te werken rond artistieke expressie en ondernemerschap. De impact op de sector is groot: de nieuwe manier van werken blijft jeugdhuzen uitdagen om in te zetten op inhoudelijke projecten en samenwerkingen aan te gaan met partners uit diverse sectoren. Ook op zakelijk vlak betekende dit een grote revolutie: jeugdhuzen maken jaar na jaar een planning op. Niet alleen inhoudelijk maar ook financieel.

1 / Waar komen de bovenlokale projecten vandaan?

De bovenlokale projecten kwamen in 2013 niet zomaar uit de lucht gevallen. De regelgeving is het resultaat van een hervorming van het bestaande DAC-decreet, en ook de bijhorende middelen komen uit dit decreet. Het ging dus niet over nieuwe middelen, wel over een herschikking en herverdeling van middelen.

DAC: Derde arbeidscircuit

Het Derde Arbeidscircuit werd in het begin van de jaren tachtig in het leven geroepen als tewerkstellingsmaatregel voor jongeren – een antwoord op de crisis van de jaren zeventig, die hoge jongerenwerkloosheid tot gevolg had. De middelen voor tewerkstelling stonden ter beschikking van organisaties uit diverse sociaal-culturele sectoren, waaronder ook het jeugdwerk.

De middelen voor DAC werden over de jeugdsector verdeeld zonder specifiek plan en zonder inhoudelijke doelstellingen. Organisaties konden erop intekenen en konden op die manier rekenen op personeelsmiddelen die werden betaald vanuit de Vlaamse overheid via het Departement Werk. Heel wat jeugdhuzen kregen zo een of meerdere beroepskrachten die rechtstreeks werden gesubsidieerd vanuit de Vlaamse overheid.

In het jaar 2000 werd beslist dat deze middelen moesten worden geregulariseerd en dat ze zouden worden toegevoegd aan de bestaande sectorale decreten – in dit geval dus de decreten die betrekking hadden op de jeugdsector. Op die manier werden deze middelen een beslissingsbevoegdheid van de minister van Jeugd en niet langer van de minister van Werk. Met de regularisatie zouden deze lonen ook niet langer rechtstreeks worden betaald door de overheid, maar door de werkgevers zelf – de jeugdhuzen dus.

Het was nog wachten tot 2004 vooraleer de regularisatie werd geregeld via het DAC-decreet (*decreet van 7 mei 2004 houdende aanvullende subsidies voor tewerkstelling in de culturele sector*). Dit decreet vertelde echter nog niets over inhoud of doelstellingen. Tot in 2013 bleef het Derde Arbeidscircuit een loutere tewerkstellingsmaatregel zonder specifiek doel. Dit werd geregeld via een uitvoeringsbesluit.

2013: Uitvoeringsbesluit voor de jeugdhuzen – bovenlokale projecten

In januari 2013 kwam daar verandering in. Op dat moment dienden een aantal Vlaam-

se parlementsleden een voorstel in om het decreet van 2004 te wijzigen. In juni 2013 nam het Vlaams parlement een resolutie aan rond jeugdhuiswerk, op 5 juli werd het uitvoeringsbesluit voor de decreetswijziging aangenomen door de Vlaamse regering. Daaruit bleek een duidelijk engagement voor jeugdhuiswerk:

Jeugdhuisen bereiken wekelijks duizenden jongeren en vrijwilligers, want het zijn open en laagdrempelige ontmoetingsplekken voor jongeren. In bijna elke Vlaamse gemeente is er een actieve jeugdhuiswerking.

Jeugdhuisen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van diverse doelstellingen van het Vlaams Jeugdbeleidsplan. Ze kunnen op sociaal, cultureel en educatief vlak en op het vlak van de media en de integratie een rol spelen in het beleid ten aanzien van tieners en jongvolwassenen. Het zijn plaatsen waar impulsen gegeven worden rond diversiteit, jeugdcultuur, aandacht voor kwetsbare groepen, zin voor creativiteit en ondernemen.

Met de decreetswijziging en het nieuwe besluit voor de subsidiëring van bovenlokale projecten van jeugdhuisen wil de Vlaamse overheid dan ook inspelen op veranderingen die zich in de jeugdhuissector voordoen en stimulansen bieden voor creativiteit en vernieuwing.

Het belang van jeugdhuisen voor jongeren en voor de lokale gemeenschappen wordt eveneens benadrukt in de resolutie betreffende het Vlaamse beleid ten aanzien van jeugdhuisen, die op 19 juni 2013 werd aangenomen door het Vlaams Parlement. Daarin vragen een aantal parlementsleden aan de Vlaamse Regering onder meer om jeugdhuisen te erkennen als ankerpunten voor jongeren in lokale gemeenschappen en ze als partners te zien, vooral op domeinen die ook in het Vlaams Jeugdbeleidsplan prioritair zijn: diversiteit, jongerencultuur, brede scholen, kwetsbare groepen en zin voor creativiteit en ondernemen. Daarnaast vragen ze dat de administratieve lasten voor jeugdhuisen zouden worden beperkt in alle beleidsdomeinen, vooral op het vlak van brandveiligheid, veiligheid, geluidsnormen en vrijwilligerswerk.

(bron: website departement cultuur, jeugd en sport, http://www.sociaalcultureel.be/regelgeving/jeugdhuisen_achtergrondinformatie.aspx#item1)

Deze wijziging betekende enerzijds dat toenmalig Vlaams minister van Jeugd Pascal Smet ervoor koos om jeugdhuiswerk te definiëren binnen een decretaal kader. Anderzijds werd er ook gekozen om de middelen die voorhanden waren, toe te wijzen aan inhoudelijke projecten met duidelijke doelstellingen. Dat werd in het vernieuwde reglement ook vertaald naar een aanvraagformulier dat jeugdhuisen uitdaagde om jongeren te betrekken bij de totstandkoming van hun project.

Verder werd ook meer aandacht geschonken aan de zakelijke onderbouw: het inhoudelijk project moest worden gekoppeld aan een jaarplanning en een bijhorende begroting.

Bij de definitie van wat een jeugdhuis nu precies is, werd vooral bekeken op welke manier jeugdhuisen toegankelijkheid voor jongeren kunnen garanderen: via openingsuren, via lidmaatschap van de algemene vergadering, via aangepaste infrastructuur en via tewerkstelling.

De belangrijkste basisvoorwaarden werden vastgelegd in het uitvoeringsbesluit van 2013 en werden gaandeweg bijgespijkerd. In 2016 werd het uitvoeringsbesluit na overleg met de sector op enkele punten aangepast. Deze basisvoorwaarden blijven ook in de nieuwe regeling, die van toepassing is vanaf 2019 (zie verder), grotendeels overeind:

- *Het jeugdhuis is een vzw.*
- *Het jeugdhuis beschikt over een ontmoetingsruimte. Deze is, gespreid over ten minste drie dagen, ten minste twintig uur per week open, waarvan minstens vier uur tijdens het weekend. Het jeugdhuis is ten hoogste vier weken per jaar gesloten.*
- *De werking van het jeugdhuis vindt plaats in een accommodatie die aangepast is aan de georganiseerde activiteiten. Het jeugdhuis beschikt daarbij over een afzonderlijke ontmoetingsruimte, een activiteitenruimte en een secretariaatsruimte.*
- *Uit de statuten, het huishoudelijk reglement en de werking blijkt dat het jeugdhuis en zijn activiteiten open staan voor*

alle jongeren, zonder onderscheid naar geslacht, seksuele geaardheid, etniciteit, handicap, opleiding, levensbeschouwing en sociaaleconomische positie.

- *Het jeugdhuis beschikt over een algemene vergadering van ten minste twintig stemgerechtigde leden, waarvan ten minste tien leden jonger zijn dan dertig jaar.*
- *Het is werkgever van ten minste een halftijds personeelslid, gefinancierd met andere middelen dan de subsidies die toegekend zijn met toepassing van dit besluit.*
- *Het jeugdhuis beschikt over een voor iedere burger toegankelijk digitaal medium waarmee het jeugdhuis communiceert over de georganiseerde activiteiten, zijn openingsuren en zijn doelstellingen.*

Met de keuze om de projectmiddelen ter beschikking te stellen voor jeugdhuisen die al een halftijds tewerkgestelde in dienst hadden, koos Pascal Smet er in 2013 expliciet voor om verder in te zetten op professionalisering van jeugdhuisen en het maatschappelijk en pedagogisch project van het jeugdhuiswerk verder te versterken, te verbreden en te verdiepen. Onrechtstreeks werden lokale besturen ook uitgedaagd om basistewerkstelling te subsidiëren om op die manier het recht te openen om te kunnen intekenen op deze projectlijn.

In deze regelgeving werd ook de rol van de algemene vergadering uitgelicht als participatie-orgaan bij uitstek: de AV is de plek waar een brede groep jongeren hun stem kunnen laten horen over het jeugdhuis.

Impact op de sector

Vanaf september 2013 konden jeugdhuisen intekenen op de vernieuwde regelgeving waarmee ze elk jaar maximaal twee projectaanvragen konden indienen voor een project rond ondernemerschap en/of artistieke expressie: per project maximaal 40.000 euro voor personeelsmiddelen en nog eens 5.000 euro voor werkingskosten. Dat betekende in de praktijk dat ze maximaal twee voltijdse medewerkers konden aanwerven voor twee projecten.

De aanvraagprocedure stimuleerde jeugdhuisen om bij de ontwikkeling van hun project jongeren te betrekken, om partners te zoeken en om inhoudelijk na te denken, niet alleen over morgen en volgende week, ook over volgend jaar en de jaren nadien. Laat dat één van de grootste veranderingen zijn die de bovenlokale projecten met zich hebben meegebracht.

Tussen 2014 en 2019 steeg het budget en het aantal jeugdhuisen dat gesubsidieerd werd via de nieuwe regelgeving.

In 2014 gingen 42 projecten van start. Goed voor 27 artistieke projecten en 15 ondernemersprojecten in 35 jeugdhuisen en een subsidiebedrag van 1.874.695 euro. In 2019 zijn er 83 projecten. Goed voor 47 artistieke projecten en 36 ondernemersprojecten in 49 jeugdhuisen, een bedrag van 3.474.500 euro. Op zes jaar tijd kunnen we dus spreken van een quasi verdubbeling van het budget.

Zes jaar na datum zien we vooral dat de projecten heel wat nieuwe inhouden en mogelijkheden hebben gecreëerd. Het nieuwe verhaal heeft *serieux* gegeven aan het jeugdhuis en in de buurt of stad heeft het de appreciatie van jeugdhuisen alleen maar doen toenemen. Meer dan vroeger vinden ook meisjes en andere doelgroepen er hun weg naartoe. De *mancaves* van weleer worden stilaan meer divers.

Pleinen en leegstaande ruimtes worden bezet, musea overgenomen, jeugdhuisen zetten straffe samenwerkingen op met partners en ook met elkaar, ze vinden een nieuwe adem in samenwerkingen met lokale partners uit verschillende domeinen. Ze meten zichzelf ook een nieuwe rol aan in het lokaal jeugdwerk.

2 / 2020-2023: waar gaan we naartoe?

In 2016 werd de regelgeving samen met de sector een eerste keer geëvalueerd. In eerste instantie werd het bestaande uitvoeringsbesluit onder handen genomen. Het ging dan onder andere over een andere definiëring van het aantal openings-

uren, het aantal leden in de algemene vergadering en de digitale communicatie.

Sven Gatz (die de nieuwe minister van jeugd werd in 2014) koos er na overleg met de sector voor om een aantal basiscriteria meer flexibel in te vullen: de oppervlakte van het jeugdhuis werd geschrapt, het verplichte aantal jongeren in de algemene vergadering werd aangepast, een eigen website werd niet meer verplicht en Extern Verzelfstandigde Agentschappen (EVA's, in dit geval vzw's opgericht vanuit de lokale overheid) werden niet langer uitgesloten en konden dus intekenen op de bovenlokale projecten. Dit bood dus extra mogelijkheden voor lokale overheden.

Jeugdhuisen gaven bij de consultatieronde in 2016 duidelijk aan dat deze veranderingen niet voldoende waren om het bestaande reglement écht op maat van jeugdhuisen te schrijven. Een veelgehoorde vraag was in elk geval het inbouwen van meer rechtszekerheid voor jeugdhuisen.

Hoewel dit in het uitvoeringsbesluit werd ingebouwd door jeugdhuisen die al worden gesubsidieerd voorrang te geven op nieuwe aanvragers, vonden jeugdhuisbesturen en projectmedewerkers het toch belangrijk om verder dan één jaar te kunnen plannen: meer zekerheid, ook wat betreft tewerkstelling.

Daarnaast was er ook een budgettaire kwestie: het budget van 45.000 euro per project werd enerzijds snel te krap voor jeugdhuismedewerkers met een zekere anciënniteit, anderzijds gaf de strakke verdeling tussen personeelsmiddelen (40.000 euro) en werkingsmiddelen (5.000 euro) onvoldoende flexibiliteit.

Verder gaven jeugdhuisen ook aan dat het jaarlijks aanvragen en verantwoorden van subsidies te veel administratieve druk legt op de jeugdhuiswerkers. Het aanvraagdossier werd ingediend in juni, in maart van het daaropvolgende jaar moesten jeugdhuisen hun afrekeningsdossier indienen. In de praktijk zorgde dit er voor dat drie maanden na het indienen van het werkingsverslag, een nieuw aanvraagdossier moest worden ingediend.

Tot slot zagen we in de praktijk dat de thema's artistieke expressie en ondernemerschap vaak in elkaar overliepen en dat ook projecten met een minder artistiek of ondernemend karakter, toch zeer relevant waren voor het jeugdhuis en de buurt. Een verbreding drong zich op. De hertekening van een aantal andere beleidslijnen vormde tenslotte de aanleiding om ook de regelgeving voor jeugdhuisen grondig onder handen te nemen.

Na veelvuldig overleg tussen de sector, het brede jeugdwerkveld en het agentschap Jeugd, werden in de loop van 2017 en 2018 de krijtlijnen voor een nieuw decreet bovenlokaal jeugdwerk duidelijk. De DAC-middelen zouden samen met middelen die vrijkwamen uit de gesco-statuten en een aantal provinciale subsidielijnen bundelen om vier types organisaties te ondersteunen en te worden gebundeld in een nieuw decreet (*decreet van 22 december 2017 houdende de subsidiëring van bovenlokaal jeugdwerk, jeugdhuisen en jeugdwerk voor bijzondere doelgroepen*).

- **Geprofessionaliseerde jeugdhuisen die inspelen op prioriteiten van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid**
- Geprofessionaliseerd jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren
- Bovenlokaal jeugdwerk met kinderen en jongeren met een handicap
- Intergemeentelijke projectverenigingen die de samenwerking en de netwerking stimuleren tussen de lokale besturen en de jeugdverenigingen binnen hun werkingsgebied

Het nieuw decreet bedient dus verschillende werksoorten. De lijn 'geprofessionaliseerde jeugdhuisen die inspelen op prioriteiten van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid' is de vertaling van het uitvoeringsbesluit en ondersteunt jeugdhuisen op een meer structurele manier.

Wat verandert er in 2020?

2019 is het laatste jaar waarin jeugdhuizen worden ondersteund op de oude manier: ze dienden in juni 2018 hun aanvraagdossier in en voeren tussen januari en december 2019 hun projecten uit.

In juni 2019 dienen ze een nieuwe aanvraag in, voor de vierjarige periode 2020-2023. Hieronder vatten we de belangrijkste veranderingen samen:

- **Structurele subsidiëring**

De jeugdhuizen dienen geen projectdossiers meer in, maar tekenen in op structurele subsidies met een looptijd van vier jaar. Dat geeft meer rechtszekerheid: bij goedkeuring weten jeugdhuizen dat ze minstens tot 2023 verzekerd zijn van hun middelen.

- **Hogere budgetten**

Voor 2020 kunnen jeugdhuizen 100.000 euro per jaar aanvragen. Tot 2019 konden jeugdhuizen maximaal twee projectdossiers indienen voor 45.000 euro per project.

- **Enveloppesubsidiëring**

De nieuwe manier van subsidiëren voorziet in 'enveloppesubsidiëring'. Jeugdhuizen kunnen de middelen die ze ter beschikking hebben vrij inzetten. Er is dus geen strikte verdeling meer tussen werkings- en personeelskosten, zoals dat in het oude systeem wel het geval was. Jeugdhuizen konden daar maximaal 40.000 euro per jaar inzetten op personeel en maximaal 5.000 op werkingsmiddelen.

- **Minder administratieve last**

Jeugdhuizen dienen in het nieuwe systeem één keer per vier jaar een aanvraag te doen, in dit geval in juni 2019. Daarnaast dienen ze in maart 2022 een tussentijdse voortgangsnota in, waarin ze een afrekening zullen maken voor de eerste twee jaar van de beleidsperiode. Tot slot wordt een afrekening gemaakt na het aflopen van de beleidsperiode, in maart 2024.

- **Uitbreiding van de beleidsprioriteiten**

Er wordt verder gewerkt op de bestaande sporen rond artistieke expressie en ondernemerschap. Wel werd ervoor gekozen om ondernemerschap breder in te vullen, door te kiezen voor de term 'ondernemerszin'.

Daarnaast werd er ook een nieuw spoor in het leven geroepen rond 'sociale cohesie'. Daarmee kunnen jeugdhuizen heel wat verschillende richtingen uit, al is het duidelijk dat hier gekozen wordt om in te zetten op gemeenschapsvorming, buurtontwikkeling ...

In de praktijk zien we ook in de huidige projecten heel wat beweging in die richting.

3 / Tot slot

In zes jaar maakte de sector dus een gigantische evolutie door. De bovenlokale projecten en het vervolgverhaal daarop daagden jeugdhuizen uit om zowel zakelijk als inhoudelijk meer vooruit te denken. Het bracht een scherpere inhoudelijke focus met zich mee en vergde ook organisatorisch extra inspanningen.

We kunnen spreken van een grondige professionalisering. Niet alleen het tewerkstellingsvolume in de sector ging erop vooruit, ook de achterliggende processen, de samenwerking met partners en de lokale overheid werden naar een hoger niveau getild.

2020 betekent opnieuw een grote transitie voor de sector, met een beleidsplan dat vier jaar zal overspannen. Opnieuw zal dit niet alleen inhoudelijk maar ook zakelijk een grote omwenteling met zich meebrengen.

Eind 2023 zullen jeugdhuizen tien jaar actief zijn als bovenlokale spelers. Vermoedelijk kunnen we op dat moment opnieuw terugkijken naar een sector die verder is gegroeid, geëvolueerd en geprofessionaliseerd.

6 JAAR BOVENLOKALE PROJECTEN IN JEUGDHUIZEN

Interview

De bovenlokale projecten in jeugdhuisen zijn intussen aan hun zesde – en laatste – jaargang bezig. Het DAC-decreet waaruit deze projecten worden gefinancierd, houdt eind 2019 op te bestaan en wordt vervangen door het hoofdstuk voor jeugdhuisen in het nieuwe decreet bovenlokaal jeugdwerk, voluit het “decreet houdende de subsidiëring van bovenlokaal jeugdwerk, jeugdhuisen en jeugdwerk voor bijzondere doelgroepen van 27 oktober 2017”.

De bovenlokale projecten brachten een grote verandering teweeg binnen de jeugdhuissector en binnen Formaat. We zitten aan tafel met een aantal mensen die de transitie van de sector van nabij opvolgden, zowel vóór de komst van de projecten als tijdens.

Kan je iets vertellen over de beginperiode van de projecten?

Tom Willox: “In de periode 2010-2011 werd duidelijk dat het DAC-decreet zoals het bestond, zou worden omgevormd tot iets nieuws. Op dat moment werden ongeveer 30 jeugdhuisen gefinancierd via dat decreet: het voorzag in tewerkstellings-subsidies die werden ingezet voor jeugdhuismedewerkers. In de praktijk werden met die middelen ook heel wat logistieke en administratieve jobs gefinancierd: administratief medewerkers, poetspersoneel, onderhoudspersoneel ... Het was duidelijk dat de overheid die middelen anders wou inzetten, op welke manier was minder duidelijk.”

“Dat creëerde heel wat onrust en paniek in de sector. Wat zou er dan wél gebeuren met die middelen? En zou die verandering de sector wel goed doen? Jeugdhuisen gaven ons het signaal dat ze er absoluut geen goed oog in hadden.”

“Gelukkig gaf de administratie jeugd vanuit de Vlaamse overheid (onder toenmalig minister van jeugd Pascal Smet) ook aan dat ze deze middelen binnen de sector wilden houden. Toch was de hele verandering best een uitdaging, niet alleen voor de sector, ook voor Formaat. Er moest worden onderhandeld over nieuwe regelgeving, de sector moest zo goed mogelijk betrokken en vertegenwoordigd worden terwijl het natuurlijk ging over een ingrijpende verandering. Het werd ook best een emotionele kwestie: jeugdhuisen verloren medewerkers, mensen verloren hun jobs en het was nog niet helemaal duidelijk wat er in de plaats kwam.”

“In 2012 moest het plots snel gaan en werd er gewerkt aan een voorstel voor een herwerking van het bestaand tewerkstellingsdecreet via een uitvoeringsbesluit. Maar daarbij moesten natuurlijk ook heel wat compromissen gesloten worden. Niet alleen binnen de jeugdhuissector, ook

in het parlement werd het hele dossier uitvoerig besproken.”

Pieter Quaghebeur: “Het grootste zichtbare werk is eigenlijk gebeurd in 2013. Jeugdhuisen moesten voor het eerst een projectdossier indienen voor één jaar, waarin ze een project voorstelden voor 2014. Daarbij moesten ze nadenken over wat ze wilden doen, maar ook hoe ze jongeren zouden betrekken, nieuwe doelgroepen zouden bereiken, over hoe ze zouden samenwerken met partners ...”

“Voor jeugdhuisen was dat iets nieuws. Vanuit Formaat hebben we toen een heuse campagne opgezet, niet alleen om jeugdhuisen te ondersteunen bij het schrijven van die dossiers, maar ook om nieuwe jeugdhuiswerkers aan te werven.”

Pieter Quaghebeur werkte bij Formaat tussen 2011 en 2014, toen de nieuwe regelgeving ‘bovenlokale projecten voor jeugdhuisen’ vorm kreeg. Vandaag is hij coördinator bij das Kunst.

Roxanne Cox werkte van 2014 tot 2017 als projectmedewerker artistieke expressie bij Jeugdcentrum Vizit in Wilrijk en werkt nu bij Formaat als ondersteuner voor jeugdhuisen met een bovenlokaal project.

Sean Hendrix werkte van 2013 tot 2018 bij Jeugdhuis Govio in Kalmthout, eerst als verantwoordelijke voor de dagelijkse werking en daarna als projectmedewerker ondernemerschap. Van 2016 tot 2018 was hij ook voorzitter van Haven.

Tom Willox is algemeen directeur van Formaat en volgde de verschillende transities van nabij op.

Ken Van Roose maakte de opstart van de eerste bovenlokale projecten mee in 2014 en werkt sinds 2014 voor Formaat. Hij was betrokken bij de gesprekken rond de ontwikkeling van het nieuw decreet bovenlokaal jeugdwerk voor het hoofdstuk jeugdhuisen.

DOOR TE WERKEN MET TEAMS KAN JE NIET ALLEEN MEER DOEN, JE KAN OOK BREDER WERKEN EN INZETTEN OP INHOUDELIJKE THEMA'S

Pieter Quaghebeur

“De meeste van de aanvragen in 2013 werden goedgekeurd. Dat betekende dat er in meer dan 30 jeugdhuizen nieuwe medewerkers konden aangevraagd worden. Bovendien ging het niet meer om de traditionele beroepskrachten, maar over mensen die iets wisten over ondernemerschap of over artistieke expressie.”

“Het werkgeverschap, het idee dat jeugdhuizen werkgever zijn van een of meerdere personeelsleden, kwam daardoor weer hoger op de agenda. Plots kreeg je in heel Vlaanderen jeugdhuizen die meerdere personeelsleden tewerkstelden die verschillende dingen deden. Dat werkgeverschap is altijd een uitdaging gebleven: het is voor kleine jongerenorganisaties zoals jeugdhuizen nu eenmaal niet zo evident om die rol als werkgever op te nemen.”

“Tegelijkertijd heeft het ook heel wat voordelen gehad: Waar vóór de verandering beroepskrachten vaak alleen zaten, kreeg je nu kleine teams. Met die teams kan je niet alleen meer doen, je kan ook veel breder gaan werken. Zeker door in te zetten op inhoudelijke thema's.”

Roxanne Cox: “De vacature voor artistiek projectmedewerker in Jeugdcentrum Vazit trok mij al bij het lezen enorm aan. Het was iets nieuws: kunst, jongeren, in de vrije tijd, het jeugdhuis als vrijhaven. Ik solliciteerde en begon aan een job in een jeugdhuis terwijl ik zelf niets van jeugdhuizen af wist. Dat je er ook als jongere zelf projecten kon realiseren was me niet duidelijk.”

“Ik zag het meteen groots en wilde heel Wilrijk betrekken. Het duurde best een tijd voor we serieus werden genomen als kunsteducatieve hub. Maar we probeerden heel wat dingen zowel binnen als buiten het jeugdhuis. Meer en meer begon de omgeving van het jeugdcentrum in te zien dat wat er daar gebeurde wel eens waardevol kon zijn.

In de zomer van mijn eerste werkjaar pakte Jeugdcentrum Vazit uit met een maand lange zomerbar waar van alles gebeurde. Dat zorgde ervoor dat zowel Vazit als het project extra naam bekendheid kregen.”

Waarom werd er gekozen voor de thema's artistieke expressie en ondernemerschap?

Tom Willox: “Formaat en de Vlaamse overheid kwamen al snel tot de ambitie om jeugdhuizen uit te dagen om veel breder te werken en meer te doen dan enkel ontmoeting, feest en fuif.

Samen met de sector werd toen een lijst gemaakt met de sterktes van jeugdhuizen. Die vertrok vanuit wat jeugdhuizen op dat moment al deden.”

“Cultuur was een logische keuze: jeugdhuizen hebben een lange traditie in werken met en rond kunst en cultuur. De vraag was vooral hoe jeugdhuizen daar nog verder in konden evolueren. En omdat jeugdhuizen vaak cultuur aanbieden via een receptief aanbod, was het logisch om hen uit te dagen om een meer activerend aanbod te maken: in plaats van deelnemen aan en enkel consumeren van bijvoorbeeld optredens, werd de vertaling gemaakt naar een aanbod dat meer gericht was op actieve kunstbeoefening. Zo kwam de nadruk sterk te liggen op creatie en educatie.”

Pieter Quaghebeur: “Ondernemerschap was een moeilijkere keuze om te maken. Dat stond ook wel op de longlist, alleen was het niet altijd zo duidelijk wat dat ondernemerschap nu precies betekende. Natuurlijk is ook dat een logische keuze: door de dingen die ze doen zijn jongeren in jeugdhuizen per definitie ondernemend. Al wilden we het begrip wel veel breder invullen en dat ondernemerschap ook los zien van activiteiten in het jeugdhuis.”

“Pascal Smet, de toenmalige minister van jeugd, vond het idee rond ondernemerschap interessant en pikte dit op. Om hier goed rond te kunnen werken, moesten we ook verder kijken dan wat we kenden en een netwerk bouwen met partners uit andere sectoren. Natuurlijk was dat bij artistieke expressie ook zo, al bevindt een sector zoals cultuur of kunsteducatie zich dichterbij het jeugdhuiswerk dan ondernemerschap. Ook sport lag toen bijvoorbeeld op tafel, maar heeft het niet gehaald.”

Sean Hendrickx: “Jeugdhuis Govio had altijd al heel hard de focus gelegd op het activerende karakter van de werking waarvan jongeren steeds het

JEUGDHUISWERK GEEFT ONDERNEMENDE JONGEREN VAAK HET NODIGE ZELFVERTROUWEN OM ZELF IETS OP POTEN TE ZETTEN

Sean Hendrickx

leeuwendeel op hun schouders droegen. Ondernemerschap – of breder: ondernemerszin – was daarom een logisch verlengstuk aan het jeugdhuis. Toen ik vanuit het jeugdhuis ging spreken met oud-leden die werken als zelfstandig ondernemer, kwam daar ook duidelijk uit dat de ervaring in het jeugdhuis hen het nodige zelfvertrouwen gaf om zelf iets op poten te zetten.”

Wat hebben de projecten volgens jullie teweeggebracht?

Roxanne Cox: “In Wilrijk kreeg het Jeugdcentrum via het project uitlopers in heel het district. Op de festiviteiten die er plaatsvinden, op zelf georganiseerde festiviteiten, in een tweede locatie met een kunstwerkplaats en een derde locatie met een moestuin voor mensen uit de buurt. Partners komen zelf naar Jeugdcentrum Vízit en het lokaal bestuur is Jeugdcentrum Vízit zeer goed gezind.”

“Wat ik merk, ook op andere plaatsen, is dat jeugdhuisen echt meer gezien worden als partner bij andere sectoren. Er worden samenwerkingen opgezet met cultuurcentra, festivals ... en zelfs musea. Voor de bovenlokale projecten er waren, was dat veel minder het geval. We moesten zelf gaan aankloppen en kregen vaak de deur in ons gezicht. Je vindt als jeugdhuis met een bovenlokaal project dus ook veel makkelijker partners om mee samen te werken.”

“De vraag is natuurlijk wat de échte reden is om dat te doen. Is het omdat er expertise aanwezig is rond het werken met jongeren? Of is het eerder omdat er gezocht wordt naar manieren om jongeren te bereiken? Jeugdhuisen moeten hierover durven waken – wanneer het over samenwerking gaat, moeten de inspanningen van twee kanten komen.”

“Iets anders gaat over de manier waarop jongeren worden betrokken. Toen ik bij Vízit begon te werken, was er nog helemaal niet de reflex om te kijken naar wat jongeren nu eigenlijk echt bezighoudt en hen te bevragen. Niet alleen binnen het jeugdhuis maar ook daarbuiten. Dat was ook zo in andere jeugdhuisen. Vandaag is het evident dat je vóór je aan iets begint, met jongeren gaat spreken. Dat is denk ik één van de belangrijkste veranderingen.”

Pieter Quaghebeur: “Ik ben vandaag coördinator van *das Kunst*, een landelijke organisatie die werkt rond kunst- en cultuureducatie. Bij ons werken allemaal jonge mensen tussen 20 en 30 jaar. Vandaag is het voor hen heel logisch dat jeugdhuisen bezig zijn met actieve kunst- en cultuurbeleving.

Dat was tien jaar geleden helemaal niet het geval. Die evolutie is zeker toe te schrijven aan de bovenlokale projecten.”

DE PROJECTEN ZORGEN ER VOOR DAT JEUGDHUISSEN VEEL MEER GEZIEN WORDEN ALS WAARDEVOLLE PARTNER BIJ ANDERE SECTOREN ZOALS CULTUUR

Roxanne Cox

DE PROJECTEN HEBBEN
GEZORGD VOOR EEN
VERBREDING VAN HET VELD.
DAT DAAGT GEVESTIGDE
JEUGDHUIZEN UIT OM VERDER
TE KIJKEN

Ken Van Roose

“Maar ook ‘werken in het jeugdhuis’ is veel aantrekkelijker geworden dan vroeger. Werken in een jeugdhuis met een bovenlokaal project of werken als projectmedewerker is veel meer dan enkel werken als beroepskracht of als traditioneel educatief medewerker.”

Ken Van Roose: “Wat mij opviel was dat er bij die eerste generatie projectmedewerkers heel wat profielen zaten die niet noodzakelijk waren opgeleid als ‘sociaal-cultureel werker’, wat toch wel het meest voorkomende diploma blijft voor jeugdhuiswerkers. Dat is de voorbije jaren denk ik ook alleen maar toegenomen. Mensen met een achtergrond in de kunsten solliciteren op die jobs, maar ook mensen met een meer economisch profiel, wanneer het dan gaat over ondernemerschap.”

“Verder vind ik ook de instroom van organisaties die er niet noodzakelijk uitzien als een traditioneel jeugdhuis interessant. Denk maar aan De Storate, Bolwerk, Kavka, Het Bos, Nerdlab, Kinky Star, Jeugdhuis Leuven ...”

“Deze nieuwe jeugdhuisen zorgen voor een verbreding van het veld, en het zijn ook net die spelers die de meer gevestigde jeugdhuisen uitdagen om verder te kijken. Naar de toekomst denk ik dat we dit alleen maar meer zullen zien. Tegelijk is dit wel een uitdaging: hoe zorgen we er voor dat de term ‘jeugdhuis’ niet helemaal

uitgehoud geraakt door organisaties die zo’n subsidiepot vooral zien als een bron van extra inkomsten?”

Sean Hendrickx: “De grootste verandering die ik in Govio opmerkte was dat er ineens een groep vrijwilligers aan tafel zat die daarvoor misschien al wel eens kwam feesten in het jeugdhuis, maar nooit een actieve rol in de organisatie had gespeeld voordat het project er was: een minionderneming onder de vleugels van het jeugdhuis die voornamelijk de focus legt op 3D-mapping, visuals, grafisch ontwerp ... Dit trok een hoop creatieve profielen aan, die ook nog eens van buiten de gemeentegrenzen kwamen. Na 4 jaar stond er een zelfstandige ploeg waarvan sommigen ook verder doorgroeien in de organisatie en deelnemen aan het bestuur.”

Wat heeft jullie nog positief verrast?

Tom Willox: “Het is zeker zo dat de job als jeugdwerker opnieuw meer betekenis heeft gekregen. Mensen zijn opnieuw fier om te kunnen zeggen dat ze jeugdwerker zijn. Dat is niet alleen de verdienste van de bovenlokale projecten, maar het heeft er zeker wel aan bijgedragen.”

“Voor mij is de grootste verrassing dat de financiering vanuit Vlaanderen de voorbije zes jaar quasi is verdub-

beld. Dus ook het aantal projecten en de daarbij horende tewerkstelling. De middelen zijn blijven groeien. Dat bevestigt dat de Vlaamse overheid, administratie én politiek geloven in jeugdhuiswerk. De projecten brengen ook lokaal heel wat in beweging.”

“Verder ben ik ook tevreden over de keuze om voor de nieuwe regelgeving ook ‘sociale cohesie’ als thema op te nemen. Dit is altijd al een achterliggend thema geweest, wanneer we de projecten die in jeugdhuisen worden georganiseerd van dichtbij bekijken. Nu wordt het werken in en samen met een lokaal netwerk ook ingeschreven in het beleid. Jeugdhuisen worden uitgedaagd om naar buiten te komen.”

Roxanne Cox: “De jeugdhuisen vullen naar mijn aanvoelen een gat dat er al langer was.

Je hebt jeugdverenigingen en academies, er zijn creatieve workshops die je kan volgen bij musea en andere organisaties ... Maar wat met die jongeren die geen idee hebben van wat ze willen doen? Of die zich niet kunnen of willen engageren om elke week op een vast tijdstip ergens te zijn om een jaar lang rond dezelfde methodiek te werken in hetzelfde medium? Jeugdhuisen stellen hun deuren meer dan ooit open voor deze jongeren. Via de projecten leren jongeren bovendien vier belangrijke vaardigheden: communiceren, samenwerken, kritisch denken en creativiteit.”

Sean Hendrickx: “Ik vind het enorm positief dat jeugdhuisen echt de vrijheid en middelen hebben gekregen om te experimenteren met andere thema’s en methodieken. Het zijn altijd al plekken geweest waar jonge ideeën konden ontstaan en dat werd via de projectsubsidies versterkt. Ik denk ook dat dit naar de toekomst heel belangrijk zal blijven: een plek waar jongeren niet alleen zaken op de agenda kunnen zetten maar ook een bredere werking kunnen creëren rond hun eigen initiatieven.”

Welke kansen zien jullie voor de toekomst?

Tom Willox: “Als we de lopende projecten op de kaart van Vlaanderen zetten, zitten we nog met een paar blinde vlekken. Er zijn een paar plekken waar heel wat projecten dicht bij elkaar zitten, zoals delen van Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Daartegenover is er nog heel wat werk aan de winkel in Vlaams Brabant, West-Vlaanderen en Limburg.”

“Meer spreiding is dus zeker een uitdaging. Al zit de grootste hefboom bij steden en gemeenten: als zij jeugdhuisen kunnen helpen om in orde te zijn met de basisvoorwaarden rond tewerkstelling en infrastructuur kunnen deze jeugdhuisen ook indienen op het nieuw decreet. Die boodschap is nog niet overal doorgekomen. Al zien we dat er zeker ook grote bewegingen zijn gemaakt”

Pieter Quaghebeur: “De nieuwe regelgeving voorziet in grotere budgetten die gespreid worden over vier jaar. Dat biedt natuurlijk meer zekerheid. Maar rond zakelijk beheer en werkgeverschap zie ik hier zeker een uitdaging. De overstap naar éénjarige projecten was voor jeugdhuisen best al heftig. Met de komst van de nieuwe regeling zal dit alleen maar verder toenemen.”

DE PROJECTEN HEBBEN DE JOB ALS JEUGDHUISWERKER OPNIEUW MEER BETEKENIS GEGEVEN. MENSEN ZIJN OPNIEUW FIER OM TE KUNNEN ZEGGEN DAT ZE IN HET JEUGDHUIS WERKEN

Tom Willox

“De overheid engageert zich door meer zekerheid en grotere bedragen te geven. Dat is positief. Maar we kunnen verwachten dat de overheid kwaliteit verwacht in ruil. De bestaande, maar ook de nieuwe regelgeving heeft als voordeel dat jeugdhuisen de kans krijgen om traag te groeien en veel dingen te proberen.”

“Tegelijkertijd moeten we er waakzaam op blijven dat jeugdhuisen niet inslapen en op hun lauweren rusten. We mogen niet terug naar vroeger waar de subsidies eigenlijk niet werden ingezet voor jeugdwerk maar om jeugdhuisen ‘proper’ te houden.”

“Formaat heeft hier zeker een rol in te spelen, dat is ook wat de organisatie de afgelopen jaren heeft gedaan bij de opstart en uiteindelijk ook de groei van de bovenlokale projecten.”

Tom Willox: “Het netwerk rond jeugdhuisen is belangrijk geweest bij de opstart. Dat netwerk bestond niet altijd. We hebben daar in het begin sterk op ingezet en jeugdhuisen echt aan tafel gezet met spelers die iets te vertellen hadden over kunsteducatie of rond ondernemerschap. Dat heeft heel wat opgeleverd. Ook nu willen we daar verder op inzetten met de nieuwe lijn rond sociale cohesie.”

www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugdhuisen.aspx

LENNERT VORSSELMANS

PROFESSIONALISERING IN HET JEUGDHUIS – YES PLEASE!

Interview

Lennert Vorsselmans is lid van de RaaT van Formaat en bestuurslid bij jeugdhuis Malmejo in Malle.

Als bestuurder in een vrijwillig jeugdhuis kwam ik weinig in contact met professionals in jeugdhuizen. Mijn eigen jeugdhuis draait ook al 50 jaar zonder beroepskracht. Een jeugdhuis met een beroepskracht was voor mij dus vooral een 'ver-van-mijn-bed-show'. Toch zie ik heel wat argumenten om net wél te kiezen voor een beroepskracht. Denk maar aan de toenemende administratieve druk en de toenemende vraag naar een kwalitatief pedagogisch programma voor verschillende doelgroepen. Door de laatste jaren in contact te komen met andere niet- en wel geprofessionaliseerde jeugdhuizen ben ik ervan overtuigd dat professionalisering in de toekomst heel wat kan betekenen binnen de jeugdhuissector.

Een beroepskracht brengt deskundigheid, nieuwe ideeën en een netwerk mee dat hij kan inzetten voor de jongeren en het jeugdhuis. Ook het mee opvangen van de administratieve druk en het creëren van inhoudelijke ruimte voor verdieping en verbreding kunnen behoren tot de kerntaak van de professional. Jeugdhuizen die deze vraag naar verdieping hebben, kunnen worden meegenomen in een traject dat uiteindelijk leidt naar professionalisering via het aanwerven van een beroepskracht.

Professionalisering vraagt engagement van vrijwilligers maar zorgt er ook voor dat het jeugdhuis breder kan werken dan enkel rond ontmoeting. Een beroepskracht kan een meerwaarde bieden voor het pedagogisch en educatief project van het jeugdhuis. Jeugdhuizen worden dan versterkt als plaats waar een diverse groep jongeren zichzelf, samen met anderen, kan ontwikkelen en ontplooiën. Bovendien kan de professional ook de diversiteit van het aanbod mee bewaken.

Toch mogen we ook de uitdagingen en valkuilen die professionalisering met zich meebrengt niet vergeten. Professionalisering van jeugdhuiswerk schept ook hogere verwachtingen en eisen vanuit het beleid. De stelling dat jeugdhuiswerk onafhankelijk moet kunnen werken kan hierdoor aan kracht inboeten. De middelen voor beroepskrachten komen immers vooral van het lokaal of Vlaams bestuur. Het risico bestaat dat de overheid zich op die manier sterker kan inlaten met het inhoudelijk programma van jeugdhuiswerk. Terwijl de inhoudelijke invulling van het jeugdhuis, maar ook de manier waarop een beroepskracht wordt ingezet, in handen van de jongeren moet blijven. Jongeren moeten dé eigenaar blijven van het jeugdhuis.

Het is niet evident om een exacte parameter vast te stellen om te beslissen of er wel of niet een beroeps-

EEN BEROEPSKRACHT BRENGT
DESKUNDIGHEID, NIEUWE
IDEEËN EN EEN NETWERK
MEE DAT HIJ KAN INZETTEN
VOOR DE JONGEREN EN HET
JEUGDHUIS

kracht nodig is. Het is vooral belangrijk om de bredere context in rekening te brengen. Een inwonersaantal geeft een indicatie, maar een andere belangrijke factor is bijvoorbeeld het aantal schoolgaande jongeren. Malle is hier een voorbeeld van. Hoewel er een relatief klein inwonersaantal is (ongeveer 15 000), is er wel een schoolgemeenschap die 5500 jongeren bereikt, ook van buiten de gemeente. Deze groep en de uitdagingen die daarmee verbonden zijn, vormen dan een sterker argument voor professionalisering dan louter het aantal inwoners.

Daarnaast mogen we niet alle jeugdhuisen op een hoop gooien. Niet elk jeugdhuis heeft een beroepskracht nodig. Heel wat jeugdhuisen zijn net gebaat bij hun vrijwillig karakter. Professionalisering heeft plus- en minpunten. De beroepskracht heeft best wat macht en kan een grote impact hebben op de invulling en richting van het jeugdhuis. Er wordt bijvoorbeeld sterker ingezet op een inhoudelijk programma, waardoor het pure ontmoeten naar de achtergrond verdwijnt. De eigenheid van het jeugdhuis kan daardoor veranderen. Dat is op zich geen probleem, zolang er voldoende draagvlak is bij vrijwilligers. Als het draagvlak bij de vrijwilligers verdwijnt zal alles immers op de schouders van de professional vallen. We kunnen ons de vraag stellen of de beroepskracht zo'n grote inhoudelijke rol moet spelen, maar een betere vraag is vooral op welke manier de beroepskracht net zoveel mogelijk

NIET ELK JEUGDHUIS HEEFT
EEN BEROEPSKRACHT NODIG.
HEEL WAT JEUGDHUIZEN
ZIJN NET GEBAAKT BIJ HUN
VRIJWILLIG KARAKTER

PROFESSIONALISERING KAN ANTWOORD BIJEN OP DE GROTERE UITDAGINGEN DIE LEVEN IN EEN STEEDS COMPLEXER WORDENDE MAATSCHAPPIJ

bottom-up kan werken. Wanneer dit onvoldoende gebeurt, is er de kans dat er geen draagvlak meer is om het jeugdhuis draaiende te houden wanneer de beroepskracht verdwijnt. Het is een wankel evenwicht.

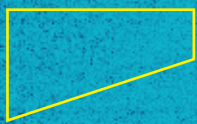
Het verhaal van professionalisering is dus complex. Toch geloof ik dat we professionalisering als een positieve evolutie moeten zien. De sector moet bewust zijn van valkuilen en uitdagingen en nadenken over manieren om duurzaam geprofessionaliseerd jeugdwerk uit te dragen. Dat is een gedeeld verhaal, tussen overheid, het jeugdhuis, vrijwilligers en beroepskrachten.

Professionalisering heeft zeker meerwaarde, op voorwaarde dat het een verhaal is waar iedereen sterker uitkomt. Een geprofessionaliseerd jeugdhuis is er één waar inhoud primeert boven het genereren van eigen inkomsten, waar jongeren zichzelf kunnen zijn en waar leren en ontwikkelen gebeurt vanuit de eigen interesse en eigen kracht. Professionalisering kan antwoord bieden op de grotere uitdagingen die leven in een steeds complexer wordende maatschappij. De vraag moet steeds zijn: 'Wat kan ons jeugdhuis nog méér betekenen voor jongeren én de lokale gemeenschap?'

JEUGDHUIS- WERK EN SUPER- DIVERSITEIT

Het debat rond diversiteit is in Vlaanderen al heel wat jaren aan de gang en staat prominent op de maatschappelijke agenda. Diversiteit was er altijd al, alleen wordt diversiteit complexer. Dat zorgt er voor dat praktijken van jeugdwerk en jeugdhuiswerk andere vormen hebben aangenomen.

Dat vraagt een andere blik wanneer we het hebben over het bereiken van jongeren. Er is al lang niet meer één identiteit die we kunnen bereiken via jeugdwerk en jeugdhuiswerk. Het gaat over verschillende groepen met verschillende achtergronden en verschillende noden en wensen, die verschillende manieren van werken vragen.

Dat heeft impact op de manier waarop we jongeren, jongereninitiatieven en jongerenorganisaties ondersteunen. Niet enkel vanuit Formaat, ook vanuit andere jeugdorganisaties en vanuit de lokale overheid.

1 / Superdiversiteit?

Tot eind jaren tachtig, voor de val van de Berlijnse Muur, was diversiteit een relatief helder begrip: wanneer we toen spraken over etnisch-culturele diversiteit, spraken we in Vlaanderen over een beperkt aantal bijkomende nationaliteiten en culturele gemeenschappen. Die kwamen vooral voort uit arbeidsgerelateerde migratie. De Italiaanse, Turkse en Marokkaanse gemeenschappen waren veruit de grootste en centreerden zich in de grotere steden (Gent, Antwerpen, Brussel) en in delen van Limburg.

De relatief eenvoudige configuratie zorgde er dus ook voor dat het – in theorie – voor het jeugdwerk en het jeugdhuiswerk relatief eenvoudig was om zich hierop te organiseren. Tot op heden vinden we heel wat jeugdhuisen en organisaties die zich vanuit deze gemeenschappen hebben ontwikkeld en die een aanbod creëren voor jongeren.

Vanaf 1989, met de val van de Berlijnse Muur, wordt de situatie minder eenduidig. Enerzijds is er een grote toename wat be-

treft het aantal nationaliteiten van nieuwkomers. Het gaat niet meer enkel over gastarbeiders met Italiaanse, Marokkaanse of Turkse roots. Er is heel wat migratie vanuit Oostbloklanden, maar ook vanuit de rest van de wereld.

Tegelijk zijn de motieven om te migreren veel meer uiteenlopend dan voor de val van de muur het geval was. Naast motieven die te maken hebben met bezoldigde activiteiten en familiale redenen, zijn er ook heel wat andere redenen. Zo zijn er humanitaire redenen, politieke redenen, redenen die te maken hebben met studies ... En ook binnen die motieven zijn er weer verschillende nuances te maken. Bovendien hebben we het hier dan nog enkel over zogenaamd legale migratie.

Dat betekent dat we een nieuwe term nodig hebben om de realiteit te vatten: er is diversiteit binnen de diversiteit. Dit wordt wel eens superdiversiteit genoemd.

Plots is de realiteit dus best complex geworden. Voor het jeugdwerk – maar ook voor andere sectoren – wordt het moeilijker om zich op die realiteit te organiseren. We hebben bovendien niet enkel te maken met diversiteit op etnisch niveau, ook andere eigenschappen komen bovendien voor en door jongeren: sociaaleconomische status, gender en genderidentiteit zijn wat dat betreft de meest voor de hand liggende domeinen om verschillen tussen mensen te benoemen.

1 / Intersectionaliteit als verbredende bril op diversiteit?

Superdiversiteit als begrip focust vooral op het etnische aspect van diversiteit en de kenmerken die met die etniciteit samenhangen. Het begrip schiet dus wat tekort om het hele maatschappelijke plaatje goed te kunnen vatten. Daarom is 'intersectionaliteit' een meer vruchtbare term.

Ze houdt immers rekening met een veel breder scala aan persoonlijke kenmerken. Het gaat dan niet alleen meer over de

klassieke etnisch-culturele achtergrond en socio-economische status, maar het gaat ook over geslacht en seksuele identiteit, politieke voorkeur, religie, mentale en fysieke gezondheid, leeftijd ...

We kunnen ons afvragen wat intersectionaliteit nu precies met jongeren, jeugdwerk en jeugdhuiswerk te maken heeft. Is het niet evident dat jeugdwerk en jeugdhuiswerk zich organiseren op verschillen? En dat dit vanzelf gebeurt?

Net hier wringt het schoentje. In theorie staat het jeugdwerk open voor 'alle jongeren'. Zo staat het bijvoorbeeld ook in het uitvoeringsbesluit rond bovenlokaal jeugdhuiswerk: *"Uit de statuten, het huishoudelijk reglement en de werking blijkt dat het jeugdhuis en zijn activiteiten open staan voor alle jongeren, zonder onderscheid naar geslacht, seksuele geaardheid, etniciteit, handicap, opleiding, levensbeschouwing en sociaaleconomische positie."* (Bron: gecoördineerde tekst van het decreet van 5 juli 2013)

Maar er is een groot verschil tussen het openstaan voor en het actief bewerkstelligen van diversiteit, superdiversiteit, intersectionaliteit in activiteiten voor en door jongeren, bij organisaties en bij overheden. We weten dat verschillen op verschillende vlakken ervoor kunnen zorgen dat je op verschillende niveaus minder kansen krijgt omwille van één of meerdere persoonskenmerken. In praktijk zien we dat specifieke doelgroepen en minderheden het moeilijker hebben om aansluiting te vinden, zowel bij organisaties als bij het beleid.

Als jongere die wil deelnemen gaat het dan over de toegang tot jeugdwerk, als jongere die iets wil organiseren of als jongerenorganisatie gaat het over toegang tot subsidies, infrastructuur en andere vormen van ondersteuning.

Dat gaat verder dan enkel deelnemen of toegang hebben. Voor jongeren gaat het over het kunnen deelnemen aan activiteiten die aangepast zijn aan hun interesses, hun leefwereld en hun capaciteiten. Voor jongeren die iets willen organiseren of jongerenorganisaties gaat het er dan over

of de ondersteuning vanuit de lokale overheid en andere beleidsinstrumenten zoals subsidies en infrastructuur zijn aangepast. Sluiten ze aan bij de manier waarop zij jeugdwerk willen organiseren?

We zien nog steeds dat heel wat jeugdwerk en jeugdwerkondersteuning vooral aangepast is aan de grootste gemene deler, maar niet aan meer specifieke vragen van jongeren en organisaties.

2 / Van regulier en doelgroepspecifiek jeugdwerk ...

We zullen het in de volgende paragraaf hebben over een nieuwe manier van kijken naar jeugdwerk (over centrum en periferie), als alternatief op de klassieke tweedeling tussen regulier en doelgroepspecifiek jeugdwerk.

In dit model werd er gesproken over een regulier circuit dat zich richt op 'alle' kinderen en jongeren en een doelgroepspecifiek aanbod dat zich richt op specifieke doelgroepen. Daarbij zijn die specifieke doelgroepen vanzelfsprekend ondervertegenwoordigd in het reguliere jeugdwerk en oververtegenwoordigd in doelgroepspecifieke werkingen. Wanneer we naar de jeugdhuissector kijken met deze bril, zouden we de sector kunnen indelen in 'klassieke middenklassejeugdhuizen' aan de ene kant en WMKJ's (werkingen voor en door kwetsbare kinderen en jongeren) aan de andere.

Die klassieke tweedeling geeft een aantal problemen. Enerzijds het feit dat deelname aan jeugdwerk voornamelijk in gescheiden circuits gebeurt. Anderzijds leeft op die manier ook het idee dat doelgroepspecifiek jeugdwerk een opstap is naar het reguliere jeugdwerk. Doelgroepspecifiek jeugdwerk wordt op die manier niet erkend in haar eigenheid en intrinsieke waarde, terwijl net dit jeugdwerk op zich zeer waardevol is. (Bron: *Visienota diversiteit in/en het jeugdwerk, De Ambrassade*)

3 / ... naar een centrum met een periferie

Formaat vindt (net als Demos en de Ambrassade) dat de klassieke tweedeling de complexiteit van het veld niet vat. Ze houdt weinig rekening met heel wat nieuwe vormen van jeugdwerk die de voorbije decennia zijn ontstaan. Er zijn de meer klassieke vormen van jeugdwerk zoals jeugdhuiswerk en jeugdbewegingswerk (die ook op hun beurt inspanningen doen rond diversiteit), er zijn WMKJ's, maar er zijn ook heel wat andere soorten organisaties. Het gaat dan over thematische organisaties, organisaties die zijn ontstaan vanuit een nood in een bepaalde buurt of gemeenschap, zelforganisaties van jongeren, organisaties die zijn ontstaan vanuit minderheden, zowel etnisch-cultureel als op vlak van andere lagen van de identiteit zoals gender en seksuele identiteit, politieke kleur, beperking, socio-economische status. Verder zien we ook organisaties die wel jeugdwerk aanbieden maar niet noodzakelijk vanuit de jeugdsector zelf. Wel vanuit aanpalende beleidsdomeinen zoals sport, werk, welzijn, onderwijs ...

Er is kortom heel wat jeugdwerk dat ontstaat buiten de bestaande, klassieke kaders. Dat jeugdwerk komt vanuit andere hoeken, ziet er anders uit en voelt ook anders aan, er gebeuren andere dingen, er zijn andere methodieken, andere activiteiten, de rol van jongeren is anders ... Het is te begrijpen dat (lokale) overheden en anderen niet altijd goed weten hoe ze met die nieuwe initiatieven moeten omgaan.

Dat is niet toevallig: het lokaal jeugdbeleid kreeg vooral vorm onder impuls van het decreet rond lokaal jeugdwerk uit 1993. We stellen vast dat heel wat lokale overheden nog steeds verder werken op die basis, die intussen niet meer aansluit bij de maatschappelijke realiteit van vandaag.

Een meer vruchtbare indeling dan die tussen regulier en doelgroepspecifiek jeugdwerk is degene die wordt gesuggereerd in de visienota rond diversiteit van de Ambrassade (*Visienota diversiteit in/en het jeugdwerk, De Ambrassade, 2018*). Daarin wordt gesproken over jeugdwerk dat zich

in het centrum bevindt en jeugdwerk dat zich in de periferie bevindt. Het gaat dan veel minder over een indeling op vlak van doelgroep, maar eerder over een continuum tussen het mainstream jeugdwerk dat zich in 'het centrum' bevindt en de groep initiatieven die zich eerder aan de rand van dat centrum, in de periferie bevinden.

Belangrijk is hier om te duiden wat 'het centrum' precies inhoudt.

In de visienota van de Ambrassade wordt dit als volgt gedefinieerd:

Organisaties in het centrum ontleen hun centrale plaats aan verschillende van deze kenmerken:

- ze genieten een grote naam bekendheid bij het grote publiek
- ze kennen een lange traditie
- ze hanteren een methodiek die hoog staat aangeschreven
- ze bereiken voornamelijk een sociaaleconomisch en sociaal-cultureel dominant publiek
- ze hebben een breed aanbod en/of beschikken over een sterk maatschappelijk netwerk met politieke invloed.

Organisaties die zich meer in de periferie van het jeugdwerk bevinden, beschikken niet of in veel mindere mate over deze kenmerken.

Belangrijk is ook om deze gedachte in het achterhoofd te houden:

In elke sector, en dus ook in het jeugdwerk, gaat er een zekere aantrekkingskracht uit van het centrum. De organisaties in het hart van het centrum lijken de norm te bepalen en zuigen steeds de (beleids)aandacht naar zich toe. Door het brede jeugdwerklandschap als centrum met periferie te bekijken, en dit landschap te relateren aan andere sectoren, krijgen we een andere bril om er naar te kijken.

Want voor kinderen en jongeren uit een kansengroep zijn de organisaties in de periferie van het jeugdwerkbeleid vaak heel relevant. Omdat ze bruggen bouwen naar sectoren waar deze kinderen en jongeren ondersteuning vinden, zoals welzijn en sectoren waar ze problemen ondervinden, zoals onderwijs of tewerkstelling.

Voor deze kinderen en jongeren is het bovendien ook niet relevant om de initiatieven waaraan zij deelnemen als 'specifiek' te benoemen. Voor hen is het 'bijzondere' gewoon en omgekeerd.

Deze kijk legt onvermijdelijk de link met andere discussies over de afbakening en definiëring van jeugdwerk.

[...]

Er zijn veel organisaties die mengvormen ontwikkelen. Zij beschouwen zichzelf vaak, ongeacht de discussie die anderen over hen voeren, als jeugdwerk. Voor hen is een semantische discussie dan ook zinloos.

Het gaat er dus vooral over om in te zien dat wie zich in het centrum bevindt, de norm bepaalt en de aandacht naar zich toe trekt. De norm kunnen we vertalen als 'de manier waarop jeugdwerk vandaag wordt georganiseerd en de methodieken die er worden gehanteerd', tegelijkertijd ook 'de manier waarop jeugdwerk wordt geëvalueerd'. Aandacht kunnen we vertalen in 'tijd voor inhoudelijke ondersteuning, subsidies en infrastructuur' – de basisvoorwaarden voor een bloeiend jeugdwerk.

De manier waarop jeugddiensten en jeugdambtenaren hun faciliteiten, subsidiekaders en ondersteuning aanbieden zijn voornamelijk afgestemd op de initiatieven die zich in het centrum bevinden. Dat is ook niet verwonderlijk. Het zijn de spelers in het centrum die voor een groot deel de agenda van bijvoorbeeld de jeugdraad bepalen en uiteindelijk dus ook invloed hebben op de manier waarop beschikbare middelen (tijd voor ondersteuning, subsidies, ruimte) zullen worden verdeeld en georganiseerd. Zij bepalen de kijk op jeugdwerk, bepalen mee wat het wel is en wat het niet is.

Wie zich níet in het centrum bevindt, kan dus mogelijk veel minder beroep doen op de beschikbare middelen: minder tijd, minder geld, minder ruimte, minder aandacht ... We kunnen twee redenen bedenken die verklaren waarom er voor nieuwe initiatieven en nieuwe vormen van jeugdwerk minder ruimte is:

- Nieuwe spelers zetten druk op de beschikbare middelen. Ze vragen immers toegang tot ruimte, tot middelen en inhoudelijke ondersteuning. We kunnen veronderstellen dat dit een bedreiging vormt voor bestaande initiatieven. Zeker als de beschikbare middelen niet meegroeien met de vraag daarnaar.

- Anderzijds gebeurt het vaak dat nieuwe bewegingen en nieuwe jongerenorganisaties er best anders uitzien dan het meer traditionele centrum. Ze worden niet altijd herkend, ook niet altijd erkend als jeugdwerk en hebben op die manier minder toegang tot die middelen die ze net nodig hebben om verder te kunnen groeien

Emancipatie is in die zin nodig en gaat over het creëren van (beleids)ruimte voor nieuwe en vernieuwende initiatieven, zodat ook zij toegang krijgen tot passende ondersteuning.

In onze visie gaat het dan niet enkel over herverdeling van bestaande budgetten, bestaande infrastructuur en bestaande tijd voor ondersteuning. Het gaat ook over het vergroten van de beschikbare middelen. Als er meer jongeren zijn, zullen er enerzijds vanzelf meer initiatieven ontstaan en aan de andere kant is er ook meer nood aan die initiatieven. Het is dus ook noodzakelijk dat de middelen meegroeien.

We vragen dus expliciet meer budget, meer ruimte en meer tijd voor ondersteuning, zodat zowel bestaande als nieuwe initiatieven de subsidies, ruimte en aandacht krijgen die ze verdienen. We zijn ons ervan bewust dat die middelen niet enkel vanuit het beleidsdomein jeugd moeten komen, de doelgroep loopt immers dwars door alle andere beleidsdomeinen heen. Ook bij die beleidsdomeinen liggen heel wat mogelijkheden.

2 / Kan jeugdwerk ongelijkheid oplossen?

Dat brengt ons tot een ander vraagstuk: kan jeugdwerk ongelijkheid oplossen? Ongelijkheid zit diep ingebakken in maatschappelijke structuren, waarbij onderwijs en de arbeidsmarkt een grote impact hebben op de levens van jongeren. Ze versterken vaak net de ongelijke startpositie die jongeren hebben.

Die startpositie wordt vooralsnog voor het grootste deel bepaald door het bed waarin je geboren bent – of je in een kansarme of een kansrijke omgeving geboren wordt is een kwestie van geluk.

Er wordt vaak naar het jeugdwerk gekeken om hier iets aan te doen, al lijkt dit ons een naïeve manier van kijken naar de rol van vrijwilligers, jeugdwerkers en jeugdwerkorganisaties. Anders beweren lijkt ons vooral een staaltje van zelfoverschatting – waarmee we niet bedoelen dat jeugdwerk helemaal niets kan betekenen.

Jeugdwerk kan deze problemen niet oplossen – toch zeker niet op maatschappelijk niveau. Wel kan jeugdwerk en ook jeugdhuiswerk een belangrijke stapsteen betekenen voor jongeren met minder kansen. Het jeugdhuis kan een plek zijn waar je huiswerk maakt, het kan een plek zijn waar je wordt begeleid richting werk, het kan een plek zijn waar je ervaringen en kennis opdoet die nuttig zijn in het vinden van een job.

Jeugdwerk kan ook een signaalfunctie uitoefenen, kan sensibiliseren, kan zelf maatschappelijke actie opzetten om ongelijkheid op de agenda te zetten, zowel bij individuele burgers als organisaties als het beleid.

We moeten hier weliswaar realistisch blijven: particuliere succesverhalen van organisaties of individuele jongeren maken dan wel verschil op individueel niveau, ze lossen de bredere problematiek van ongelijkheid niet op en zijn op die manier eerder vormen van symptoombestrijding dan van systemische verandering.

Tegelijkertijd kan het jeugdwerk, net zoals het onderwijs en de arbeidsmarkt, bestaande ongelijkheden bevestigen en zelfs versterken. Dat zien we vooral in deelname op de verschillende niveaus van organisaties. Deelnemen is één ding, maar participeren als vrijwilliger, bestuurder, personeelslid ... is iets anders. Succeservaringen binnen het jeugdwerk kunnen jongeren weliswaar een stap dichterbij integratie brengen, ook hier moeten we ons er van bewust zijn dat we ons niet mogen blindstaren op uitzonderingen – in dit ge-

val bevestigen ze namelijk niet de regel.

In de poging om een zo breed mogelijke groep jongeren te laten deelnemen aan het bestaande aanbod en/of beleid wordt het verschil bovendien mogelijk nog sterker in de verf gezet (of net over het hoofd gezien). Het zijn dan de 'nieuwe jongeren' (en organisaties) die het meest passen binnen of lijken op de bestaande norm die wél een plek aan de tafel toebedeeld krijgen, terwijl jongeren en organisaties die te veel afwijken van wat gekend is, die plek (ten onrechte) niet krijgen.

Een vraag die we hier kunnen stellen gaat over de aard van de leeransen en succeservaringen die nodig zijn om specifieke groepen binnen de samenleving te versterken en te emanciperen. Kan het jeugdwerk zoals het er vandaag uitziet die kansen wel bieden? Ook van daaruit stellen we vast dat beleidsdomeinoverschrijdend werken noodzakelijk is.

De bijdrage van jeugdwerk aan het oplossen van ongelijkheid binnen de samenleving lijkt ons dus eerder beperkt, tenzij er intensief wordt samengewerkt met actoren uit andere beleidsdomeinen. Een parallelle piste is om jeugdwerk niet enkel te organiseren en initiëren vanuit het jeugdwerk zelf, maar ook vanuit die andere beleidsdomeinen. In die zin is het interessant om te kijken wat beleidsdomeinen zoals werk, onderwijs en welzijn hier vandaag en in de toekomst kunnen betekenen. Hier liggen volgens ons de grootste hefboomen om ongelijkheid ten gronde aan te pakken.

1 / Is ongelijkheid binnen het jeugdwerk op te lossen?

Ongelijkheid op niveau van de samenleving is één ding, ongelijkheid in het jeugdwerk zelf en in de omkadering daarvan is een ander thema. Ongelijkheid komt op verschillende vlakken naar boven.

Op vlak van aanbod:

- Is er aanbod voor elke jongere?
- Is er passend aanbod voor elke jongere? Is het aanbod toegankelijk voor elke jongere?

- Zijn de methodieken en thema's aangepast aan de leefwereld van verschillende jongeren?

Op vlak van participatiemogelijkheden:

- Is het mogelijk voor een brede groep jongeren om aan organisaties te participeren op verschillende niveaus (aanbod, organisatie aanbod, bestuur en beheer)?
- Is het mogelijk voor een brede groep jongeren om te participeren aan adviserende organen (vb. de jeugdraad)?

Op vlak van ondersteunende omkadering:

- Is er passende omkadering voor bestaand en nieuw aanbod?
- Is de aard van de ondersteuning aangepast op noden van een brede groep initiatieven?
- Is die omkadering gericht op het toegankelijk maken van het aanbod?
- Is die omkadering ook gericht op het faciliteren van nieuwe initiatieven voor en door jongeren?
- Is er toegang tot infrastructuur voor een brede groep jongeren en organisaties?
- Is er toegang tot subsidies voor een brede groep jongeren en organisaties?
- Is er toegang tot algemene ondersteuning van jeugdwerkers en jeugdamtorenaren voor een brede groep jongeren en organisaties?

Op vlak van de definiëring rond jeugdwerk en jeugdhuiswerk:

- Is er openheid rond de definiëring van jeugdwerk en jeugdhuiswerk?
- Is er toegang tot het debat rond de definiëring van wat jeugdwerk en jeugdhuiswerk juist is?

Op vlak van draagvlak:

- Is er draagvlak om na te denken rond ongelijkheid binnen het bestaande jeugdwerk?
- Is er draagvlak om participatiemogelijkheden, omkadering, hulpbronnen, definiëring ... af te stemmen op de noden en behoeften van een brede groep jongeren en organisaties?

Er is geen kort antwoord op de vraag of ongelijkheid binnen het jeugdwerk zelf op te lossen is, vooral omdat de oplossing niet

alleen binnen het bestaande jeugdwerk ligt, maar ook bij omkaderende actoren. Het gaat niet alleen over het jeugdwerk zelf, het gaat ook over koepelverenigingen, lokale besturen ...

Het korte antwoord (om er dan toch één te geven) is ja. Ongelijkheid binnen het jeugdwerk is op te lossen – mits de diversiteitsdiscussie wordt gevoerd op verschillende vlakken. De verantwoordelijkheid om jeugdwerk toegankelijk te maken voor een brede groep jongeren is er vooral één waar het lokaal en Vlaams beleid antwoorden op kunnen bieden door een beleid te creëren dat toegankelijk is voor een brede groep initiatieven en dat bestaande initiatieven stimuleert om in te zetten op verbreding. Daar gaan we hieronder verder op in.

2 / Op welk bestuurlijk niveau moeten we werken als een breed toegankelijk jeugdhuiswerk willen?

Verschillen erkennen en inspanningen doen om verschillen te overbruggen schept uitdagingen voor het jeugdwerk. Niet alleen wat betreft aanbod. Ja, één van de eerste vragen hier gaat weliswaar over het aanbod dat een jeugdorganisatie of een jeugdhuis kan creëren en in welke mate dat aanbod aangepast is aan een brede groep jongeren.

Maar zoals we hierboven al duidelijk maakten, is een veel belangrijkere vraag hoe jeugdorganisaties én jeugdbeleidsactoren ruimte kunnen maken voor vormen van jeugdwerk die zijn aangepast aan nieuwe doelgroepen en hun noden. Maar ook hoe nieuwe initiatieven ruimte kunnen krijgen om te experimenteren en te groeien.

Het gaat er immers niet alleen over om enkel op organisatieniveau, dus binnen jeugdhuisen en andere jeugdwerkorganisaties, open te staan voor verschil en daarbinnen mogelijkheden te creëren voor diverse groepen jongeren. We kunnen van organisaties niet verwachten dat ze voor iedereen, voor elke jongere een

aanbod hebben – dat vraagt veel extra tijd, geld en expertise. We kunnen wel verwachten dat ze voor iedereen openstaan en actieve inspanningen doen.

De grootste winst is wat ons betreft te maken op lokaal en bovenlokaal niveau. Het beleid kan een breed landschap faciliteren. Op die manier is er aanbod voor elke jongere, zonder dat elke organisatie noodzakelijk zélf voor elke jongere iets in huis moet hebben.

Wanneer we het hebben over 'ruimte creëren voor nieuwe vormen van jeugdwerk', dan gaat het over fysieke ruimte, over budgettaire ruimte en over ruimte die te maken heeft met inhoudelijke ondersteuning.

Niet toevallig zijn dit ook de hoekstenen van deze publicatie. We willen een jeugdwerkbeleid dat voldoende aandacht heeft voor infrastructuur, voor afdoende subsidiëring en voor afdoende inhoudelijke ondersteuning. Niet alleen voor het traditionele aanbod, maar ook voor wat nieuw is.

Het lokale niveau, de steden en gemeenten (eventueel de districten) hebben wat dat betreft het meeste slagkracht en budget wat betreft infrastructuur en basiswerking. Hier zit ook de meeste expertise over het aanwezige jeugdwerk op het veld. Naar inhoudelijke ondersteuning zien we een belangrijke rol voor jeugdamtorenaren, om dezelfde reden. We roepen steden en gemeenten dus expliciet om op in te zetten op een stevig basiskader: subsidies, infrastructuur, inhoudelijke ondersteuning voor alle initiatieven en dus alle jongeren.

Ook op Vlaams niveau is het mogelijk om jeugdwerk en jeugdhuiswerk inhoudelijk verder uit te dagen en te laten groeien. Zeker wat betreft professionalisering en de inhoud van die professionalisering zien we hier heel wat mogelijkheden. Vlaamse ondersteuning en subsidiëring maken het mogelijk om te innoveren en het basiswerk verder uit te diepen. Voor jeugdhuiswerk, maar ook voor andere vormen van jeugdwerk liggen hier veel kansen binnen de nieuwe subsidielijnen voor bovenlokaal jeugdwerk, die uitdaagt tot verbreding.

(Decreet van 22 december 2017 houdende de subsidiëring van bovenlokaal jeugdwerk, jeugdhuizen en jeugdwerk voor bijzondere doelgroepen). Ook andere subsidielijnen, zoals experimenteel jeugdwerk, bieden hier vruchtbare impulsen.

Daarbij kunnen we kijken naar de Vlaamse overheid zelf, maar ook naar de jeugdorganisaties die vanuit die Vlaamse overheid worden ondersteund. Heel wat spelers uit het landelijke jeugdwerk kunnen ook op lokaal niveau het verschil maken door samen te werken met lokaal jeugdwerk. In de praktijk zien we bijvoorbeeld een aantal organisaties die zich organiseren rond specifieke thema's (bijvoorbeeld kunsteducatie, gender en identiteit) en samenwerken met jeugdhuizen. Op die manier wordt het aanbod van lokaal jeugdwerk alvast breder.

De voorwaarde om te kunnen inhaken op het Vlaamse jeugdbeleid hier is evenwel een goede lokale verankering en ondersteuning van de basisvoorwaarden door het lokale niveau. Een concreet voorbeeld ligt hier bij het decreet bovenlokaal jeugdwerk. Als de lokale overheid inzet op infrastructuur en tewerkstelling, kunnen jeugdhuizen intekenen op een vierjarige structurele subsidie om
rond de thema's
sociale

cohesie, artistieke expressie en ondernemerschap te werken. Op die manier kunnen jeugdhuizen een breder kwalitatief aanbod uitwerken en dus ook een bredere doelgroep betrekken. Ook hier herhalen we dus onze oproep aan het adres van het lokaal bestuur: creëer een stevig basiskader, zodat het aanwezige jeugdwerk waar wenselijk ook kan inhaken op Vlaamse maatregelen.

3 / Hoe kunnen we werken aan een divers jeugdhuiskwerk op lokaal niveau? Vier vragen

Er is geen vast antwoord op de vraag wat een goed diversiteitsbeleid is op lokaal niveau. De vraag is voornamelijk op welke manier dat beleid vorm krijgt en op welke manier het omgaat met verschil. Op welke manier krijgen initiatieven uit verschillende hoeken, met verschillende thematieken, verschillende methodieken, verschillend bereik, verschillende draagwijdte en verschillende draagkracht toch de aandacht die ze verdienen?

Alvorens verder in te gaan op praktische keuzes (wat? hoe?) is het van belang om nog even het waarom op tafel te leggen. Waarom is het belangrijk om in te zetten op diversiteit? Dit heeft vooral te maken met het feit dat elke jongere kansen moet krijgen om zich te ontplooien en te leren, ongeacht wie hij of zij is of waar hij vandaan komt.

Vanuit de onderstaande vier vragen formuleren we onze visie op deze thema's, die worden geconcretiseerd in een aantal aanbevelingen.

1 / Wat is diversiteit? Moet elk jeugdhuisk elke jongere bedienen?

Hierboven gingen we al dieper in op de termen diversiteit, superdiversiteit en intersectionaliteit. Verderop hadden we het over het centrum en de periferie. Het korte antwoord is dat het erkennen van diversiteit vooral gaat over het erkennen van verschil. Het langere antwoord is dat we diversiteit niet enkel mogen zien als etnisch-cultureel maar als een gelaagd begrip dat ook rekening houdt met andere factoren zoals sociaaleconomische status, gender, gezondheid ...

Als we dit vertalen naar initiatieven voor en door jongeren, zien we dat er eenzelfde diversiteit bestaat. De meest mainstream initiatieven bevinden zich in het centrum, en dus ook in het centrum van de macht, dat wil zeggen de makkelijkste toegang tot subsidies, ondersteuning en infrastructuur. Voor initiatieven in de periferie is het moeilijker om deze toegang te krijgen.

Formaat vindt niet dat elk initiatief elke jongere moet bedienen, dat kan ook niet. Het gaat voorbij aan de complexe identiteiten die jongeren hebben – zeker in een stedelijke omgeving, waar de bevolkingsdichtheid toeneemt, zijn de variaties op die identiteiten nog complexer.

Formaat gaat ervan uit dat het landschap aan initiatieven die diversiteit wel moet weerspiegelen. Er moet voor elke jongere een aanbod zijn. Wat dat betreft is het in

de (groot)stad makkelijker om een divers landschap te bouwen – er zijn meer jongeren, er is ook meer infrastructuur, meer tijd voor ondersteuning, meer subsidies ... Dat zorgt er al meteen voor dat het voor kleinere steden en gemeenten een grotere uitdaging zal zijn om te voorzien in een compleet aanbod.

Formaat adviseert om een breed scala aan organisaties te ondersteunen. Diversiteit is een begrip dat op jongeren, maar ook op organisaties, kan worden toegepast. Een brede groep jongeren bedienen, vraagt ook een breed aanbod wat betreft inhoud en methodieken. Een brede groep jongeren vraagt dus een brede groep organisaties.

2 / Hoe herkennen en erkennen we nieuwe spelers? Wie bepaalt wat jeugdwerk is?

Het antwoord op de tweede vraag biedt mogelijks meteen een antwoord op de eerste vraag. De manier waarop jeugdwerk herkend en erkend wordt, ligt op dit moment vaak bij het beleid, terwijl het net jongeren zijn die bepalen wat jeugdwerk is. Dat doen ze meestal niet door jeugdwerk te benoemen als jeugdwerk. Ze doen het wel door eraan deel te nemen en het zelf te organiseren.

In onze publicatie 'Later als ik jong ben' uit 2016 definieerden we jeugdwerk als volgt: jeugdwerk is wat werkt voor jonge mensen. Dat vraagt dus een andere manier van kijken naar jeugdwerk. We kunnen op die manier niet enkel werken met parameters, methodieken, bereikcijfers, deelnemersaantallen ... om te definiëren wat jeugd(huis)werk is.

In gesprek gaan met jongeren en initiatiefnemers is in die zin een meer vruchtbare piste.

Het kan natuurlijk wenselijk zijn om een aantal uitsluitende criteria vast te stellen wat betreft subsidiëring van activiteiten die zich te veel op specifieke andere domeinen of methodieken bevinden en onvoldoende linken hebben met de doelgroep.

Een positieve definitie om van te vertrekken kan het speelveld echter beter afbakenen: Gaat het over sociaal-cultureel werk voor en door jongeren in de vrije tijd? Zit er een culturele, educatieve, gemeenschapsvormende, maatschappelijk activerende component in deze activiteit?

Formaat gebruikt hiervoor de jeugdhuismethodiek: groepswork (samen) in de vrije tijd van jongeren dat zich baseert op ontmoeting, educatie en activering.

Formaat adviseert het lokaal beleid om jongeren en nieuwe initiatieven te detecteren en expliciet te benoemen als partner in het (mede)vormgeven van beleid dat aangepast is aan hun wensen en noden.

Jeugdwerk is wat werkt voor jonge mensen: Zij nemen deel aan initiatieven die aansluiten bij hun wensen, noden en leefwereld. Om initiatieven voor en door jongeren ook effectief jeugdwerk te noemen, is het belangrijk om te bekijken of er een culturele, educatieve, gemeenschapsvormende, maatschappelijke activerende component in het initiatief zit.

Jeugdwerk kan ook buiten het beleidsdomein jeugd ontstaan – het is in de toekomst zelfs wenselijk dat initiatieven voor en door jongeren ook worden ondersteund in de rand van andere beleidsdomeinen zoals werk, onderwijs en welzijn. In praktijk zal dit vooral neerkomen op het delen van expertise, netwerken, budget en infrastructuur. Weliswaar is het noodzakelijk om erover te waken dat het jeugdwerk op deze manier niet wordt geïnstrumentaliseerd en blijft vertrekken vanuit de werkelijke noden van kinderen en jongeren.

3 / Hoe herverdelen we aandacht, geld en ruimte? Verdienen nieuwe vormen van jeugdwerk meer aandacht dan bestaande?

Een heikel punt gaat over herverdeling. Beschikbare middelen zoals tijd, geld en ruimte zijn niet oneindig. De beschikbaarheid van jeugdamtvenaren, budgetten en gebouwen is relatief beperkt in steden en gemeenten. Vaak zijn ze ook toegewezen aan verenigingen. Niet op basis van rationeel vastgelegde paramaters maar op basis van historische rechten en verworvenheden.

Nieuwe spelers erkennen en herkennen betekent dan ook nadenken over herverdeling. Nieuwe initiatieven hebben ook vragen wanneer het gaat over gebouwen, over ondersteuning en over subsidies.

Een eerste strategie is om de bestaande middelen te herverdelen over het nieuwe aantal spelers. De vraag is dan op welke manier zo'n herverdeling kan plaatsvinden. Krijgt iedereen een gelijk deel? Krijgen nieuwe spelers net meer of moeten ze achteraan aansluiten?

Een tweede strategie is om de bestaande middelen uit te breiden: op zoek naar meer geld, meer tijd en meer gebouwen. Maar ook hier dringen vragen zich op: hoeveel middelen zijn dan nodig? Welke gebouwen en ruimtes zijn nodig?

Nieuwe initiatieven hebben niet noodzakelijk meer geld en ruimte nodig dan andere organisaties – maar ze hebben er wel minstens even veel van nodig. Wél kunnen we veronderstellen dat ze meer aandacht nodig hebben om hun organisatie op een goede manier te kunnen opstarten – al geldt dat voor alle opstartende initiatieven.

Formaat adviseert om eerder de taart groter te maken dan ze te verdeelen over meer spelers. Meer jongeren betekent nood aan meer jeugdwerk. Ook budgetten, infrastructuur en aantal jeugdambtenaren moeten mee-evolueren.

Formaat adviseert om nieuwe initiatieven intensief te ondersteunen bij hun opstart om op die manier de inbedding in het beleid te versnellen.

Formaat adviseert om nieuwe, maar ook bestaande initiatieven zo snel mogelijk te helpen wanneer er vraag is naar infrastructuur, budget of ondersteuning om het voortbestaan van deze initiatieven te garanderen.

4 / Hoe creëren we toegankelijk jeugdwerk? Hoe creëren we gedeelde, veilige ruimtes waar verschillende jongeren en verschillende initiatieven elkaar kunnen ontmoeten?

In de klassieke visie diende doelgroepspecifiek jeugdwerk vaak als toeleider naar het reguliere circuit. Dit doet onrecht aan de intrinsieke waarde van deze specifieke initiatieven, in die zin dat ze hun eigen kwaliteiten hebben en methodieken hanteren, die perfect naast de meer traditionele vormen van jeugdwerk kunnen staan.

In een ideale situatie ontmoeten verschillende initiatieven en verschillende vormen van jeugdwerk elkaar op een ongedwongen wijze. Het kan gaan over eenmalige ontmoetingen tot meer intensieve trajecten. Daarbij is het creëren van een passende omkadering van belang – niet zelden zal het dan gaan over ondersteuning van een professional. Dit betekent niet dat vrijwilligers dit niet kunnen, wel dat gedeelde omkadering nodig is.

Formaat adviseert het lokaal beleid om jeugdhuizen te stimuleren om hun werking en doelgroep te verbreden door in te zetten op nieuwe thema's en methodieken. Dit kan via het inhoudelijk ondersteunen via gerichte visietrajecten en via impulssubsidies.

Formaat adviseert het lokaal beleid om een breed landschap te faciliteren. Dit kan door het beleidsinstrumentarium aan te passen zodat ook nieuwe spelers en nieuwe manieren van werken worden erkend en toegang krijgen tot ondersteuning, subsidies en infrastructuur.

Formaat adviseert het lokaal beleid om in te zetten op professionalisering via het subsidiëren van jeugdwerkers in particuliere organisaties. Zeker op plaatsen waar actief wordt gewerkt rond het bereiken van een brede doelgroep en waar verschillende groepen jongeren elkaar ontmoeten, is dit noodzakelijk.

Formaat adviseert het lokaal beleid om op te treden als actor op de plekken waar blinde vlekken zijn. Bij voorkeur in samenwerking met bovenlokale jeugdwerkpartners met expertise rond specifieke doelgroepen of thema's.

Formaat adviseert het beleid (zowel lokaal als Vlaams) om ontmoetingen tussen verschillende jongeren en (jongeren vanuit) verschillende organisaties te stimuleren. Daarbij is het ook belangrijk om voldoende aandacht te hebben voor de methodische omkadering van deze ontmoetingen. Ondersteuning van een expert, jeugdambtenaar of andere jeugdwerker is hier noodzakelijk.

4 / Tot slot

Ook Formaat wil jeugdhuizen en andere vormen van jeugdwerk mee ondersteunen om voor een zo breed mogelijke groep jongeren te werken. Daarvoor zien we vier grote bewegingen.

1 / Mainstream jeugdwerk stimuleren om te verbreden

Het mainstream jeugdwerk, de organisaties die zich in het centrum bevinden, hebben het meeste toegang tot subsidies, tot infrastructuur en inhoudelijke ondersteuning. Ze hebben ook een sterke positie in een breder netwerk.

Formaat wil de jeugdhuizen uitdagen om hun werking te herdenken en te verbreden, zeker op die plekken waar veel verschillende groepen jongeren aanwezig zijn. De lokale overheid willen we uitdagen om hier ruimte en middelen voor te creëren.

2 / Expertise, knowhow en netwerken van doelgroepspecifiek jeugdwerk delen en versterken

Er bestaat al heel wat doelgroepspecifiek jeugdwerk die een grote groep kinderen en jongeren bereikt. De WMKJ-sector heeft een breed netwerk en een uitgebouwd methodisch kader. De expertise en de netwerken in deze organisaties zijn zeer waardevol voor andere organisaties die aan doelgroepspecifiek jeugdwerk willen doen en/of die hun werking willen verbreden.

Het samenwerken met organisaties die doelgroepspecifiek werken, betekent een kans om netwerken en kennis met elkaar te delen.

3 / Zelforganisaties ondersteunen

De grootste maatschappelijke winst kunnen we maken door nieuwe zelforganisaties die gericht zijn op kinderen en jongeren mee te ondersteunen en te stimuleren. Deze organisaties bevinden zich vaak onder de radar en vinden moeilijk toegang tot de beschikbare middelen, infrastructuur en ondersteuning. Dit terwijl ze wel net een groep jongeren bereiken die vanuit het jeugdwerk in het centrum net niet bereikt worden. Zij verdienen extra aandacht in hun opstartfase.

4 / Jeugdwerk vanuit andere sectoren stimuleren

Jeugdwerk wordt niet enkel vanuit de traditionele jeugdwerksector georganiseerd. Ook in (de marge van) andere beleidsdomeinen zoals sport, welzijn, ondernemerschap, arbeidsbemiddeling, onderwijs ... ontstaan initiatieven die gericht zijn op jongeren en die voldoen aan een aantal criteria zoals groepswerk, activering, educatie, ontmoeting ...

Dit gebeurt net in die sectoren waar jongeren moeilijkheden ondervinden. Het is dan ook een interessante piste om te bekijken op welke manier jeugdwerk kan worden gefaciliteerd vanuit deze beleidsdomeinen.

SANDER CORNELIS

COÖRDINATOR
WEL JONG NIET HETERO

Interview

Sander Cornelis is coördinator bij Wel Jong Niet Hetero. Hij pleit voor een positieve houding ten opzichte van intersectionaliteit en een actieve houding in het tegengaan van discriminatie.

“Een jongere die op zoek is naar een bepaalde identiteit en zich niet herkent in de eigen omgeving, media, school ... is vaak onzeker om in een nieuwe omgeving terecht te komen. Een context zoals het jeugdwerk kan intimiderend zijn wanneer deze groepen al sterk gevormd zijn en een eigen omgangscultuur en tradities hebben.

De vraag of je oprecht jezelf kan zijn hangt van meer af van de algemene boodschap dat iedereen welkom is. Kan een jongere daar wel zeker van zijn? De angsten die leven in hun hoofden zien ze te vaak bevestigd. Daarom is het moeilijk voor jongeren om zich zomaar voor de leeuwen te gooien in de hoop dat ze aanvaard zullen worden in groep. Voor jongeren die op zoek zijn naar hun seksuele- of genderidentiteit zie ik daarom vooral structurele drempels op organisatorisch niveau.

Jeugdwerk is bovendien nog vaak binair georganiseerd op gebied van genderidentiteit. Je dient bij inschrijving aan te geven of je jongen of meisje bent, een andere optie is vaak niet mogelijk. Je zal op kamp ook vaak opgedeeld worden in de jongens- of meisjesslaapzaal. En ook kampen en activiteiten zijn vaak gegendert voor stoere jongens en creatieve meisjes.

Ongeacht genderidentiteit of seksualiteit voelen niet alle kinderen zich hier altijd comfortabel bij. En toch dienen zij hier vaak een keuze in te maken. Die keuze is, in geval van de jongeren die wij bereiken, vaak niet in lijn met wie zij zijn. Het is kiezen voor een intern conflict of voor een grotere zichtbaarheid door net tegen

deze binariteit in te gaan. Dit laatste houdt het risico in om hier door andere jongeren op afgerekend te worden en te maken te krijgen met subtiele of minder subtiele vormen van homofobie of transofobie. Het zit vaak in erg kleine dingen, zoals bijvoorbeeld de instandhouding van scheldwoorden die helemaal niet zo onschuldig zijn als ze lijken.

Daarnaast zie ik ook drempels op vlak van basisvertrouwen. Basisvertrouwen wordt opgebouwd door rolmodellen, goede voorbeelden waarin je jezelf kan herkennen en die als vertrouwenspersoon dienen. De jongeren in de leiding van jeugdorganisaties zijn bijvoorbeeld vaak ook kinderen van een hetero- en genderconforme samenleving. Vaak hebben ze zelf niet door dat ze in voorbeelden, thema's, inkleding en gesprekken terugvalLEN op een duidelijke opdeling tussen jongens en meisjes. Een jongere die zich hier niet in kan herkennen zal daarom niet snel een van de leiders in vertrouwen nemen. Zeker niet wanneer deze nooit actief heeft getoond waarde te hechten aan genderidentiteit, seksuele voorkeur of genderex-

ROLMODELLEN ONTBREKEN
NOG VAAK IN HET JEUGDWERK

Sander Cornelis

pressie. Rolmodellen ontbreken dus nog vaak in het jeugdwerk.

Toch geloof ik dat het realistisch is om een jeugdwerklandschap te creëren dat voor iedereen toegankelijk is. Maar ik geloof ook dat elke jeugdwerkorganisatie hier een eigen rol in heeft te spelen. Het is onze opdracht om drempels weg te werken, onszelf in vraag te blijven stellen en te bewaken dat iedere jongere zich welkom voelt. De sector kan faciliteren, muren doorbreken en tradities in vraag stellen, zonder haar eigen waarden aan de kant te moeten zetten. Uiteindelijk kunnen enkel jongeren zelf bepalen waar zij zich het meest veilig voelen. Wil een jongere opgaan in een diverse groep of wil deze zich liever omringen met peers? Als sector is het onze opdracht een plaats voor ieder kind te creëren, maar het is aan het kind om te kiezen voor een eigen beleving van dit jeugdwerk.

Als we een veilige plaats willen creëren, is het nodig om kennis te krijgen van waar kinderen en jongeren nood aan hebben. Wat maakt dat zij zich veilig voelen? Wat spreekt hen aan en wat niet? Er zijn in Vlaanderen enorm veel goede initiatieven met kinderen en jongeren in kwetsbare posities. Het vraagt tijd en moed om hierin te investeren, maar de uitkomst hiervan is vaak erg waardevol en leerrijk. Traditionele jeugdorganisaties dienen zich te verdiepen in deze kennis en praktijkvoorbeelden om hun eigen werking te blijven heruitvinden.

Daarnaast hebben traditionele jeugdorganisaties enorm veel ervaring en pedagogische kennis over vrijwilligerswerk, activiteiten en kampen organiseren ... Die kennis is ook nuttig voor nieuwe en jonge organisaties, die er vaak in slagen om specifieke doelgroepen te bereiken. Ik denk dat de grootste winst zit in het leren kennen van elkaar. Vanuit een oprechte interesse in elkaars sterktes kan je op die manier samenwerkingen creëren. Het is niet nodig om te streven naar een homogeen landschap waarin elke

HET IS BELANGRIJK DAT
LOKALE OVERHEDEN WETEN
WAT ER LEEFT BINNEN
HET JEUGDWERKLANDSCHAP
EN HOE DIVERS DAT
LANDSCHAP IS

Sander Cornelis

organisatie op elkaar lijkt. Het is net de uniciteit van iedere organisatie die moet blijven bestaan. Door te leren van elkaars doelgroep, vrijwilligers, tradities en experimenten kunnen organisaties zichzelf en anderen versterken.

Lokale overheden kunnen deze samenwerking mee stimuleren. Het is belangrijk dat lokale overheden weten wat er leeft binnen het jeugdwerklandschap en hoe divers dat landschap is. Lokale overheden moeten ook beseffen dat ondersteuning van kwetsbare jongeren niet énkél de taak is van de organisaties die zich hier op richten, maar van iedereen: ook andere organisaties en de overheid zelf.

HET IS ONZE OPDRACHT OM
DREMPELS WEG TE WERKEN,
ONZELF IN VRAAG TE BLIJVEN
STELLEN EN TE BEWAKEN
DAT IEDERE JONGERE ZICH
WELKOM VOELT

Sander Cornelis

Daarbij moeten we ook durven erkennen dat kinderen en jongeren niet te reduceren zijn tot 'spelend kind'. Ook kinderen en jongeren hebben te maken met moeilijkheden en problemen, die verder gaan dan de vrije tijd. Niet elk kind heeft een veilig nest. Zeker als het leven op andere domeinen niet makkelijk is, zijn vragen rond identiteit en gender extra uitdagingen. Een kind dat zich niet goed voelt in het eigen lichaam en liever als een ander geslacht geboren was, zal dit gedachtegoed op iedere plaats waar die komt met zich meedragen. Het zal geconfronteerd worden met onbegrip, met weinig tot geen rolmodellen, met vraagstukken, angsten ...

Jeugdwerkorganisaties die zich hier bewust op richten, kunnen een sterke steun zijn door niet enkel in te zetten op ontmoeting en ontspanning, maar eveneens door in te zetten op vorming en sensibilisering, doorverwijzing te voorzien en samen te werken met welzijnsorganisaties. De ervaring die jeugdwerkorganisaties opdoen door samen te werken met kinderen en jongeren kunnen zonder al te veel moeite gedeeld worden met het onderwijs en andere sectoren om ook kinderen én hun begeleiders/leerkrachten hier te inspireren. Maar dit kan enkel door transversaal te werken en deze organisaties te ondersteunen. Een schepen of minister van Jeugd dient zich daarom niet énkél met jeugdwerk bezig te houden, maar met ieder domein waar de jeugd mee in aanraking komt."

 weljongniethetero.be

COMMISSIE DIVERSITEIT FORMAAT

Interview

Formaat heeft de voorbije jaren actief gewerkt rond het thema diversiteit.

Het is een rode draad binnen de organisatie. Hoe zorgen we ervoor dat Formaat en jeugdhuisen werken voor een brede groep jongeren?

Hoe kunnen we nieuwe initiatieven op een goede manier ondersteunen en welke randvoorwaarden moeten steden en gemeenten daarvoor creëren? Hoe kunnen we actief inzetten op diversiteit?

Over deze vragen voerden we een gesprek met de recent opgerichte commissie diversiteit, bestaande uit bestaande uit Racha Mallat, Betül Güven, Hans Dockx, Sineray Karaca en Nick Beerens.

Betül Güven is stadswerker in Gent.

Sineray Karaca werkt als jeugdhuis-ondersteuner en is vrijwilliger bij jeugdcentrum Den Eglantier in Berchem.

Nick Beerens onderhoudt, vanuit zijn functie als medewerker vertegenwoordigingswerk, contacten met andere (jeugdwerk)organisaties en werkt hij – samen met de RaaT van Formaat – mee aan standpuntbepaling van de organisatie.

Hans Dockx werkt als stadswerker in Antwerpen en focust zich vooral op de jeugdhuisen zonder tewerkstelling en nieuwe initiatieven die samen een super divers landschap vormen.

Welke drempels zien jullie vandaag wanneer het gaat over deelnemen aan jeugdwerk voor specifieke kansengroepen?

Betül Güven: “Als het gaat om eigenaarschap opnemen en een jeugdhuis starten, zien we heel wat mogelijke drempels. Heel wat jonge initiatieven hebben geen financiële middelen om een werking op te starten, terwijl opstartsubsidies vaak niet of onvoldoende beschikbaar zijn. Hetzelfde verhaal zie ik op vlak van infrastructuur. Er is niet voldoende infrastructuur om zowel de bestaande als nieuwe werkingen te bedienen.”

“We zien die drempels terugkomen wanneer het gaat over reglementering en subsidiëring. Reglementen werken soms uitsluitend. Dat zorgt ervoor dat initiatieven soms niet erkend worden als jeugdwerk en op die manier geen aanspraak kunnen maken op subsidies. Vrijwilligerswerk is bijvoorbeeld niet altijd even gekend als methodiek, terwijl ze door overheden vaak net wel gebruikt wordt als indicator om jeugdwerk op te beoordelen.”

Hans Dockx: “Vaak is er ook onvoldoende aanbod in de buurt dat aansluit bij de interesses van de jongeren.

Maar ook de drempels die al werden aangehaald spelen mee. Nieuwe initiatieven krijgen soms moeilijk toegang tot subsidies en infrastructuur.

Iets anders wat ik zie gebeuren is dat initiatieven in kwetsbare wijken niet altijd de draagkracht hebben om antwoord te bieden op de samenlevingsproblemen die er zich afspelen. Dat overstijgt vaak de draagkracht van een vrijwilligersploeg.”

“Ik herken ook dat er niet altijd ervaring is rond het werken met vrijwilligers, waar jongeren zelf heel wat verantwoordelijkheden opnemen. Vrijwilligerswerk is niet in elke sociale klasse of elke gemeenschap traditie en is ook niet overal vanzelfsprekend. Groepen jongeren die hier niet mee vertrouwd zijn hebben vaak heel wat ondersteuning nodig om een eigen organisatie te kunnen runnen. Hierdoor beginnen deze jongeren er ook niet zo makkelijk aan, tenzij een volwassene of beroepskracht hen bij de hand neemt. Als stadswerker is het niet altijd evident om deze jongeren met ‘goesting’ te vinden aangezien jongeren meestal pas in het vizier van de stadswerker komen als ze al een initiatief aan het nemen zijn ...”

REGLEMENTEN WERKEN SOMS
UITSLUITEND. DAT ZORGT
ERVOOR DAT INITIATIEVEN
SOMS NIET ERKEND WORDEN
ALS JEUGDWERK EN OP DIE
MANIER GEEN AANSPRAAK
KUNNEN MAKEN OP
SUBSIDIES

Betül Güven

HET NETWERK VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE JONGEREN IS VAAK ERG KLEIN. HET VRAAGT DUS EXTRA INSPANNINGEN OM MET DEZE JONGEREN IN CONTACT TE KOMEN

Hans Dockx

“Verder zie je dat het jeugdwerk nog een hele groep jongeren mist, zeker de meest kwetsbaren. Er wordt in het algemeen nog te weinig gedaan om alle kansarme jongeren te vinden en te bereiken. Hun netwerk is vaak erg klein, dus dat vraagt extra inspanning om met deze jongeren in contact te komen.”

Sineray Karaca: “Die specifieke groepen vinden hun weg onder andere daardoor moeilijker naar het bestaande aanbod. Al kan het ook te maken hebben met het feit dat het aanbod weinig aansluit bij hun interesses en leefwereld. Dit zorgt er soms voor dat ze een organisatie vanuit of voor de eigen gemeenschap starten. Of ze passen hun werkvorm aan, maar worden net daardoor niet erkend als jeugdwerk. Zo zien we dat meisjeswerkingen vaak argwanend worden bekeken en daarom niet worden erkend.”

“Deze nieuwe vormen van jeugdwerk moeten zich op die manier extra bewijzen en kunnen minder beroep doen op financiële ondersteuning en infrastructuur. Dat terwijl ook hun netwerk veel kleiner is. Zo wordt het moeilijk om iets nieuws op te starten.”

Nick Beerens: “Er is meer nood aan jeugdwerk dat zich in de periferie bevindt en dat zich dus richt op specifieke doelgroepen en thema’s. Dit soort werk is waardevol op zichzelf

en mag niet enkel als toeleider gezien worden naar de organisaties uit het centrum. Deze vormen van jeugdwerk kennen hun doelgroep goed en zijn aangepast wat betreft openingsuren, bereikbaarheid, methodieken ... Jongeren kunnen er onder elkaar zijn, zonder zich te moeten aanpassen aan de ‘norm’.”

“Het aanbod is wat dat betreft volgens mij nog ontoereikend. Beleidsmakers kijken vaak nog met een traditionele bril naar het jeugdwerk. Nieuwe en doelgroep-specifieke vormen van jeugdwerk worden daarom soms moeilijk erkend.”

Is het realistisch om een jeugdwerk-landschap te creëren dat voor iedereen toegankelijk is? Wat is ervoor nodig jeugdwerk voor iedereen toegankelijk te maken?

Betül Güven: “Het is zeker niet onrealistisch om een landschap te creëren dat voor iedereen toegankelijk is. Als

drempels worden weggewerkt en er specifiek wordt ingezet op het ondersteunen van initiatieven en doelgroepen die moeilijker hun weg vinden naar het beleid en naar erkend jeugdwerk, zal dit al een hele stap vooruit zijn. Daarnaast is werken voor specifieke doelgroepen niet noodzakelijk een slecht idee. Het maakt vaak net nieuwe noden en signalen zichtbaar en creëert extra ruimte om hier op in te spelen.”

Hans Dockx: “Een specifieke vorm van jeugdwerk, zoals jeugdhuiswerk, voor iedereen toegankelijk maken is volgens mij moeilijk, maar een zeer divers landschap moet ervoor kunnen zorgen dat iedereen zich ergens welkom voelt. Daarbij is het belangrijk dat alle initiatieven maximale ontwikkelingskansen krijgen en dat er voldoende ruimte en middelen ter beschikking worden gesteld voor veel verschillende vormen van jeugdwerk. Er zijn meer jongeren dan vroeger, dus ook deze middelen moeten stijgen.”

“Verder lijkt het me ook belangrijk dat jeugdverenigingen ervoor zorgen dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren uit de buurt hen leren kennen en kansen krijgen om mee invulling te geven aan de organisatie.”

Sineray Karaca: “Ik weet niet zeker of we een jeugdwerklandschap kunnen creëren dat voor iedereen kan dienen, maar ik ben er wel van overtuigd dat we hier extra op moeten inzetten. De diversiteit van de samenleving moet in elke sector weerspiegeld worden, ook in het jeugdwerk. Zeker op lokaal niveau is hier veel mogelijk. Door op lokaal niveau na te denken wat jeugdwerk precies is of moet zijn, kan je een veel bredere invulling geven die aangepast is aan de realiteit.”

Nick Beerens: “Een toegankelijker landschap creëren is niet onrealistisch, maar het vraagt wel een herdenking van de bestaande, vaak vastgeroeste kaders en denkbeelden. We hebben een divers landschap nodig dat verschillende jongeren met diver-

se interesses en noden kan bedienen. Daarvoor is het noodzakelijk dat verschillende vormen van jeugdwerk als gelijkwaardig gezien worden. Meer initiatieven bedienen betekent natuurlijk ook dat er meer budget nodig is. Alleen zo kan de sector groeien en worden organisaties niet tegen elkaar opgezet.”

Wat moeten organisaties doen?

Betül Güven: “Organisaties kunnen veel doen. Al betekent het dat ze vooral zullen moeten investeren in veldwerk en dat ze hun netwerk moeten uitbouwen. Enkel zo kunnen ze de drempels verlagen.”

Hans Dockx: “Het lijkt me inderdaad belangrijk dat organisaties naar buiten komen, letterlijk en figuurlijk. Jeugdhuizen kunnen connectie maken met de buurt, deelnemen aan buurtfeesten, kinderen en jongeren uit de buurt aanspreken, op pleintjes en hangplekken in de buurt aanwezig zijn ... Zo staat het jeugdhuis dicht bij de jongeren in de buurt. Het is namelijk belangrijk dat jongeren écht de keuze krijgen om deel te nemen, zonder dat ze bij die keuze beïnvloed worden door (allerlei) drempels.”

Nick Beerens: “Ik vind niet dat elke organisatie elke jongere actief moet aanspreken. Er moeten net meer organisaties komen om verschillende jongeren te kunnen aanspreken. Organisaties moeten zich bewust zijn van de drempels die ze zelf bewerkstelligen en moeten proberen om die in de mate van het mogelijk weg te werken. Zij moeten hun deuren wijd openzetten voor verschillende doelgroepen, al is dat in de praktijk niet altijd vanzelfsprekend.”

Wat kan de lokale overheid doen om een toegankelijk en divers landschap mogelijk te maken?

Betül Güven: “De lokale overheid dient vooral een transparant beleid te voeren, dat voor iedereen duidelijk is. Ook voor wie geen lange traditie in het

jeugdwerk of jeugdbeleid heeft. Daarnaast is het belangrijk om te subsidiëren vanuit het solidariteitsprincipe. Er moet een rechtvaardige verdeling zijn van middelen, ruimte en ondersteuning, zodat ook nieuwe en kleine initiatieven aan de bak kunnen.”

Hans Dockx: “De lokale overheid moet de signalen die jeugdverenigingen geven serieus nemen en er iets mee doen. Het gaat dan over het creëren van budget én over het voorzien van ruimte. Dat is een belangrijk pijnpunt. Wie vanuit de eigen geschiedenis of vanuit de achterban kan rekenen op budget en infrastructuur heeft heel wat voorsprong op een nieuw initiatief dat van nul moet gaan zoeken ... Organisaties die geen ruimte hebben zouden daarom extra moeten worden ondersteund in het vinden van een eigen plek.”

“Verder worden waardevolle initiatieven van vrijwilligers op de proef ge-

DE DIVERSITEIT VAN DE
SAMENLEVING MOET IN ELKE
SECTOR WEERSPIEGELD
WORDEN. DOOR OP LOKAAL
NIVEAU NA TE DENKEN WAT
JEUGDWERK PRECIES IS OF
MOET ZIJN, KAN JE EEN VEEL
BREDERE INVULLING GEVEN
DIE AANGEPAST IS AAN DE
REALITEIT

Sineray Karaca

steld, door te grote maatschappelijke uitdagingen in hun omgeving en bij de jongeren die er komen. Dat kan worden opgevangen via tewerkstelling. Het komt dus vaak neer op ruimte en budget. Jongeren kunnen pas echt kansen krijgen als er voldoende budget is om iedereen die initiatief wil nemen dezelfde kansen te kunnen aanreiken. Een budget dat niet meegroeit met het aantal jongeren is dus al snel ontoereikend.”

Sineray Karaca: “Lokale overheden moeten kritisch zijn voor zichzelf. Ze moeten het kader waarmee ze werken in vraag durven stellen en bekijken wat beter kan. Bij het ontwikkelen van een nieuw ondersteuningskader moet vooral bekeken worden op welke manier ze rekening kunnen houden met de eigenheid van verschillende initiatieven en werkvormen. Ook de administratieve werklust moet lichter zijn. Deadlines en administratie zorgen vaak onbedoeld voor extra drempels die moeilijk te overstijgen zijn voor organisaties met onvoldoende draagkracht.”

Nick Beerens: “In dat alles mogen we niet vergeten dat goed beleid vooral

gemaakt wordt door in dialoog te gaan met jongeren. Zij moeten centraal gezet worden, enkel zij kunnen bepalen en vragen waar zij nood aan hebben. Steden en gemeenten moeten niet noodzakelijk zelf antwoorden formuleren op die noden. Ze kunnen samenwerken met organisaties met de nodige knowhow of kunnen het bestaande veld extra ondersteunen.”

“Dat vraagt natuurlijk een overheid die een actieve rol opneemt als regisseur, die dat landschap in kaart brengt, weet waar de blinde vlekken zitten en inspanningen doet om die blinde vlekken op te vullen in samenwerking met jongeren en hun initiatieven. En dat vraagt ook dat ze achterhaalde denkkaders, reglementen en ondersteuningstools durven veranderen en in vraag stellen.”

Wat vind je van het idee dat we jeugdwerk niet alleen vanuit het domein jeugd, maar ook vanuit andere domeinen (welzijn, onderwijs, arbeid, sport,) moeten organiseren?

Betül Güven: “Dat is zeker een goede benadering, aangezien er heel wat raakvlakken zijn tussen die verschillende domeinen. Jeugdwerk moet vooral vanuit het domein jeugd en vanuit het standpunt van jongeren bekeken worden, maar de erkenningen kunnen verschillend liggen naargelang de kernactiviteiten van initiatieven voor en door jongeren. Vooral een duidelijk kader om te zien wanneer welke activiteit binnen welk domein past, lijkt mij al een grote stap vooruit.”

Hans Dockx: “Dit is geen simpele vraag. Ik zou zeker niet willen gaan naar een model waarbij jongereninitiatieven hun activiteiten bij verschillende beleidsdomeinen zouden moeten laten erkennen om subsidies te kunnen krijgen. Ik zie wel heel wat mogelijkheden om meer samen te werken met organisaties uit andere domeinen. Ik denk dat het interessant is om vanuit jeugdhuizen samenwerkingen op te zetten met scholen, culturele centra, sportclubs, arbeidsbemiddeling ... en dat daarvoor ook middelen worden samengelegd. Tenslotte zijn we op dat moment vanuit het jeugdwerk aan het meewerken

aan doelstellingen binnen zowel de beleidsdomeinen jeugd, onderwijs en arbeid.”

Sineray Karaca: “De ongelijkheid die jongeren ervaren start heel vroeg, en meestal niet op één enkel vlak. Kijken naar het jeugdwerk als dé oplossing is naïef, maar als partner kan jeugdwerk heel wat betekenen. Eerstelijns werkers staan dicht bij jongeren en werken vaak als vertrouwenspersoon. Maar op macroniveau kunnen zij heel weinig veranderen.”

“Er is meer mogelijk als er sectoroverschrijdend wordt gewerkt, dat wel. En het jeugdwerk kan ook een signaalfunctie opnemen en samenwerkingen opzoeken op die domeinen waar jongeren moeilijkheden en ongelijkheden ervaren. We hebben het dan snel over de arbeidsmarkt, over het onderwijs, maar ook over het jeugdwerk zelf.”

Nick Beerens: “Nog één kanttekening die ik wil maken, is dat ik het wel belangrijk vind dat jeugdwerk georganiseerd wordt vanuit het domein jeugd. Samenwerking is daarbij de manier om doelstellingen te realiseren, om expertise te delen, budgetten te vergroten, infrastructuur te delen en inhoudelijke ondersteuning aan te bieden.”

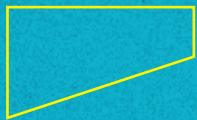
GOED BELEID WORDT
GEMAAKT DOOR IN DIALOOG
TE GAAN MET JONGEREN. ZIJ
MOETEN CENTRAAL GEZET
WORDEN, WANT ENKEL ZIJ
KUNNEN BEPALEN WAAR ZE
NOOD AAN HEBBEN

Nick Beerens

SLAG

AAN DE SLAG

In deze publicatie onderzochten we de relatie tussen jeugdhuiswerk en lokaal beleid en formuleerden we advies over hoe de lokale overheid jeugdhuiswerk optimaal kan ondersteunen. Daarbij zien we een aantal belangrijke ankerpunten:

- Een goed uitgewerkt subsidiebeleid dat breed toegankelijk is en jeugdwerk uitdaagt om te verbreden en te verdiepen
- Aangepaste infrastructuur die kwalitatief en polyvalent is en die toegankelijk is voor een brede groep initiatieven
- Inhoudelijke ondersteuning door een overheid die een regisserende rol opneemt
- Tegelijkertijd nodigen we de lokale overheid uit om in te zetten op tewerkstelling in jeugdhuisen en andere vormen van initiatieven, om jeugdhuiswerk extra toegankelijk te maken.
- Superdiversiteit breed invullen en blijvend inzetten op toegankelijkheid

Door in te zetten op deze fronten wordt het jeugdwerklandschap toegankelijk voor een brede groep kinderen, jongeren en initiatieven.

Ondersteuning voor lokale overheden

Formaat begeleidt lokale overheden in het ontwikkelen van een duidelijke visie op jeugdhuiswerk en open jeugdwerk. We helpen steden en gemeenten bij het vormen van een goed ondersteuningskader en bij het begeleiden van de jeugdinitiatieven in de stad of gemeente.

Formaat biedt daarvoor verschillende mogelijkheden aan op maat. We vertrekken vanuit een grondige analyse van het open jeugdwerklandschap en de bestaande ondersteuning. We denken na over de toekomst: waar willen de jongeren naartoe met hun jeugdwerking? In een rapport beschrijven we onze bevindingen en formuleren we uitdagingen en kansen voor de toekomst.

Nadien begeleiden we verschillende actoren om werk te maken van een sterk open jeugdwerk:

- Begeleiding van jeugdamttenaren met betrekking tot financiële, inhoudelijke, logistieke en infrastructurele ondersteuning
- Begeleiding van de bestaande jeugdinitiatieven, om hun werking te versterken, herdenken en hun vrijwilligers en beroepskrachten te begeleiden en coachen

Wens je een gesprek over een eventueel traject in jouw stad of gemeente? Contacteer ons via lokaalbeleid@formaat.be.

Colofon

Hoofdredactie

Ken Van Roose

Eindredactie

Inge de Wolf & Ken Van Roose

Redactie

Ken Van Roose, Tom Dierckx,
Lennert Vorsselmans, Jan Verbrugge

Met ondersteuning van

Maarten Tytgat, Roxanne Cox, Sean Hendrickx,
Hans Dockx, Sineray Karaca, Nick Beerens,
Stef Moens, Racha Mallat, Ilja Bracke,
Tom Willox

Met dank aan

Jurgen Sprangers en Annelies Schepers van
Bataljong, Pieter Quaghebeur van das Kunst,
Sander Cornelis van Wel Jong Niet Hetero
en iedereen die rechtstreeks of onrechtstreeks
meewerkte aan deze publicatie

Fotografie

Annika Wallis, Bram Tack, Charlotte Kog, Faye
Wolfs, Helena Verheye, Leontien Allemeersch,
Marcel Lennartz, Thanh Van, Formaat &
jeugdhuizen

Grafische vormgeving

Pepijn Haghebaert

Drukwerk

EPO – Lange Pastoorstraat 25, 2600 Berchem
Gedrukt op FSC gelabeld, 100% gerecycleerd
en chloorvrij gebleekt papier

Verantwoordelijke uitgever

Formaat vzw, t.a.v. Tom Willox
De Wittestraat 2, 2600 Berchem

*Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen
met uitdrukkelijke bronvermelding*

Juni 2019

**FOR
MAAT**

Formaat vzw

De Wittestraat 2, 2600 Berchem
(T) 03 226 40 83 - info@formaat.be
www.formaat.be